

佐賀藩旧蔵蘭書目録

松田清編

平成16年度文部科学省科学研究費補助金特定領域研究（1）
「蘭学基礎資料の調査・研究」（課題番号：14023102）研究報告書

佐賀藩旧蔵蘭書目録

松 田 清 編

平成16年度文部科学省科学研究費補助金特定領域研究（1）
「蘭学基礎資料の調査・研究」（課題番号：14023102）研究報告書

目 次

A	武雄市図書館・歴史資料館所蔵武雄鍋島家旧蔵蘭書	1
B	佐賀県立図書館寄託佐賀鍋島家旧蔵蘭書	29
C	野中家所蔵蘭書	59
D	佐賀県立病院好生館所蔵蘭書	77
E	佐賀県立佐賀西高等学校所蔵洋書	79
付録	佐賀県立博物館寄託金武良哲旧蔵蘭書	83
	著者索引	89

凡 例

1. 本目録は佐賀県下に現存する佐賀藩旧蔵蘭書を対象として、所蔵先別に記載した。関連する蘭文写本、蘭書和刻本、英書、フランス書、ドイツ書を所蔵先ごとに付録としてまとめた。
2. 著編者名を標目とし所蔵先ごとにアルファベット順に配列し、書誌番号を付した。著編者の不明のものは標目を Anonymous とした。和刻本は書名を標目とした。
3. 蘭書記載の構成は原則として次の通りとした。
  - (1) 書誌番号
  - (2) 著者（編者、訳者）名の仮名表記と書名の簡訳
人名表記が歴史的に定着しているものについては、そのままとした。
  - (3) 請求番号（分類番号）
「武」は武雄鍋島家旧蔵蘭書、「鍋」は佐賀鍋島家旧蔵蘭書、「西高」は佐賀西高等学校所蔵洋書、の請求番号（分類番号）に冠した。野中家所蔵蘭書類は未整理のため請求番号（分類番号）を欠く。
  - (4) 著編者名、生没年
  - (5) 標題紙の記述（刊記は改行して示した）
  - (6) ページ数
  - (7) 寸法
  - (8) 注記
4. 蘭文写本に原書の標題がある場合は、写本の用字のままに翻字した。
5. 付録として、佐賀県立博物館寄託金武良哲旧蔵蘭書を記載した。

佐賀藩旧蔵蘭書目録

A 武雄市図書館・歴史資料館所蔵武雄鍋島家旧蔵蘭書

1 『砲手便覧』 [武 19]

Anonymous.

Handboekje Voor Kanoniers, Uitgegeven Door Een Voormaligen Officier Der Artillerie. Tweede Stuk. Met eene Algemeene Inleiding; verschillende fragmenten behelzende, omtrent de geschiedenis der Artillerie, in het algemeen, en die der Nederlandsche Artillerie, in het bijzonder.

In 's Hage, bij N. En C. Jongkees In Comp., 1817.

(8), LXXXVIII, 124 pp. 4 folding tables. (160x98mm)

本書の第1部は、1815年刊。

2 『歩兵教練演習規則』 [武 22-24]

Anonymous.

Reglement Op De Exercitiën En Manoeuvres Van De Infanterij, Voor De Armée Van Zijne Majesteit Den Koning Der Nederlanden. Eerste[-Vierde] Deel.

In 's Gravenhage en te Amsterdam, Bij de Gebroeders Van Cleef. Met Privilegie. 1831[-1835].

3(of 4) vols. (224x130mm)

Eerste Deel. Inhoudende De Soldaten- en Pelotons-school. 1832. XII, 188, 36 pp. [武 23]

Tweede Deel, Inhoudende De Bataillons-school. 1831. (2), XII, 199, (1) pp. [武 22]

[Derde Deel, Inhoudende Evolutiën van Ligne], lacking.

Vierde Deel, Inhoudende De Platen met derzelve Verklaring. 1835. (4), 106 pp. 40 plates.

[武 24]

第1冊：p. 5の単語 geëncadreerd (Formatie van een regiment in orde van bataille 関連)に赤通し。巻末に Kommando-Woorden, Welke In Het Reglement Op De Exercitiën En Manoeuvres Der Infanterie, Enz. Voorkomen. (36 pp.)

第2冊 p. 185 (第663節)に赤通し。

第4冊 Vierde Deelの図版の題はすべてフランス語：Formation d'un Régiment en Bataille(Pl. 1), Ecole du Soldat(Pl. 2-6), Ecole de Peloton(Pl. 7-IX), Ecole de Bataillon et de Peloton(Pl. XIII), Ecole de Bataillon(Pl. X-XII, XIV-XXVI), Evolutions de Ligne(Pl. XXVII-XL).

3 『自然学論纂』 [武 39]

Anonymous.

Uitgeleeze Natuurkundige Verhandelingen, Waar in Berigt gegeven word van veele voornaame deelen van de Natuurkunde En Natuurlyke Historie; Als mede van Nieuwe Ontdekkingen, Proeven En Waarnemingen, Door voornaame Natuurkundigen, in verscheide gedeelten des Aardryks, genomen of beschreeven. Eerste Deel. Eerste[-Tweede] Stukje.

Te Amsterdam, By Isaak Tirion, Boekverkooper, op den Nieuwendyk het tweede huis van den Dam, in Hugo Grotius 1734[-1735].

(16), 208, (8), 209-460, (2) pp. 6 plates.

巻頭題 (p. 17) は、Uitgeleeze Verhandelingen Over De Natuurkunde, En andere deelen der hedendaagsche Filozooïe. また本文の running title は Uitgeleeze Filozooïsche Verhandelingen. となっている。

pp. 162-199 に収録の第 7 論文「ミュッセンブルックのユトレヒトにおける観察記録」VII. Dagelykse Waarnemingen Van het Weder, de Barometer, Thermometer, in zwang gaande Ziekten, en de veranderingen van de Kompas-Naald, binnen Utrecht genomen en aangetekend door Petrus van Musschenbroek, M. d. V.K. Docotr in de Genees- en Natuurkunde, Professor in de natuur- en Wiskunde te Utrecht. In het jaar 1729. 中、流行病に関する pp. 178-179, p. 188 に赤通しあり。また、第 12 論文 (同人による 1730, 1731, 1732 年のユトレヒト観察記録) の始め (p. 287) に挿入紙片あり。p. 286 の図版 Pl. VII 欠落。

pp. 209-228 に収録の第 9 論文「極光に関するルロフスの論考」Proeve van eenige Redeneeringen, op Waarneemingen en Proefondervindigen steunende, wegens den oorsprong van het Noorderligt en deszelfs algemeene Eigenschappen; door Johannes lulofs, M. D.V. K. en Doctor in de Philosophie. 中、1716 年 3 月 17 日ハレ Halle 郊外で観察された極光の項 (p. 212)、およびミュッセンブルックの説 (p. 219) にも赤通しあり。

第 14 論文「ルロフスの運動体論」Verhandeling over de Kragten der bewoogene Lighaamen, door Johannes Lulofs, M.D.V.K. & Doctor in de Filozofie. の始め (p. 370) に挿入紙片あり。

4 アーノット『自然哲学基礎』

Arnott, Neil (1788-1874)

Grondbeginselen Der Natuurkunde, Of Natuurkundige Wijsbegeerte, Zoowel In Het Algemeen, Als Met Betrekking Tot De Geneeskunde, Zonder Behulp Van Wiskundige Betoogen Voorgedragen door Neil Arnott, M. D. Lid van het Koninklyk Gollegie van Natuurkundigen te Londen. Uit Het Engelsch Vertaald door A. C. Oudemans, Lector in de Proefondervindelijke Natuurkunde bij de Amsterdamsche Departementen der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen en Kostschoolhouder te Amsterdam. Eerste[-Derde] Deel, Met Platen.

Te Amsterdam, Bij De Gebroeders Diederichs. 1830[-1836].

3 vols. (235x137mm)

1ste deel. VIII, (2), 351, (1) pp. 5 folding plates.

[武 76]

2de deel. 8, (2), 538 pp. 6 folding plates.

[武 119]

3de deel. (2), VIII, 384, (1), (1 blank) pp. 6 folding plates.

[武 120/121]

英語原書は、*Elements of physics, or Natural philosophy, general and medical, explained independently of technical mathematics.* London, 1827.

5 ベクラール『一般解剖学基礎』

[武 28, 29]

Béclard, Pierre Auguste (1875-1825)

P. A. Béclard's Grondbeginselen Der Algemeene Ontleedkunde; Of Beschrijving Van Al De Weefsels. Waaruit Het Menschelijke Ligchaam Is Zamengesteld. Naar den tweeden druk uit het Fransch Door. G. J. Van Epen, Heel- en Vroedmeester te Amsterdam. Met Eene Voorrede Van H. Bosscha, Hoogleeraar aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam, enz, enz. In Twee Deelen. Eerste[-Tweede] Deel.

Te Amsterdam, bij C. L. Shleijer. MDCCCXXVIII[-MDCCCXXIX].

2 vols. (226x136mm)

1ste deel. 1828. (6), VIII, 458, (2) pp.

2de deel. 1829. VIII, 428, (3), (1 blank) pp.

第2冊：裏表紙見返しの小貼紙に「千八百廿八年 エヘンラントレーデキユンテ 巻部 武冊」
との墨書。pp. 195-224 欠損多し。pp. 357(\$788)の単語 zenuw-lidteeken および犬の迷走神経切
断実験に関する p.358(\$789)に赤通し。

フランス語原書は、*Éléments d'anatomie générale, ou Description de tous les genres d'organes qui
composent le corps humain*. 2e éd. Paris, 1827.

6 バイエル『オランダ語作文提要』

[武 130]

Beijer, J. C.

Handleiding Tot Den Nederlandschen Stijl, Of Volledige Aanwijzing Voor Nederlanders, Ter
Vervaardiging Van Schriftelijke Opstellen, Zoo In Het Algemeen Als In Beroepsbetrekkingen, En
Geground Op De Redeneerkunde; Door J. C. Beijer, Leeraar in de Nederlandsche Taal en Letterkunde
aan de Koninklijke Militaire Akademie te Breda. Vierde Druk.

Te Rotterdam, bij Mensing en Van Westreenen. 1839.

XX, 455, (1) pp. (220x130mm)

標題紙に「behoort M.J. Einoske」(森山栄之助所蔵)との墨書あり。pp. 135, 138, 149, 156 に
赤通しあり。

7 ベルセーリウス『化学教程』

[武 43-48, 76]

Berzelius, Jöns Jacob (1779-1848)

Leerboek Der Scheikunde Van J. J. Berzelius Naar De Derde Omgewerkte En Vermeerderde
Oorspronkelijke Uitgave Vertaald, Onder Medewerking Van G. J. Mulder, Door A. S. Tischauser, B.
Eickma En A. F. Van Der Vliet. Eerste[-Zesde] Deel. Met Platen.

Te Rotterdam[-Leyden], Bij P. H. Van Den Heuvell. 1834[-1845].

7 vols. (239x163mm)

1ste deel. Te Rotterdam, 1834. XIII-XX, 398, (5), (1 blank) pp. 3 folding plates. [武 76]

2de deel. Te Rotterdam, 1835. (4), 607, (1 blank), (6), 8 pp. [武 43]

3de deel. Te Leyden, 1838. (4), 448, IV pp. 7 folding plates. [武 45]

4de deel. 1839. (4), 272 pp. 2 foliding plates. [武 46]

4de deel. 1839. (4), 273-609, (1), (3), (1 blank) pp. [武 44]

5de deel. Te Leyden, 1842. 365, (1 blank), V, (1 blank) pp. [武 48]

6de deel. Te Leyden, 1841. (4), 428, IV pp. Bound with Algemeen Register. 1845. (4), 71 pp. [武 47]

第1冊 [武 76] の pp. I-XII (略標題紙、標題紙を含む) 欠落。

第4冊 [武 44] の標題紙と略標題紙は第5冊 [武 48] にあるべきもの。

第5冊 [武 48] p. 338 にイチョウの葉を挿入。

この蘭訳の底本となったドイツ語訳は、*Lehrbuch der Chemie. Nach des Verfassers schwedischer
Bearbeitung der Blöde-Palmstedt'schen Aufl. übers. von F. Wöhler*. Dresden, Arnold, 1825-1831.

8 ブランケンベイル『製薬化学提要』

[武 122~124]

Blankenbijn, D.

Handleiding Tot De Beoefening Der Artsenijbereidkundige Scheikunde, Of Grondbeginselen Der
Pharmaceutische Chemie. Door D. Blankenbijn, Stads Apotheker te Dordrecht en Lid der Provinciale
Commissie van geneeskundig onderzoek en toevoozigt van Zuid-Holland, zitting houdende te
Dordrecht. In Twee Stukken. 1e[-IIe]. Stuk.

Te Dordrecht, Bij Blussé En Van Braam. 1827[-1828].

1ste stuk. 1827. III-XI, (1 blank), 267, (1) pp. (228x133mm) [武 122]
2de stuk. 1ste gedeelte. 1828. XII, 269-526 pp. (236x140mm) [武 123]
3de stuk. 2de gedeelte. 1828. III-XVI, 527-958 pp. (232x140mm) [武 124]

3冊共に仮綴じ本。第1冊および第3冊は略標題紙欠落。

第2冊および第3冊の標題紙は、「zitting houdende te Dordrecht, en van het Bataafsche Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam.」と変更を加える。

9 ファン・デル・ビュルフ『窮理学初歩』 [武 15]

Burg, P. van der (1808-1889)

Eerste Grondbeginselen Der Natuurkunde, Strekkende Tot Leesboek Voor Alle Standen, Hoofdzakelijk Tot Zelfonderrigt Voor Jonge Lieden, En Tot Handleiding Voor Onderwijzers; Door P. Van Der Burg. Eerste[-Derde] Stukje. Tweede verbeterde en vermeerderde druk.

Gouda, G. B. Van Goor. 1846[-1847].

3 stukjes in 1 vol. (183x119mm)

Eerste Stukje. Bevattende De Algemeene Eigenschappen Der Ligchamen En De Beweging En Het Evenwigt Der Vaste Ligchamen. met 73 tusschen den tekst geplaatste houtsnêe-figures. 1846. VII, (1), 124 pp.

Tweede Stukje. Bevattende De Beweging En Het Evenwicht Der Onveerkrachtige En Veerkrachtige Vloeistoffen, Benevens Het Geluid. met 82 tusschen den tekst geplaatste houtsnêe-figures. 1846. IV, 125-273, (1 blank), (1), (1 blank) pp.

Derde Stukje. Bevattende De Warmte, Het Licht, De Magneetkracht, De Electriciteit, Het Galvanismus En Electro-Magnetismus, met 239 tusschen den tekst geplaatste houtsnêe-figures. 1847. XII, 275-646 pp.

第62章 (Twee en zestig les. De werking der magneten op het ijzer en op elkander. Polariteit. Magnetische verdeeling. Magnetische gezelschapsvermakelijkheden.) および第63章 (Drie en zestigste les. Bepaalde rigting der Magneetnaald. Opwekking en versterking van Magneetkracht. Vervaardiging van Kunstmagneten. Het meten der Magnetische krachten.) にわたる pp. 452-455 に赤通し。

本書初版は、Gouda, Van Goor, 1844-1847.

10 ボイス訳『新修学芸百科辞典』 [武 52-61]

Buys, Egbert (?-1769)

Nieuw En Volkomen Woordenboek Van Konsten En Weetenschappen; Bevattende alle De Takken Der Nuttige Kennis, Met Naaukeurige Beschryvingen, Zo Van De Onderscheidene Machines, Werktuigen, Gereedschappen, Figuren, En Ontwerpen Dienende Om Dezelve Op Te Helderden; als meede van De Klassen, Soorten, Toebereidselen, en het Gebruik van de Voortbrengzels der Natuur, het zy Dieren, Planten, Mineraalen, Aardgewassen, of Vochten; Mitsgaders De Koningkryken, Provincien, Steden, Dorpen, en andere merkwaaardige Plaatzten door de geheele Waereld. Vercierd met een ménigte van Kunst-Plaatzen. Alles verzameld uit de beste Schryvers in alle Taalen, en met een ménigte van nieuwe Artykelen vermeerderd, Door Egbert Buys, Hofraad van hunne Poolsche, en Pruissische Majesteiten. Eerste[-etc.] Deel.

Te Amsteldam, By S. J. Baalde, Boekverkooper. MDCCLXIX[-etc.]

10 vols.

1ste deel. A. 1769. Frontispiece, XXIV, 704 pp. 25 plates (Pl. I-XXV), 1 folding table.

2de deel. B. en C. 1770. (2), 908 pp. 33 plates (Pl. XXVI-LVIII).

3de deel. D. en E. 1771. (2), 820 pp. 17 plates (Pl. LIX-LXXV).

4de deel. F. en G. 1772. VIII, 726, (1), (1 blank) pp. 24 plates. (Pl. LXXVI-XCIX).

5de deel. H. en I. 1773. (2), 681, (2), (1 blank) pp. 26 plates (Pl. C-CXXV).

6de deel. K. en L. 1774. (2), 844 pp. 38 plates (Pl. CXXVI-CLXIII).

7de deel. M. en N. 1775. (2), 798 pp.

8ste deel. O. P. en Q. 1777. (2), 979, (1) pp. 35 plates (Pl. CLXXXVI-CCXX).

9de deel. R. en S. 1777. (2), 845, (1) pp. 29 plates (Pl. CCXXI-CCXLIX).

10de deel. T. tot Z. 1778. (8), 1044 pp. 33 plates (Pl. CCL-CCLXXXII).

第1冊：見返しに「Boek & Papierverkopers. De Gebroeders van Cleef. 's Gravenhage & Amsterdam」との書店ラベルあり。

第4冊：p. 539(Glas 項目)に紙縫を挿入。p. 644の挿入和紙に「ユーレンシルクル」(uuren-cirkel, 時圏のこと)との墨書。

第9冊：p. 167(Rhynlandsche Voet 項目、レインラント尺を1000とした場合の古今、世界各都市の尺の換算表付き)に墨の汚れあり。

11 カッツ・スマレンビュルフ『化学教程』

[武 62]

Catz Smalenburg, F.

Leerboek Der Scheikunde, Door F. Van Catz Smalenburg. Eerste[-Derde] Stuk. Te Leyden Bij A. En J. Honkoop. 1827[-1833].

2 vols. (219x132mm)

1ste stuk. 1827. X, (2), 290 pp.

2de stuk. 1ste gedeelte. 1828. Lacking.

2de stuk. 2de gedeelte. 1829. IX, (5), [291]-706 pp. Bound with 3de stuk. 1ste gedeelte. 1833. (4), 186, (2) pp.

第1冊：Natuurkunde, Scheikunde, Zuivere Scheikunde, algemeene Scheikunde, bijzondere Scheikunde, Chemia, Alchemia の定義に関わる pp. 2-5 に赤通し。

12 シャルモット『シヨメル日用百科事典補遺』

[武 95~103]

Chalmot, Jacques Alexandre de (c. 1730-1801)

Vervolg Op M. Noël Chomel. Algemeen Huishoudelyk-, Natuur-, Zedekundig- En Konstwoordenboek. Vervattende veele middelen om zyn Goed Te Vermeerderen, En Zyne Gezondheid Te Behouden, Met verscheidene wisse en beproefde Middelen voor een groot getal van Ziektens, dienstig om tot een hoogen en gelukkigen ouderdom te geraaken; En menigte van manieren, om Lammeren, Schaapen, Koeijen, Paarden, Muil-Ezels, Hoenderen, Duiven, Honig-Byen, Zy-Wormen to kweeken, voeden, geneezen, en winst te doen met die Dieren; Eene Natuurkundige Beschryving van Huishoudelyk- en Wild-Gedierte, Vogelen en Visschen, en de middelen om dezelve te jaagen en te vangen. Een groot aantal van Geheimen in den Tuinbouw, Kruidkunde, Akkerbouw. Landbouw, Wyngaard- en Boomgaardbouw; gelyk ook de keennisse van Vreemde Gewassen, en haare Eigenaartige Krachten, enz. Met de voordeelen van het Distilleeren, Verwen, Zeepzieden, Styfselmaaken, Schilderen met Water- en Olie-verf; het maaken van Baaijen en Stoffen voor deeze en andere Landen; van Turf, Steen, enz. Al het geen een bekwaame Huishoudster dient te weteen; als het bereiden van allerlei soort van Spyzen, Dranken, Gebakken, Confituuren; het

inmaken van Groentens voor den Winter, enz. Wat 'et in den Slachttijd moet verricht worden. Het bereiden van Meed, Cyder, Aalbesien-Wyn, Ratafia, veelerlei soorten van Liqueurs, enz. Om Chitsen en Kanten in 't nieuw te wasschen enz. De middelen, waar van zich Kooplieden bedienen om grooten Handel te dryven. Een korte schets van de meette Kunsten, Weetenschappen on Handwerken, enz. Door J. A. De Chalmot, enz. Eerste[-etc.] Deel. Zynde het VIII[-etc]. Deel van het Woordenboek. Verrykt met Kunstplaten.

Te Campen by J. A. De Chalmot, en te Amsteldam by J. Yntema. MDCCLXXXVI[-etc.]

9 vols. (267x218mm)

1ste deel. 1786. A-B. VII, 749, (1) pp. 5 plates [Pl. I-V].

2de deel. 1787. C-D. (2), [749]-1495, (1 blank) pp. 5 plates [Pl. VI-X].

3de deel. 1788. E-G. (2), [1497]-2284, (4) pp. 4 plates [Pl. XI-XIV].

4de deel. 1789. G-H. (2), 2289-3031, (1 blank) pp. 6 plates.

5de deel. 1790. H-K. (2), 3033-3823, (1 blank) pp. 5 plates.

6de deel. 1791. K. (2), [3825]-4540 pp. 7 plates [Pl. XXVI-XXXII].

7de deel. 1792. K-O. (2), [4541]-5283, (1 blank) pp. 6 plates [Pl. XXXIII-XXXVIII].

8ste deel. 1792. O-S. (2), [5285]-6000 pp. 7 plates [Pl. XXXIX-XLV].

9de deel. 1793. T-Z. (2), 6001-6724 pp. 8 plates.

13 シヨメル『日用百科事典』

[武 88-94]

Chomel, Noël (1632-1712)

Algemeen Huishodelijk, Natuur, Zedekundig- En Konst- Woordenboek, Vervattende veele middelen om zijn Goed Te Vermeerderen, En Zijne Gezondheid Te Behouden, Met verscheidene wisse en beproefde Middelen voor een groot getal van Ziekten; en schoone Geheimen, om tot een hoogen en gelukkigigen ouderdom te geraaken. Een menigte van manieren, om Lammeren, Schaapen, Koeijen, Paarden, Muilezels, Hoenderen, Duiven, Honigbijen, Zijde-Wormen te kweeken, voeden, geneezen, en winst te doen met die Dieren. Eene Natuurkundige Beschrijving van Huishoudelijk- en Wildgedierte, Vogelen en Visschen, en de middelen om dezelve te jaagen en te vangen. Een groot aantal van geheimen in den Tuinbouw, Kruidkunde, Akkerbouw, Land- Bouw, Wijngaard- en Boomgaardbouw; gelijk ook de kennisse van Vreemde Gewassen, en haare Eigenaartige Krachten enz. Met de voordeelen van het Distilleeren, Verwen, Zeepzieden, Stijfselmaaken, Schilderen met Wateren olie-verf; het maaken van Baaijen en Stoffen voor deeze en andere Landen; van Turf, Steen, enz. Al het geen een bekwame Huishoudster dient te weten; als het bereiden van allerlei soort van Spijzen, Dranken, Gebakken, Confituuren; het inmaaken van Groentens voor de Winter, enz. Om Chitsen en Kanten in 't nieuw te wasschen, enz. Wat er in de Slachttijd moet verricht worden. Het bereiden van Meed, Cijder, Aalbesien- Wijn, Ratafia, veelerlei soorten van Liqueurs, enz. De middelen, waar van zich Kooplieden bedienen, om grooten Handel te drijven. Een korte schets van de meeste Kunsten, Weetenschappen en Handwerken. Voorts alles, wat Handwerklieden Tuiniers, Wijngaardeniers, Kooplieden, Winkeliers, Bankiers, Commissarissen, Overheeden, Officiers van 't Gerecht, Edellieden, Geestelijken en andere Luiden van aanzien, in de eerste Bedieningen doen moeten, om zig welvaarende te maaken. Door M. Noel Chomel. Tweede Druk geheel verbeterd, en meer als de helfte vermeerdert door J. A. De Chalmot, enz. Verrijkt met Kunstplaten.

Te Leiden bij Joh. Le Mair, en te Leeuwarden bij J. A. De Chalmot. MDCCLXXVIII[1778].

7 vols. (267x218mm)

1ste deel. A-D. Frontispiece, XXXVII, 565, (1) pp. 12 plates.

2de deel. E-H. (2), 569-1194 pp. 7 plates.

3de deel. I-L. (2), 1195-1902 pp. 15 plates.

4de deel. M-O. (2), 1903-2502 pp. 5 plates.

5de deel. P-R. (2), 2503-3170 pp. 15 plates.
6de deel. S-U. (2), 3173-3761, (1), (2) pp. 21 plates.
7de deel. V-Z. (2), 3763-4370 pp. 23 plates.

第1冊：見返しに「Boek & Papierverkopers. De Gebroeders van Cleef. 's Gravenhage & Amsterdam」との書店ラベルあり。

第5冊：pp. 2503-2545(Paarden 項目) および pp. 2961-3017(Reken-Konst 項目)をよく使用。

第6冊：p. 3626(Telescoop 項目)にイチョウの葉を挿入。

第7冊：p. 4361(Zwavel 項目)にイチョウの葉を挿入。

14 ショメル『簡約日用百科事典』

[武 66-68]

Chomel, Noël (1632-1712)

Huishoudkundig Handboek Voor Den Stedeling En Landman; Of Chomel, Huishoudelijk Woordenboek Verkort. In Vier Deelen. Met naar de natuur geteekende en gekleurde Plaatn, Tweede[-Vierde] Deel.

Te Amsterdam, Bij Johannes Allart. MDCCCI[-etc.].

3(of 4) vols. (220x135mm)

1ste deel. 1800. Lacking.

2de deel. 1801. (H.-K.) (4), 584 pp. 6 plates.

3de deel. 1802. (L.-R.) (4), 568 pp. 6 plates.

4de deel. 1803. (S.-Z.) (4), 598 pp. 6 plates.

銅版彩色図版は次の通り。各図に小貼紙あり。

第2冊 (2de deel)

Rosa Camina. L. d. XII. ord. V. Hond's-Roos, Roosenboom. Houttn:

Canis aureus. L. Le Chacal-Adire., Buff: De Jakhals. Houtt.

Iris Pseudacorus L. d. III. ord. I. Geel Lisch, Houttn Pinxter-Bloemen

Tringa pugnax. L: Le Combatgant. Buff: De Kemphaan Houtt

Cinchoana officinalis L. d. V. ord. I. Gevoone Kina-Boom. Houttn.

第3冊 (3de deel)

Malva Sylvestris L. d. XVII. ord. VIII. Wilde Maluwe. Houttn:

Mentha aquatica, L. d. XIV. ord. I. Water Munt. Houttn:

Lutra, L: Loutre, Buff: Otter, Wezel, Houttn:

Delphinium consolida, L. d. XIII. ord. III. Wilde Ridderspooren, Houttn:

Ardea stellaris L. Le Butor Buff. Butoor of Roerdomp. Hout:

Oryza Sativa L. d. VI. ord. II. Ryst. Hout:

第4冊 (4de deel)

Cassia Senna L. d. X. ord. I. Senne Cassia. Houttn.

Tamarindus indica L. d. XVI. ord. III. Oostindische Tamarinden Boom Houttn:

Thea bohea L. d. XII. ord. I. Thee-boe Boom Houttn

Tarda L. Loutarde male Buff. Gewoone Trapgans Houtt.

Linum usitatissimum L. d.V. ord. V. Allergemeenst Vlasch. Houttn.

Canis lupus L. Le Loup Buff. De Wolf Houtt.

15 コンラディ『一般病理学提要』

[武 12]

Conradi, Johann Wilhelm Heinrich (1780-1861)

Handboek Der Bijzondere Pathologie En Therapie Van D^r. J. W. H. Conradi, Hoogleeraar Te Göttingen, Enz. Naar De Vierde Hoogduitsche Uitgave Vertaald Door J. B. Stokvis, Jr., Med. Doctor. Eerste[-Tweede] Deel.

Te Amsterdam, Bij S. de Grebber, 1835[-1837].

2 vols. (228x135mm)

1ste deel. 1835. X, 1-144, III-IV, 145-534, III-IV, 535-805, (1 blank) pp.

2de deel. 1837. IV, 1-502, IV, 503-774 pp.

第1冊：pp. 800-804(Vervolg der voorschriften van geneesmiddelen)に赤通し。

第2冊：pp. 497-502(Vervolg der voorschriften van geneesmiddelen)に赤通し。

ドイツ語原書は、*Handbuch der speciellen Pathologie und Therapie zum Gebrauch bei seinen Vorlesungen*. 4. verb. Ausg. Marburg; Kassel: Krieger, 1831.

16 デッケル『歩騎砲三兵戦術』

[武 70-71]

Decker, Karl von (1784-1844)

Taktiek Der Drie Wapens: Infanterie, Kavalerie En Artillerie, Op Zich-Zelve En Verbonden, In Den Geest Der Nieuwere Krijgsvoering, Door G. Von Decker, Uit Het Hoogduitsch Vertaald Door L. Baron van Boecop, Kapitein Der Infanterie Bij De Koninklijke Militaire Akademie, Ridder Van De Militaire Willems-Orde. Eerste[-Tweede] Deel, Bevattende De Taktiek Der Afzonderlijke[-Verbondene] Wapens.

In 'S Gravenhage En Te Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef, 1831.

2 vols. in 1. (213x137mm)

1ste deel. 1831. (4), XVIII, 398, XVI pp.

2de deel. 1833. (4), 385, (1 blank), X pp.

第1冊：赤通しのあるページは次の通り。VIII-XI, 44, 47, 48, 52, 56-62, 70, 72, 181, 184, 185, 191-194, 230, 272, 273, 372, 373, 375, 376, 358, 370, 371.

第2冊：標題紙の裏に「Kennen is veel waard, Kunnen is meer waard.」との格言あり。赤通しのあるページは次の通り。6, 10, 11-15, 17, 18, 29, 31, 71, 101, 162, 168-170, 173, 175, 179, 201, 202, 271, 272.

17 ドゥロネ『機械学基礎 理論と実践』第2部

[武 74]

Delaunay, Charles Eugène (1816-1872)

Allereerste Gronden Der Practische En Theoretische Mechanica, Door Ch. Delaunay. Vrij Gevolgd Naar Het Fransch En Vermeerderd Door F. A. T. Delprat, Kapitein Der Artillerie. En P. M. Brutel De La Rivière, Luitenant Ter Zee Tit. Tweede Afdeeling.

Leyden, A. W. Sythoff. 1855.

1(of 2) vol.

XIV, (2), 377-942, (2) pp. (190x132mm)

本書の第1部は、Eerste Afdeeling. Leyden, A. W. Sythoff. 1855.

18 ドールニク『生命力論』

[武 41]

Doornik, J. E.

Verhandeling Over De Levens-Kragt, Volgens Dynamische Grondbeginselen, Door J. E. Doornik, Med. Doctor, te Amsterdam.

Te Amsterdam, bij Lodewyk Van Es. 1802.

X, 121, (1), (4) pp. (223x138mm)

仮綴じ本。標題紙に「WS Hesch」とのペン書き署名。p. Xの挿入紙(洋紙)に「Doornik over de Levenskracht.」とのペン書き。

19 フィッシャー『遠征記集』

[武 129]

Fischer, Christian August (1771-1829)

Krijgs- En Reistogten, Uitgegeven Door C. A. Fischer. naar Het Hoogduitsch. In Één Deel Kompleet.

Te Amsterdam, bij C. L. Schleijs. MDCCCXXVI[1826].

ドイツ語原書は、*Neue Kriegs- und Reisefahrten*. Frankfurt am Main, 1825. 編者の序文によれば収録旅行記の原書は下記の通り。

- I. Voyages des frères Bacheville en Europe et en Asie. Nouv. Ed. Paris, 1823.
- II. The life and adventures of John Nicol, marimer. Edinburgh, 1823.
- III. Recollections of the Peninsula. 3rd ed. London, 1824.
- IV. Histoire de sergeant Flavigny, ou dix années de ma captivité sur les pontons anglais. Nouv. éd. Paris, 1823. II. vol.

第1話(De Gebroeders Bacheville. pp. 1-52)、第2話(John Nicol, of het matrozenleven. pp. 53-138)ともによく読まれ、赤通しのあるページは次の通り: 5, 10, 12, 15, 17, 19, 22, 29, 32, 35-37, 41-43, 46-48, 51, 52, 55, 56, 58, 60, 62, 64-67, 69.

巻末遊紙の小貼紙に「ケレーグスリーフトフテン 軍談書」との墨書あり。

20 フランクール『実践天文学』

[武 73]

Francoeur, Louis Benjamin (1773-1849)

Werkdadige Sterrekunde. Gebruik En Zamenstelling Van De Connaissance Des Tems. Ten Dienste Van Sterrekundigen, Zeelieden En Ingenieurs. Door L. B. Francoeur. Uit Het Fransch Vertaald, En Gewijzigd Naar De Veranderde Inrigting Van Gemeld Jaarboek, Door J. C. Pilaar, Luitenant ter Zec. Met Platen.

Te Delft en Medemblik, bij B. Bruins En L. C. Vermande. 1834.

XVI, 511, (1 blank) pp. 3 folding plates. (222x130mm)

pp. V-VIIのフランス語系またはフランス語の単語、bureau, Ingenieur, privilege, Moderne, Connaissance, Ephemeriden, 英単語 Nautical また、pp. 1-3の sin, cos, tang, logarithmen, quotiennen, modulus, basis, factorなどの単語に赤通しあり。

フランス語原書は、*Astronomie pratique. Usage et composition de la connaissance des temps. Ouvrage destiné aux astronomes, aux marins et aux ingénieurs*. Paris, Bachelier, 1830.

21 フレゼニウス『定性分析提要』

[武 40]

Fresenius, Karl Remigius (1818-1897)

Handleiding Bij Qualitatieve Scheikundige Ontleding, Of De Leer Der Scheikundige Bewerkingen, Der Herkenningsmiddelen, En Van Derzelve Verhouding Ten Opzichte Van De Meest Bekende Ligchamen, Alsmede Eene Stelselmatige Handelwijze Ter Opsporing Der In De Artsenijmengkunde En In De Overige Kunsten En Bedrijven Veelvuldig Voorkomende Ligchamen, Wanneer Zij In Min Of Meer Zamengestelde Verbindingen Zijn Bevat, Door C. Remigius Fresenius; Assistent aan het Scheikundige Laboratorium der Lodewijks-Universiteit te Giessen. Met Een Aanprijzend Voorberigt Van Justus Liebig. Uit Het Hoogduitsch, Volgens De Tweede Vermeerderde En Verbeterde Uitgave.

Amsterdam, L. Van Bakkenes. 1843.

XIII, (1 blank), 245, (1 blank) pp. (215x135mm)

よく使用。赤通しのあるページ：197, 198, 205, 210, 215.

佐賀鍋島家旧蔵本（書誌番号 74）参照。

22 フリーゼマン『新蘭羅辞典』

[武 16, 17]

Friesevan, Hendrik (1755?-1821)

Nieuw Nederduitsch-Latijnsch Woordenboek, Door H. Friesevan, Lid van het Utrechtsche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en Rector van het Veluwsche Gymnasium te Harderwijk. 1ste Deel. A—M.

Arnhem, C. A. Thieme. 1833. Uit het fonds van H. C. A. Thieme, te Zutphen.

2 vols. (177x110mm)

1ste deel. (2), VIII, 608 pp.

[武 17]

2de deel. (4), 609-1448 pp.

[武 16]

第1冊巻頭の献辞は J. H. van Kinsbergen 提督あて。第2冊標題紙に「2^e Deel. N—Z.」の記載なし。本書初版は、Zutphen : Thieme, 1810.

23 ガイガー『製薬学提要』

[武 9,10]

Geiger, Philipp Lorenz (1785-1836)

Handboek Der Artsenijbereidkunde Van Ph. L. Geiger, Bevattende De Practische Pharmacie En Derzelve Hulpwetenschappen. Naar De Vierde, Omgewerkte En Vermeerderde Uitgave Vertaald Door P. A. Van Der Bijll, Met Eene Voorrede Van G. J. Mulder. Eerste[-Tweede] Deel.

Te Leyden, Bij C. C. Van Der Hoek. 1840.

2 vols. (220x140mm)

1ste deel. XX, (8), 1-802 pp.

[武 10]

2de deel. (4), 803-1408, 24 pp. 2 plates.

[武 9]

ドイツ語原書は、*Handbuch der Pharmacie zum Gebrauche bei Vorlesungen und Selbstunterrichte für Ärzte, Apotheker und Droguisten*. 4. ganz umbearb. und verm. Aufl. Heidelberg, C. F. Winter, [etc.] 1833-.

24 ヘルドル『幾何入門』

[武 7,8]

Gelder, Jacob de (1765-1848)

Beginnelsen Der Meetkunst, Ontworpen, Naar Haren Tegenwoordigen Staat Van Vorderingen; Inhoudende: Het Eerste Gedeelte Over De Vlakke En Ligchamelijke Figuren, En Het Tweede Gedeelte Over De Platte En Bolvormige Driehoeksmeting. Door Jacob De Gelder, Hoogleeraar, Te Leyden. derde geheel omgewerkte en veel vermeerderde druk. Met platen.

In 's Gravenhage en te Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1829.

2 vols. (220x140mm)

1ste gedeelte. XV, (1), 377, (1 blank) pp. 8 folding plates.

2de gedeelte. (4), 447, (1 blank) pp. 1 table. 4(of 5) plates.

2冊ともに、裏表紙見返しの貼紙に「メートキユンデ 測量書 二冊ノ内」との墨書。

第2冊：標題紙欠落。図版 Pl. II 欠落。

本書の初版は、Amsterdam, Den Haag: Gebr. Van Cleef, Den Haag: B. Scheurleer Jr., 1810.

25 ギラルジン『教養化学』

[武 51]

Girardin, Jean (1803-1884)

Scheikunde Voor Den Beschaafden Stand En Het Fabriekwezen; Door J. Girardin, Hoogleeraar in de Scheikunde en lid van verschillende geleerde Genootschappen. Tweede Aanzienlijk Vermeerderde Druk. Met 160 Tusschen Den Tekst Geplaatste Houtsneë-Figuren Eerste[-Tweede] Deel.

Gouda, G. B. Van Goor. 1851.

2 vols. in 1. (234x146mm)

1ste deel. Onbewerktuigde scheikunde. (4), II, IV, (2), 397, (1 blank) pp.

2de deel. Bewerktuigde scheikunde. (4), IV, [399]-854 pp.

1ste deel 本文の始まる前に、度量衡表 Maten en Gewigten(2 pp.) あり。

26 ゴールドスミス『人物伝ナポレオン・ボナパルト』

[武 26]

Goldsmith, Lewis (ca. 1763-1846)

Karaktermatige Beschrijving Van Het Bijzonder Leven En Gedrag Van Napoleon Buonaparte, Als Mede Zijne Handelwijs Omtrent Vreemde Mogendheden; Met Eene Menigte Geheime Anekdoten, Betreffende De Verschillende Hoven Van Europa En De Fransche Omwenteling. Door Lewis Goldsmith, Openbaar Notaris, Schrijver van verschillende Werken, als: de Anekdoten der Kabinetten, enz. Naar De Derde Engelsche Uitgave. Eerste[-Derde] Stuk.

Te Amsterdam, Bij H. Gartman. 1814.

3 stukken in 1 vol. (218x133mm)

1ste stuk. (6), XXXII, 125, (1 blank) pp.

2de stuk. (4), 166 pp.

3de stuk. (4), 180 pp.

前書き Voorreden はよく使用の跡あり。序論 Inleiding の pp. 4-5(D'Alembert, Diderot, Rousseau, Voltaire, Helvetius を悪評) に仏文の反論を書き入れ。

第3篇 Gedrag van Buonaparte omtrent vreemde mogendheden. pp. 1-2 に赤通しあり、また、本文中の単語 traktaat に verhandeling, 単語 opstand に bijeenkomst と書き添え(墨書)。

英語原書は、*The Secret History of the Cabinet of Buonapart, including his private life, character,*

domestic administration, and his conduct to foreign powers; together with secret anecdotes of the different courts of Europe, and of the French revolution. 1810.

27 マーシャル・ホール『神経系統とその疾患』 [武 21]

Hall, Marshall (1790-1857)

Het Zenuwstelsel, En-Deszelfs Ziekten In Haare Grondvormen En Wijzigingen, Door Marshall Hall, M.D. F.R.S. L.&E. Lid der «Société Médicale D'Observation» Van Parijs; Corresponderend Lid Van Het Keizerlijk En Koninklijk Geneeskundig Genootschap Van Weenen; Honorair Lid Van Het Geneeskundig Genootschap Van Massachusett; Enz. Enz. (Met 14 Platen). Naar Het Engelsch Door L. C. E. E. Fock, M. D.

Amersfoort, W. J. Van Bommel Van Vloten. 1845.

XXIV, 537, (1 blank), (1), (1 blank). 14 plates.

第1部 (pp. 1-408) I. He zenuwstelsel en deszelfs ziekten. 第2部 (pp. 409-501) II. Nieuw verhandeling over het zenuwstelsel. および図版解説 (pp. 503-530)、索引 (pp. 531-537) からなる。第1部の英語原書は、*On the Diseases and Derangements of the Nervous System*. London, 1841. 第2部の英語原書は、*New Memoir on the Nervous System*. Hippolyte Baillière: London, 1843. とと思われる。

遊紙裏に「埜縣庫籍」印。

索引の赤通しを付けられた項目は以下の通り (括弧内は対応する本文ページ)。

Wijze hoe de maag-buis moet worden aangewend. (91)

Asthma laryngeum, met anasarea.

VII. Krankzinnigheid; verlamming; kramp. (220)

VIII. Verlamming ten gevolge van den tandgroei. (222)

Ziekten der gevoelzenuwen. a. Verhoogde werkzaamheid. (334)

Ziekten der willekeurige bewegings-zenuwen. a. Vervlamming. (346)

28 ハルマ『仏蘭辞典』 [武 104]

Halma, François (1653-1722)

Le Grand Dictionnaire François & Flamand, Tiré de l'usage & des meilleurs auteurs, Par François Halma. Sixieme Edition, revue avec soin, corrigée, & considérablement augmentée. Het Groot Fransch En Nederduitsch Woordenboek, Uit het gebruik, en uit de beste Schrijvers, met behulp van voorname Taalkundigen opgesteld, Door François Halma. Zesde Druk, naauwkeurig overgezien, verbeterd, en zeer vermeerderd.

In 's Hage Bij J. Thierry, & C. Mensing. En Te Leiden [Bij] P. Van Der Eyk, & D. Vygh, 1781.

(6), 896 pp. (275x222mm)

29 ハルマ『蘭仏辞典』 [武 105]

Halma, François (1653-1722)

Woordenboek Der Nederduitsche En Fransche Taalen, Uit het gebruik en uit de beste Schrijvers, met behulp van voorname Taalkundigen opgesteld, Door François Halma. Vierde Druk, naauwkeurig overgezien, verbeterd, en op nieuw zeer veel vermeerderd. Dictionnaire Flamand & François, Tiré de l'usage & des meilleurs auteurs. Par François Halma. Quatrième Edition, revue avec soin, corrigée, & dérechef, considérablement augmentée.

In 's Hage Bij J. Thierry, & C. Mensing. En Te Leiden [Bij] P. Van Der Eyk, & D. Vygh, 1781.

Frontispiece, (6), 821, (1 blank) pp. (275x222mm)

30 ハンノット『新蘭羅辞典』

[武 112]

Hannot, Samuel

Nieuw Woordenboek Der Nederlantsche En Latynsche Tale. Waar in de woorden en spreekwyzen der eerste tale, naar hunne verscheide beteekenissen en kracht, door de laatste naeukeurig verklaart en opgeheldert worden. alles getrokken uit het gebruik, en de beste Schryveren Door S. Hannot. Vervolgens overzien, van veele misstellingen en andere vlekken gezuivert, ook met veele woorden en spreekwyzen merkelyk vermeerderd en verrykt Door D. Van Hoogstraten. De Derde Druk.

Te Dordrecht by Joannes Van Braam. [Te] Utrecht [by] Jakob Van Poolsum. [Te] Amsterdam [by] Adriaan Wor en d'Erve G: Onder De Linden. MDCCXXVI[1726].

(16), 1016 pp. (253x213mm)

31 ヒュブネル『時事解説事典』

[武 109]

Hübner, Johann (1668-1731)

De Staats-En Koeranten-Tolk, Of Woordenboek Der Geleerden En Ongeleerden, Waar in zo wel De Godsdiensten en Geestelyke Ordens, de Ryken en Staten, Zeën, Meiren, Eylanden, Rivieren, Steden, Vestingen, Kastelen, Havens, Bergen, Voorgebergdens, Passen, en Bosschen, de Linien van de Duitse hoge huizen, de Geestlyke en Wereldlyke Ridder-ordens, Wapens, Ryksdagen, geleerde Genoodschappen, Gerichtshoven, Civile en Militaire ampten te water en te land, Het onderscheyd der Mylen, voornaamste Munten, Maat, en Gewicht, de benamingen der zaken die in de Krygsbouwkunde, Artillerie, Kampementen, Slag-orders, Belegeringen, Scheepvaart, onderscheyd der Schepen, en de daar toe behorende diengen, in gebruik zyn, Gelyk ook de woorden die in de koeranten en den daaglykschen omgang voorkomen, en uit vreemde spraken ontleent zyn, benevens de daaglyksche Rechtstermen en andere kunstwoorden klaar en duidlyk beschreven worden. In het Hoogduitsch uytgegeven en met een Voorrede verzelt Door Den Heer Johan Hubner, Rector van St. Jan te Hamburg. En nu volgens den twaalfden druk vertaalt.

Te Leyden, By Dirk Haak En Samuel Luchtmans, 1732.

Frontispiece, (6), 1029, (1 blank) pp. (266x212mm)

口絵の綴じ目に「荏縣庫籍」印。標題紙に「本木印」との丸印(黒)。阿蘭陀通詞本木家所蔵(本木良永旧蔵か)。

赤通しのある項目の冒頭のみを抽出すると下記の通り(括弧内のページ数は私に付した)。

AGAG, Koningryk benevens een Stad van den zelve naam in Aethiopien in Afrika, tegen 't Noorden van lac de Zaire gelegen. (p. 19)

ANNABON, eyland in de Africaansche Zee, 't welk daarom zo hiet, om dat het op een nieuwaars dag ontdekt weerd. (p. 52)

ASSINE, een kasteel in Guinea, van de Hollanders aangelegt. (p. 71)

BEGLE, BEGGIA, stad in 't Afrikaans Barbaryen, in 't koningryk Tunis, aan den vloed Guadilbarbar, 18 mylen ten westen van Tunis gelegen. (p. 102)

BEIRA, provintie in Portugaal, welke ten noorden de provintie Fra-los-Montes en Entre Douro y Minho, ten zuiden het Portugeesche Estremadura, ten oosten het Spaansche Estremadura, en ten westen de Atlantische zee tot grenazen heeft. (p. 103)

BONA, voorheen Hippona, stad en haven in 't koningryk Algiers in Afrika, in de provintie Constantine, daar St. Augustyn bisschop geweest is. (p. 128)

CABRETA, CAPRARIA, klein eyland in de Middellantsche zee, niet ver van Majorca. (p. 156)

CANADA, het eigentlyk zo genaamde Canada, legt in het grote landschap Canada, en ins een schier-eyland aan den vloed en zee-boezem van St. Laurens, de Franschen toekomende, die daar in 't jaar 1504 eerst aanlandden. (p. 166)

CANADA, de vloed Canada of van S. Laurens, is een der grootste stromen van America, die zich in de zee-engte van St. Laurens stort. (p. 166)

DAY, zo word de gene genoemd, die te Tunis in Africa de regering voert, en byna een onbepaald geweld heeft, gelyk ook de Turksche Bassa zelfs, die daar heen gezonden word, den zelve onderworpen in. (p. 252)

FERNANDO PAO, eyland in de zee van guinea, de Portugezen tekomende. (p. 313)

FORMOSA, PACCANDO, of Tolliochu, Leguelo, zyn eylanden in de Aziatische-zee, tusschen Japan, China, en de Filippynsche eylanden, 24. mylen van de Chineesche kusten, tot de provintie Fockien behorende. (p. 320)

GEZAIRA, landschap in 't Africaansch Barbaryen aan de Middelantsche-zee, waar van Algiers de hoofstad is. (p. 345)

MOTIR, MOUTIL, TIMOR, een van de Molukkische eylanden by Azien. (p. 559)

PALMAS, CAP DE PALMAS, een groot voorgebergte in Guinea in Africa. (p. 626)

PALMAS, CIVIDAD DE LAS PALMAS, hoofstad benevens een haven op het eyland Canaria, daar de canariën-zuiker en most van daan gebracht word.

PANGO, stad en provintie in 't koningryk Congo aan de rivier Zaire in Africa. (p. 628)

SALE, SALEE, redelyk grote bevesigde stad en citadel in 't koningryk Fez in Africa, aan de mond van de rivier Buragrag, heeft een haven, waar in evenwel om de menigvuldige zandbanken langs de gantsche kust maar kleine vaartuigen inlopen kunnen, benevens verscheyde timmerwerven, daar schepen kunnen gebouwd worden. (p. 757)

S. ANDRE, een nieuw gebouwd kasteel van de Hollanders in Guinee in Africa. (p. 762)

S. GEORGEN-EYLAND, een van de Azorische eylanden in de Atlantische-zee, dat 12. mylen lang en 2. breed is. (p. 767)

S. MATTHAEUS EYLAND, legt by Africa, onder de linie, en hoort de Portugezen toe, maar is onbewoont. (p. 772)

S. SPIRITUS SACERDOTES, zyn munniken in de Roomsche kerk, die de paus over het gasthuis van S. Maria in Saxia te Romen gestelt heeft, om de vondelingen daar in op te voeden en te bezorgen. (p. 776)

SEGEME, groot gebergte in 't koningryk Fez in Africa, dat van een vrye en strydbare natie, Bereberes genaamt, bewoont word. (p. 801)

SICILIEN, het grootste en aanzienlykste eyland van de Middelantsche zee, dat ten zuiden van Italien legt; van Calabria word het door een smalle zee-engte, Faro di Messina genaamt, afgezonderd. (p. 811)

SIERRA LIONA, landschap aan de kust van Guinea in Africa, daar een rivier en lang gebergte van den zelve naam legt, en 't welk zeer vruchtbaar van citroenen, vygen, dadels en zuiker-ried is, waarom de Europeesche natien hier sterk handelen. (p. 812)

SUS, grote rivier in Barbaryen in Africa, die zich te Aggonorba in de zee stort. (p. 854)

SUSA, grote stad benevens een sterke citadel en groede haven aan de zee-kust in 't koningryk Tunis in Africa. (p. 854)

TABARCA, stad aan de Middelantsche-zee in het koningryk Algiers in Africa, in het landschap Bone, by den mond van de rivier Guadilbarbar. (p. 856)

TAFELBERG, zie Tafelbaai. (p. 857)

TAFILET, koningryk in Biledulgerid, tusschen Segelmesse, Datha, Saara en het koningryk marocco in Africa. (p. 857)

TENERIFA, het aanzienlykste onder de Canarische eylanden, en de residentie-plaats des Spaanschen generaal-gouverneurs. (p. 868)

TEORREGU, landschap in Biledulgerid in Africa, tusschen het koningryk Tripoli en de woestyn

Berdoa. (p. 865)

TERCERA, eyland van de Atlantische-zee, dat 16. mylen in den omtrek heeft, en overal met rotsen omringt is. (p. 865)

TRA-LOS-MONTES, provintie in Portugal, tusschen de provintien Beira, Entre Douro y Minho, Callicien en Leon. (p. 888)

ZIZ, gebergte in 't Landschap Cuz, in 't koningryk Fez in Africa, wiens inwoners harde luyden zyn, en de grootste koude verdragen kunnen. (p. 1008)

なお、TAFELBERG の参照項目は次の通り。TAFELBAAI, is die grote zee-boezem aan de kust van de Kaap van Goede Hoop in Africa, welke de oost-Indische gaande en komende schepen voor een bequame haven dient, en om welke te dekken de Hollanders een vesting, Castrum bonae spei genaamt, of het kasteel van goede hoop, daar by aangelegt hebben. Deze baai heeft haar naam van den hogen Tafelberg, dien men zeer ver in zee zien kan, en die zich als een tafel vertoont, en door een ryzent wolkje de aanstaande stormen word gezete te voorzeggen.

p. 1029 に「皆春齋」(鍋島茂義の号) 印あり。

p. 71, p. 253 にイチョウの葉を挿入。

ドイツ語原書は、*Reales Staats- Zeitungs- und Conversations-Lexicon*. 12. Aufl. Leipzig, Gleditsch, 1727.

32 ヒュプネル『総合学芸辞典』

[武 110]

Hübner, Johann (1668-1731)

Algemeen Kunstwoorden-Boek Der Wetenschappen. Waar in de eige Benaamingen van al het geene in het gansche Ryk Der Natuur gevonden word, nevens die van allerlei Kunsten, Wetenschappen, Staats- en Oorlogs-Kundige Zaken, Ridderlyke Oeffeningen, Ambachten, enz. verklaart worden. Dienende tot een Tweede Deel van De Staats- En Koeranten Tolk. In het Hoogduitsch ten zesden maale uitgegeeven; en met een Voorrede verzelt door den Heere Johannes Hubner, En uit verscheide andere Autheuren en Talen verzamelt en vermeerdert Door Arn. Henr. Westerhovius, V. D. M. Gymn. Goud. Rector.

Te Leyden, By Dirk Haak En Samuel Luchtmans, 1734.

Frontispiece, (14), 914 pp. (pp. 915-919 lacking) (266x206mm)

口絵の綴じ目に「莚縣庫籍」印。ドイツ語原書は、Marperger, Paul Jacob, *Curieuses und reales Natur- Kunst- Berg- Gewerch- und Handlungs-Lexicon*. […] *Alles dergestalt eingerichtet, daß man dieses als einen andern Theil des Realen Staats- Conversations- und Zeitungs-Lexici mit grossem Vortheile gebrauchen kan. Nebst einer ausführlichen Vorrede Herrn Johann Hübners. Die sechste Auflage mit allem Fleiß verbessert, und mit etlichen hundert Articuln vermehret*. Leipzig, Gleditsch, 1731.

33 ヒュプネル『増訂時事解説辞典』

[武 111]

Hübner, Johann (1668-1731)

De Nieuwe, Vermeerderde En Verbeterde Koeranten-Tolk, Of Zakelyk, Histgorische- En Staatkundig Woordenboek, Waar in zo wel van den lateren als tot den tegenwoordigen tyd De Verscheide Godsdiensten En Geestelyke Ordens; de Landen, Koningryken, Republyken, Staaten, Steden, Vestingen, Kastelen, en Passen; de Zeën, Meiren, Eylanden, Rivieren, Havens, Bergen, Voorgebergstens en Bosschen; de Namen der Gekroonde Hoofden, de Geslachtliniën der Vorstelyke en Grafelyke Huizen; de gezamentlyke Ridder-Ordens; Societeiten, Wapens; Ryks-en Land-Dagen; Gerichtshoven; Civile en Militaire Bedieningen te Water en te Land; Benevens Het Onderscheid Der Mylen, Der Munten; Maten en Gewichten; de Benamingen der zaken, die in de Bouw- en

Krygskunde, Artillery, Campementen, Slagordens, Belegeringen, Scheepvaarten, Zee Costuimen enz. in gebruik zyn; Als Mede Ook De Onbekende Kunst-Woorden, Die Dagelyks in de Menschelyke t'zamenleving gehoort, ook voornamentlyk in alle Nieuws Papieren en Historiën gevonden, en, uit vreemde Talen ontleent zynde, benevens de Rechts-Termen, tot zonderling nut voor Geleerden en Ongeleerden, klaar en duidelyk beschreven worden. In 't Hoogduytisch uitgegeven Door Den Heere Johan Hubner, Rector Van St. Johannes School Te Hamburg. Zynde in dezen Nederduitschen druk de verandering van zaaken, en verwisseling van alle Staaten, inzonderheit ook van de Vereenigde Nederlanden naauwkeurig waargenomen.

Te Leyden, By Samuel Luchtmans En Zoon, Ordinaris Stadts-Drukkers, 1748.

Frontispiece, (8), 1260 pp.

巻頭の訳者序文 Voorreden van den overzetter では、訳者名として S. H. とのみ記す。

巻末の紋章録 Wapenregister(pp. 1249-1260)の「Zwarte dubbele Arend met de Keyzerlyke kroon, op wiens borst een witte ruyter in een rood veld verschynt: Moscovien.」項目 (p. 1249) に赤通しあり。

34 ケルヒャー【羅蘭辞典】【蘭羅辞典】

[武 72]

Kärcher, Ernst Friedrich (1789-1855)

Woordenboek Der Latijnsche Taal Van E. Kaercher, Professor Van Het Lycaeum Te Carlsruhe; Ten Gebruike Der latijnsche Scholen In Het Nederduitsch Overgebracht Door J. Terpstra, Phil. Thor. Mag. Litt. Hum. Doct.

Leyden, Amsterdam, 's Hage En Zutphen, bij S. En J. Luchtmans, De Gebroeders Van Cleef, En W. J. Thieme. 1833.

(4), VIII, 538, (1), (1 blank) pp. (242x155mm)

Bound with:

Nederduitsch-Latijnsche Woordenlijst, Toegevoegd Aan Het Latijnsch-Nederduitsch Woordenboek, Naar Het Hoogduitsch Van E. Kaercher.

Leyden, Amsterdam, 's Hage En Zutphen, bij S. En J. Luchtmans, De Gebroeders Van Cleef, En W. J. Thieme. 1839.

(4), 136, (8), 137-138 pp. (242x155mm)

底本となった羅独辞典は、Lateinische-Deutsches Schul-Wörterbuch. Leipzig, 1826. の増補版。

35 ラヴォアジエ【化学基礎】

[武 2,3]

Lavoisier, Antoine Laurent (1743-1794)

Grondbeginselen Der Scheikunde, Door A. L. Lavoisier. Uit Het Fransche Vertaald. Met Aanmerkingen En Byvoegselen Vermeerderd Door N. C. De Fremery, Hoogleeraar In De Scheikunde En P. Van Werkhoven, Apotheker Te Utrecht. Met Plaat. Eerste[-Tweede en Laatste] Deel.

Te Utrecht, Bij G. T. Van Paddenburg En Zoon. 1800.

2 vols.

1ste deel. XLVIII, 368 pp. 2 folding tables. (216x135mm)

2de en laatste deel. VIII, 277, (1 blank), (1), (1 blank) pp. 10 folding plates.

第2冊：略標題紙の貼紙に、目盛り図3種と「Thermometer naar Celsius / Schaal van de oude Pharmacop. Tocke & Melzer te Amsterdam / Soortelijk gewigt voor lichtere vochten. Temp. 15° Celsius.」との墨書あり。巻末に Tafels ten gebruik der scheikundigen (pp. [217]-249) および Register(pp. [251]-276) あり。

36 リップマン『ベルギーの分離』

[武 126]

Lipman, S. P.

De Scheiding Van België In Derzelve Gevolgen Getoetst, Door Mr. S. P. Lipman, Advokaat Te Amsterdam. Vijfde Vermeerderde Druk.

Te Amsterdam, Bij A. Zweesaardt en Joh^s. Guykens. MDCCCXXXI[1831].

XII, 115, (1 blank) pp. (213x138mm)

37 共益社『百工提要』

[武 11]

Maatschappij tot nut van 't Algemeen.

Technologisch Handboek, Of Beschrijving Van Het Gebruik, Hetwelk De Mensch Van De Voortbrengselen Der Natuur Maakt. Uitgegeven Door De Maatschappij: Tot Nut Van 't Algemeen.

Te Amsterdam, bij Corn^s. De Vries, Hend^k. Van Munster En Johannes Van Der Hey.

MDCCCIX[-etc.].

3 stukjes in 1 vol. (159x104mm)

1ste stukje. 1809. (6), 143, (1 blank) pp.

2de stukje. 1813. (4), 260 pp.

3de stukje. 1819. (4), 236 pp.

1ste stukje: 標題紙最終行の「De prijs is 6 Stuivers.」をペンで抹消。

2de stukje: 標題の一部を「… Voortbrengselen Der Natuur Maakt: Door J. A. Uilkens,」 「…Tot Nut Van 't Algemeen. Tweede Stukje.」と変更。また、標題紙の刊記 imprint に「Gedrukt Bij H. Van Munster En Zoon. / De Prijs is 11 Stuivers.」を追加。

3de stukje: 標題の一部を「…Tot Nut Van 't Algemeen. Derde Stukje.」と変更。また、標題紙の刊記 imprint に「Gedrukt Bij H. Van Munster En Zoon. / De prijs is 11 Stuivers.」を追加。

佐賀鍋島家旧蔵蘭書本（書誌番号 91）参照。

38 共益社『通俗窮理学』

[武 20]

Maatschappij tot nut van 't Algemeen.

Volks-Natuurkunde, Of Onderwijs In De Natuurkunde Voor Mingeoefenden; Tot Wering Van Wanbegrippen, Vooroordeel En Bijgeloof. Uitgegeven Door De Maatschappij: Tot Nut Van 't Algemeen.

Te Amsterdam, bij Corn^s. De Vries, Hend^k. Van Munster En Zoon En Johannes Van Der Hey. MDCCCXI[1811].

(8), XII, 275, (1) pp. (215x135mm)

赤通し多し。

39 マーリン『仏蘭辞典』第2版

[武108]

Marin, Pieter (1667/68-1718)

Dictionnaire Complet François Et Hollandois, Comprenant tous les mots de l'Usage avoué de L'Académie Française & autres Auteurs d'élite exactement définis & clairement expliqués par des exemples qui découvrent le véritable génie de l'une & de l'autre Langue. Cet Ouvrage qui renferme aussi les termes d'Arts les plus nécessaires, est encore enrichi de plusieurs Notes curieuses, Remarques Historiques & autres choses, capables de former le goût à la belle Littérature. Par P. Marin. Compleet Fransch En Nederduitsch Woorden-Boek, Behelsende Alle gebrukelyke woorden, door de Fransche Academie en andere uitgelezene Schryvers aangenomen, naauwkeuriglyk beschreeven, en door Voorbeelden, die den regten aart der wederzydsche Taalen natuurlyk ontvouwen, klaarlyk uitgelegt. Dit Werk, waar in ook de noodzaakelykste Konstwoorden vervat zyn, is daar en boven noch verrykt met verscheide fraaye Aanteekeningen, Historische Aanmerkingen en andere zaaken bekwaam om de lust van den Lezer tot cierlyke Letterkennis op te wekken. Tweede Druk.

Te Dordrecht, by Joannes Van Braam, Rn t'Amsterdam, By Gerard Onder De Linden. M. D. CCXXVIII.

Frontispiece, (18), 1208 pp. (252x200mm)

口絵左下に印記の消去跡あり。pp. 1-9 に赤通し多数あり。本文に錯丁あり。

40 マーリン『仏蘭辞典』第6版

[武106]

Marin, Pieter (1667/68-1718)

Dictionnaire françois et hollandois, composé sur le dictionnaire de l'Académie Française. 6e éd. Amsterdam, D. J. Changuion. 1793.

V-VIII, 643, (1 blank) pp. (270x221mm)

巻頭の略標題紙、標題紙、Avis de l'Editeur、Liste alphabétique des noms de baptême[etc.] が欠落し、pp. V-VIII(Liste alphabétique des noms de pays[etc.]) から始まる。欠落している標題は次の通り。

Dictionnaire François Et Hollandois, Composé Sur Le Dictionnaire De L'Académie Française Et D'Après Les Meilleures Auteurs Qui Ont Écrit Dans Les Deux Langues, Par Pierre Marin. Sixieme Edition, Revue, corrigée & augmentée d'un grand nombre de mots & de Phrases; de Termes d'Histoire-Naturelle, de Commerce, de Marine, & de quantité d'autres Articles relatifs aux Sciences, aux Arts, aux Belles-Lettres, &c. &c. Fransch En Nederduitsch Woordenboek, Samengesteld Volgens De Dictionnaire De L'Académie Française, Waarin De Aart Der Beide Taalen Naar De Beste Schrijvers Naauwkeurig Is In Acht Genomen, Door Pieter Marin. Zesde Druk, Op nieuws overgezien, verbeterd en met een groote menigte van Spreekwijzen en Woorden, tot allerlei Konsten en Wetenschappen betrekking hebbende, vermeerderd. A Amsterdam, Chez D. J. Changuion. MDCCXCIII[1793].

41 マーリン『蘭仏辞典』第6版

[武107]

Marin, Pieter (1667/68-1718)

Nederduitsch En Fransch Woorden-Boek, Waarin De Aart Der Beide Taalen, Naar De Beste Schrijvers Naauwkeurig In Acht Is Genomen, Door Pieter Marin. Zesde Druk, Op nieuw overgezien, verbeterd en met een groote menigte van Spreekwijzen en Woorden, tot allerlei Kunsten en Wetenschappen betrekking hebbende, vermeerderd. Dictionnaire Hollandois Et François, Composé D'Après Les Meilleurs Auteurs Qui Ont Écrit Dans Les Deux Langues, Par Pierre Marin. Sixieme

Edition, Revue, corrigée & augmentée d'un grand nombre de Mots & de Phrases; de Termes d'Histoire-Naturelle, de Commerce, de Marine, & de quantité d'autres Articles relatifs aux Sciences, aux Arts, aux Belles-Lettres, &c. &c. Te Amsterdam, By D. J. Changuion. MDCCXCIII[1793].

VIII, 588 pp. (271x225mm)

全般によく使用。

42 メグリエ『図版集成 産科学の理論と実践』 [武 42]

Maygrier, Jacques Pierre (1771-1835)

Volledige Verzameling Van Afbeeldingen, Uit Den Geheelen Omvang Der Theoretische En Practische Verloskunde, Met Eene Uitvoerige Beschrijvende Verklaring Derzelve. Naar Het Fransch Van Dr. J. P. Maygrier, Hoogleeraar in de Verloskunde te Parijs. Omgewerkt En Vermeerderd Door Eduard Casp. Jac. Von Siebold, Doctor in de Wijsbegeerte, Genees- en Heelkunde, Hoogleeraar in de Genees- en Verloskunde te Göttingen, Bestuurder van het Verloskundig Instituut aldaar, Ridder der Keurvorstelijke Hessische Orde van den Gouden Leeuw, Lid van verschillende geleerde Genootschappen. Naar Den Tweeden Veel Vermeerderden Druk Vertaald En Met Enkele Bijvoegsels Voorzien Door Dr. S. J. Galama. Eerste Deel: Tekst.

Te Amsterdam, bij C. L. Schleyer. 1838.

Frontispiece, XII, 680 pp. (230x145mm)

図版は XI-XVI のみ存。目次 p. XII の Zesde afdeeling. Van de verloskundige kunstbewerkingen. に赤通し。口絵は J. P. Maygrier の肖像。

43 ミラルト『通俗化学』 [武 18]

Millard, N. B.

Scheikunde Ten Algemeenen Nutte. Door N. B. Millard. Apotheker. Door Meer Dan 60 Afbeeldingen Opgehelderd.

Amsterdam, Gebroeders Diederichs. 1842.

XXIV, 260(=360) pp. (160x108mm)

略標題紙裏に「J Van Heymissen / Meppel 1845」とのペン書き署名あり。

44 オンテイト『種痘新論』 [武 27]

Ontijd, Conrad Gerard (1776-1844)

Nieuwe Bijdrage Tot De Waarde Der Koepok-Inënting, Dehelzende De Ontwikkeling Van Sommige Voorname Punten En Derzelve Bevestiging Door Daadzaken, Of Het Vervolg Op De Vaccine, Aan De Beginselen Van Godsdienst, Rede En Ware Geneeskunde Getoetst, Door C. G. Ontijd, Med. Doct. Te 'S Gravenhage.

Te Amsterdam, Bij Johannes Van Der Hey en Zoon. 1828.

(8), 487, (1 blank), (2) pp. (232x135mm)

裏表紙の貼紙に「医 全」との墨書。

45 ペキサンス『フランス海軍によるボンベカノン試射実験』 [武 127]

Paixhans, Henri Joseph (1783-1854)

Proefnemingen, Gedaan Door De Fransche Marine Omtrent De Bombe-Kanons; Met Aanwijzing Van Den Invloed Welke Dit Nieuw Wapen Kan Hebben Op Het Stelsel Der Zee-Oorlogen. Door Den Luitenant-Kolonel H. J. Paixhans. Uit Het Fransch. Voorafgegaan Door Eene Inleiding Der Vertalers; Mede Nopens Des Schrijvers Groote Week: Nouvelle Forge Maritime Et Artillerie. Met Eene Plaat En Twee Tafelen. Nieuwe Uitgave.

's Gravenhage, Bij De Erven Doorman. 1835.

LXIII, (1), 100 pp. 2 folding tables. 1 folding plate. (233x137mm)

全般によく使用。フランス語原書は、*Expériences faites par la marine française sur une arme nouvelle; changemens qui paraissent devoir en résulter dans le système naval, et examen de quelques questions relatives à la marine, à l'artillerie, à l'attaque et à la défense des côtes et des places*. Paris, Bachelier, 1825.

46 ピラール『航海術の理論と実践』 [武 64, 65]

Pilaar, Jan Carel (1798-1849)

Handleiding Tot De Beschouwende En Werkdadige Stuurmanskunst, Door J. C. Pilaar, Kapitein Luitenant ter Zee. Tweede, Omgewerkte Druk. Eerste[-Tweede] Deel.

Te Amsterdam, 's Gravenhage En Utrecht, Bij De Wed. G. Hulst Van Keulen, De Gebroeders Van Cleef En C. van der Post, J'. 1847.

2 vols. (265x158mm)

1ste deel. XIV, (2), 547, (1 blank) pp. 7(of 8) plates. [武 65]

2de deel. VIII, 370, 106, (1) pp. [武 64]

第1冊の見返しに「Librairie Ancienne De Frederik Muller. Amsterdam, Heerengracht Près Du Oude Spiegelstraat, No. 148.」との書店ラベルあり。

47 ペイル『フランス語教程』 [武 128]

Pijl, Rudolph van der (1790-1828)

Leerboek Der Fransche Taal, Bevattende: Eene Verzameling Der In Het Spreken Meest Gebruikt Wordende Woorden, Benevens Zamenspraken, En Een Aantal Spreekwijzen, Spreekwoorden En Taaleigen. Het Fransch naar de Akademie, en het Hollandsch naar de Heeren Siegenbeek en Weiland. Door R. Van Der Pyl. Kostschoolhouder en taalmeester te Dordrecht. Derde en veel verbeterde uitgave.

Te Dordrecht, Bij Blussé En Van Braam, MDCCCXXVII[1827].

IV, 228 pp. (216x135mm)

pp. 108-148の仏蘭対訳会話篇 Dialogues / Zamenspraaken はよく使用され手垢多し。書き入れ、赤通しあり。p. 121の挿入紙片に「kaas 乾酥」との墨書。

48 シャルンホルスト『野戦提要』 [武 69]

Scharnhorst, Gerhard Johan David von (1755-1813)

Militair Zakboek Tot Gebruik In Het Veld; Naar Het Hoogduitsch Van G. Von Scharnhorst, In Leven

Luitenant Generaal In Pruisische Dienst. Vernieuwde En Vermeerderde Uitgave. Met Platen.
In 's Gravenhage en te Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1826

XVI, 531, (1) pp. 8 folding plates. (218x137)

ドイツ語からの翻訳者は、Delprat, Isaac Paul(1793-1880) および Seelig, Hendrik Gerard(1785-1864). ドイツ語原書は、Militärisches Taschenbuch für den Gebrauch im Felde. 1792. オランダ語訳には、J.G. Vognetz 訳 (Zutphen, Den vertaaler, 1801) もある。

49 シュールマンズ・ステクホーフエン『植物学用語辞典』 [武 133]
Schuurmans Stekhoven, H. (-ca. 1835)

Kruidkundig Kunst-Woordenboek, Bevattende Meest Allen Thans In Gebruik Zijnde Botanische Kunsttermen. Uit Verscheiden Schrijvers Bijeen Verzameld, Met Verklaringen Opgehelderd, En In Eene Alphabetische Orde Te Zamen Gesteld. Door H. Schuurmans Stekhoven, Hortulanus van 's Rijks Academietuin te Leyden.

Te Leyden By H. W. Hazenberg, Wijk IV. No. 655. MDCCCXXV[1825].

(8), 198 pp. (189x122mm)

略標題紙に「Morijama.」との墨書あり。阿蘭陀通詞森山源左衛門の旧蔵書。

50 スワルト『航海暦詳解』 [武 125]
Swart, Jacob (1796-1866)

Verklaaring Van Den Almanak Ten Dienste Der Zeelieden; Door De Commissarissen tot de Zaken, het bepalen der Lengte, en de verbetering der Zeekaarten betreffende, uitgegeven. Derde Druk Der Geheel Op Nieuw Bewerkte Uitgave, Door Jacob Swart, Lector voor de Zeevaartkunde, Beheerder en Bewaarder der Zee-Instrumenten, enz., van de Marine, Lid der Commissie voor het examineren der Zee-Officieren, het verbeteren der Zee-Kaarten, het zamenstellen van eenen Zee-Almanak, enz.

Te Amsterdam, In het Algemeen Etablissement voor de Zeevaart van de Wed. G. Hulst Van Keulen. 1841.

VIII, 124 pp. (230x137mm)

標題紙に「P: Wemmerus Jhr」とのペン書き署名あり。

51 トップケンス『オランダ陸軍の服装と武装』 [武 77]
Teupken, J. F.

Beschrijving Hoedanig De Koninklijke Nederlandsche Troepen En Alle In Militaire Betrekking Staande Personen Gekleed, Geëquipeerd En Gewapend Zijn; De Bepalingen Daaromtrent; De Dimensiën En Verdere Vereischten Van De Kleeding- Equipement- En Harnachement-Stukken In Het Algemeen; De Hoeveelheid Stoffen En Andere Goederen Waarop De Aanmaak Van De Kleederen Berekend Wordt, En Het Geen Te Dezer Zake Al Verder Vastgesteld Is; De Wijze Van Aanschaffing En Keuring, En De Hoedanigheden Der Goederen; De Wijze Van Verstrekking En Van Vernieuwing Van De Kleeding En Uitrusting; En Eindelijk, Onderscheidene Tot De Voornoemde Onderwerpen Betrekkelijke Verordeningen. Gevolgd Van 51 Platen Met Eene Titelplaat, Voorstellende Officieren En Manschappen Van Alle Wapenen, In Hunne Volle Kleeding En Wapenrusting. Door J. F. Teupken, Geëmployeerd by het Departement van Oorlog.

In 's Gravenhage en te Amsterdam, Bij de Gebroeders Van Cleef. Uitgegeven voor rekening van den Auteur. 1823.

(2), 10, 110, 20, (1), (3 blank), (2), (1), (1 blank) pp. 51 plates(of which 48 coloured). (330x235mm)

52 『商工業雑誌』

[武 30-36]

Tijdschrift voor handel en nijverheid.

Tijdschrift Voor Handel En Nijverheid, Zamengesteld Door Eene Vereeniging Van Vaderlandsche Geleerden En Daartoe Bevoegden. Eerste[-etc.] Deel. N°. 1 — 4[-etc.]. Met Platen. Eerste[-etc.] Jaargang.

Amsterdam, M. H. Binger. 1844[-1847].

7 vols. (223x140mm)

1ste Jaargang:

1ste deel. N°. 1—4. 1844. VIII, 320 pp. 1 folding table. 6 folding plates.

2de deel. N°. 5—8. 1844. III-VIII, 320 pp. 8 folding plates.

3de deel. N°. 9—12. 1844. VIII, 344 pp. 4 folding plates.

2de Jaargang:

1ste deel. N°. 1—6. 1845. II-VIII, 464 pp. 1 folding table. 1 folding plate.

2de deel. N°. 7—12. 1845. VIII, 471, (1 blank) pp. 1 folding table.

3de Jaargang. 1846. VIII, 572 pp. 1 folding table.

4de Jaargang. 1847. VIII, 550 pp. 1 folding table.

第2年刊行分は標題の一部を「… Zamengesteld Zoowel Ten Behoeve Van Burgerlijke Ingenieurs, Architecten En Industriëlen, Als Ten Algemeenen Nutte Voor Fabrieken En Daarmede In Verband Staande Bedrijven.」と変更。

第3年刊行分は標題に、「Onder Hoofdredactie Van C. F. Donnadieu, Hoogleeraar aan de Koninklijke Akademie, te Delft.」を追加。

53 トロンムスドルフ 『実践製薬化学教程』

[武 5]

Trommsdorff, Johann Bartholomäus (1770-1837)

Leerboek Der Artsenymengkundige, Proefondervindelijke Scheikunde Van J. B. Trommsdorff, naar De Gemaakte Vorderingen Der Wetenschap Uitgebreid en met Aanmerkingen vermeerderd door H. C. Van Der Boon Mesch, hoogleeraar in de Scheikunde en Natuurlijke Historie[-etc.]. In Drie Deelen. Eerste[-Derde En Laatste] Deel. Derde Druk.

Te Amsterdam, Bij R. J. Berntrop, op den hoek van de Leidschestraat en Kerkstraat, N°.31. 1832.

3 vols in 1. (216x140mm)

1ste deel. XX, 304 pp.

2de deel. XII, 552 pp.

3de deel. XVI, 204 pp.

1ste deel : p. 184(bismuth 項目)、p. 185(koper 項目)に赤通し。

2de deel : p. 295(protoxydum, sales oxydi), p. 34(kwikoxyde 項目)に赤通し。

3de deel : 標題に「voortgezet door A. H. Van Der Boon Mesch, Doctor in de Natuurlijke Wijsbegeerte en Buitengewoon Hoogleeraar aan 's Rijks Hoogeschool te Leiden.」を追加。Bladwijzer(pp. 187-204)に手垢多し。裏表紙見返し右肩に「10 April 1834 Rotterdam」との鉛筆

書き入れ。

野中家所蔵写本（書誌番号 134）参照。

54 オランダ王立園芸促進協会誌『オランダ本土及び海外領土の園芸植物』 [武 131-132]
Tuinbouw-flora van Nederland en zijne overzeesche bezittingen.

Tuinbouw-Flora Van Nederland En Zijne Overzeesche Bezittingen; Bevattende De Geschiedenis En Afbeeldingen Van Nieuwe Of Merkwaardige Planten, Bloemen, Vruchten, Mededeelingen Omtrent De Kultuur In Haren Geheelen Omvang, In Betrekking Tot Nederland En Zijne Overzeesche Bezittingen. Uitgegeven Onder De Bescherming Van Z. M. Den Koning, Door De Koninklijke Nederlandsche Maatschappij Tot Aanmoediging Van Den Tuinbouw. Eerste Deel. Eerste Aflevering. Te Leyden, Bij A. W. Sythoff. 1854.

2 vols. (250x168mm)

1ste deel. 1ste aflevering. (6), 32 pp. 2 leaves of plates.

1ste deel. 2de aflevering. 33-64 pp.

第 1 冊 pp. 1-12 に W. H. De Vriese 執筆の報告 Vroege Japansche Mume-Abrikoos を収載。

第 2 冊 p. 33 に W. H. De Vriese 執筆の報告 Camelia Sophia, Koningin der Nederlanden, met eene gekleurde plaat を収載。ただし、彩色図版は欠落。

55 オイルケンス『簡約マルチネト窮理問答』 [武 6]
Uilkens, Jacobus Albertus (1772-1825)

Katechismus Der Natuur, Door J. F. Martinet, Verkort En Naar Den Tegenwoordigen Staat Der Natuurkennis Verbeterd Door J. A. Uilkens. Met Afbeeldingen. Tweede Verbeterde En Vermeerderde Druk.

Te Z. Boemel, Bij Johannes Noman, MDCCCXX[1820].

X, 544 pp. 11 plates(of which 5 coloured). (220x137mm)

裏表紙見返しの小貼紙に「マルチ子ツト 窮理書」との墨書。よく使用。序文、本文とも全ページにわたって現代の朱線書き入れ（ドイツ語、日本語、英語の訳語もみられる）。

56 ワートル『薬学提要』 [武 50]
Water, Joannes Adrianus van de (1800-1832)

Beknopt Doch Zoo Veel Mogelijk Volledig Handboek Voor De Leer Der Geneesmiddelen. (Materies Medica.) Door Wijlen J. A. Van De Water. Derde Verbeterde En Vermeerderde Uitgaaf Door M. W. Plagge, Med: et Chir: Doctor. Hoogleraar aan de Hoogeschool te Giessen. Lid van Onderscheidene geleerde genootschappen

Te Amsterdam. bij C. G. Sulpke. MDCCCXXXVIII.

XXXII, 582 pp. (232x140mm)

刻版標題紙。

Heemst(Althaea) 項目の単語 doorgaans(p. 7), Saleb(Radix Saleb s. Salab) 項目の単語 uittering (p. 8)、Kwepitten(Semina Cydoniorum) 項目の単語 specerijachtigen(p. 9)、Zoete Amandelen (Amijgdalae dulces) 項目の単語 rans(p. 11)、Meerachtige middelen (Farinosa) 項目の単語 nuchteren, De Aluin(Alumen, Supersulphas aluminae et potassae) 項目の題 (p. 34) にそれぞれ

赤通しあり。

また、オランダ語薬品名索引 Bladwijzer der Nederduitsche benamingen. pp. 541-547 に赤通しを付けられた薬品名は下記の通り。

Aluin (roomsche), Ammoniakzout, Azijn(ruwe Hout-), Azijn zure potasch, Azijn zure soda, Barnsteen, Benzoëbloemen, Berookingen van Guyton de Morveau, Berookingen (Salpeterzure) of ber. van Smith, Bismuth, Bitterzout, Bitterzout bevattende bronnen, Blaauwzuur, Bloem van Zwavel, Braakwijnsteen, Cinchonine, Cinchonine(zwavelzure), Dampbad, Engelsch zout, Ether(Azijn-), Ether(Salpeter-), Ether(Zwavel), Glaubers wonderzout, Glaubers zout-bevattende bronnen, Zoudzwavel, Helsehe steen, Hoffmans-druppels, Houtskool, Kalk, Kelpstof, Kalkwater, Kelpstof, Kool(dierlijke), Koper(zwavelzuur), Koper(zwavelzuur-ammoniakaal), Krijt, Kwik(zoete), Lood(azijnzuur), Lood suiker, Loogzouten(vaste), Loogzaout(vlug), Looistof, Looistof zuivere, Magnesia(witte), Magnesia(wavelzure)

57 ウェイランド『オランダ語博言辞典』

[武 113~118]

Weiland, Petrus (1754-1842)

Nederduitsch Taalkundig Woordenboek, Door P. Weiland.

Te Amsterdam, Bij Johannes Allart, MDCCIC[-MDCCCXI].

6 vols. (227x139mm)

1ste deel. A-D. 1799. 10, 196, 610 pp.

2de deel. E-L. 1801. XVI, 791, (1 blank) pp.

3de deel. M-O. 1804-1806. VIII, 815, (1 blank) pp.

4de deel. P-S. 1807-1810. (4), 779, (1 blank) pp.

5de deel. T-V. 1810. (4), 527, (1 blank) pp.

6de deel. W. 1811. (6), 461, (1 blank) pp.

58 ウェイランド『外来術語辞典』

[武 1]

Weiland, Petrus (1754-1842)

Kunstwoordenboek, Of verklaring Van Allerhande Vreemde Woorden, Benamingen, Gezegden En Spreekwijzen, Die, Uit Verscheidene Talen Ontleend, In De Zamenleving En In Geschriften, Betreffende Alle Vakken Van Kunsten, Wetenschappen En Geleerdheid, Voorkomen; Door P. Weiland.

In 'S Gravenhage, Bij De Weduwe J. Allart. MDCCCXXIV[1824].

(4), VIII, XVIII, 498, (2) pp. (209x135mm)

巻末遊紙の表に「Van Noorden」との署名。

59 ウェイランド『外来術語辞典補遺』

[武 75]

Weiland, Petrus (1754-1842)

Supplement Op Het Kunstwoordenboek Van P. Weiland.

Te Rotterdam, Bij De Weduwe J. Allart. MDCCCXXXII[1832].

(4), 411, (1 blank), (1), (1 blank) pp. (210x138mm)

[武 1] と同一装丁。

60 ウェイランド『オランダ語文法』

[武 4]

Weiland, Petrus (1754-1842)

Nederduitsche Spraakkunst, Door P. Weiland, Uitgegeven In Naam En Op Last Van Het Staatsbestuur Der Bataafsche Republiek. Nieuwe Door Den Auteur Zelfen Overziene En Verbeterde Druk.

Te Dordrecht, Bij Blussé En Van Braam. 1846.

XXIV, 328 pp. (220x140mm)

略標題紙欠落。本文は Inleiding (pp. 1-8: §1-§18), Eerste deel(pp. 11-202: §1-§287), Tweede deel(pp. 203-328) からなる。とくに Tweede deel に赤通し多し。

61 イペイ『大系 化学の理論と実践』

[武 79-83] [武 84-87]

Ypey, Adolphus (1749-1820)

Sijstematich Handboek Der Beschouwende En Werkdaadige Scheikunde: Ingericht volgens den leidraad der Chemie, Voor Beginnende Liefhebbers; Door W. Henry. Om te dienen, tot opheldering en uitbreiding van gemelde Werkje: Door Adolphus Ypey. A. L. M. Philos. et Med. Doct. voorheen Hoogleraar in de Genees- Ontleed- en Scheikunde te Franeker. Eerste[-Vijfde] Deel.

Te Amsterdam, Bij Willem Van Vliet. 1804[-1807].

5 vols. (227x133mm)

1ste deel. 1804. XXVIII, 580 pp. 1 plate(portrait of Dr. Adolphus Ypey)

2de deel. 1805. XII, 617, (1) pp.

3de deel. 1806. XII, 624 pp.

4de deel. 1806. XII, 612 pp.

5de deel. 1807. XXIV, 620 pp.

第1冊：Over de zuurstof(pp. 135-161), Potasch(pp. 215-229), Salpeterzuure Potasch(pp. 411-435)をよく使用。pp. 9(Corinthisch Koper), 11(Schröder), 14, 17(wiechelroede), 24(Lavoisier 関連), 209(Loogzouten), 282, 346(Sal Polychrest), 392, 414, 445, 450(Sal digestivus en Febrifugus), 451(Bergzout), 473'Ammoniakzout Fabrieken), 486(Acide Muriatique Oxigéné), 517, 546に赤通しあり。p. 314に「以緑礬製硫酸法 ドイツ」、p. 316に「以硫黄製硫酸法 エンゲレセ」、p. 382に「硝酸発烟説」「硝酸精製法」、p. 392に「以金密陀精製硝酸法」と墨書した小紙片を貼付。

第2冊：Gewoon Glas(pp. 19-24), gekleurd gals(pp. 25-27), Cinnaber(pp. 445-458), De Kwik en het Salpeter(pp. 466-474), De Donderkwik(pp. 474-478), Over het Ijzer(pp.500-)をよく使用。p. 13(Keiaarde), pp. 126-127, 129(Kalkaarde), 130に赤通し。p. 580(Ijzer en Zuuren)に紙縫挿入。

第3冊：p. 114(Lootwit 関連)に赤通し。p. 114(Het Lootwit)に「糞壤内ノ製法」、p. 115に「鑑定法」、p. 42, p. 63(Spaanschgroen), p. 404(Chromium), p. 422に小紙片挿入、p. 347(Kobalt), 紙縫挿入。

第4冊：pp. 135-225(De suikersachtige Gisting. De wijnachtige Gisting. Verschillende soorten van Wijnen. Wijn uit Abrikoozen, Persikken, Pruimen en Aalbessen. Cider. Druivenwijn. De Verschijnzelen der Gisting. Eigenschappen des Wijns. De Brandewijn. De Korenbrandewijn en Jenever. De Gist en de Konstgist. De Alcohol. Bereiding van denzelfden. Eigenschappen. De geestrijke overgehaalde Wateren. De Geestrijke Aftekzels of Tincturen. De Vernissen.), pp. 441-462(Melk)をよく使用。

第5冊：pp. 122-164(Bereiding der oppervlakten, van verschillende groeiende en dierlijke stoffen), pp. 164-320(Onderzoek der Minerale Wateren), pp. 321-456(Over de scheikundige Probeermiddelen, en het aanwenden derzelve, tot het ontdekken der Vergiften), pp. 457-620 (Over de Middelen, geschikt, tot het bepaalen, der zuiverheid, van scheikundige Voorwerpen, die, in de

Geneeskunde, en elders, worden gebruikt) にわたって、地の小口が手垢でよく汚れている。p. 136 に楊枝挿入。赤通しのあるページ: 206, 236, 239, 253, 265, 268, 273, 277, 287, 299, 301, 344, 447, 488, 510, 516, 537, 543, 553, 570, 575.

Ditto.

[武 84~87]

Verbeteringen En Bijvoegsels, Tot Het Systematisch Handboek, Der Beschouwende En Werkdaadige Scheikunde; Ingericht volgens den leidraad der Chemie, Voor Beginnende Liefhebbers; Van W. Henry. Om te dienen, tot opheldering en uitbreiding van gemelde Werkje: Door Adolphus Ypey. A. L. M. Philos. et Med. Doct. gewoon Hoogleraar in de Geneeskunde, voornaamelijk in de Ziektekunde en Practijk, aan de Hollandsche Hooge Schole, te Franeker. Eerste[-Derde] Deel.

Te Amsterdam, Bij Willem Van Vliet. 1808[-1810].

3 vols. With 1 volume of Bladwijzer.

1ste deel. 1808. I-IV, VII-XX, 655, (1 blank) pp. 4 plates.

2de deel. 1809. XII, 652 pp. 4 plates.

3de deel. 1810. XXXIV, 600, (2) pp. 1 plate.

Bladwijzer. 1812. (4), 230 pp.

第 1 冊 : pp. V-VI 欠落。p. XI(Over de bereiding, van het Zwavelzuur), p. XVI(Over de Phosphorzuure Kalk) に赤通し。

第 2 冊 : p. 128(Japansche Cinnaber) に挿入紙。

第 3 冊 : pp. 1-100 をよく使用。

第 4 冊 Bladwijzer : 赤通しのある項目は以下の通り。

Ammoniak(Koolstofzuur). Ammoniakgeest(Gemeene). Blaauwe effene vaste kleuren. Cinnaberbereiding(Amsterdamsche). Chinessche lantaarnen van Ossenhoorn. Kalk(Volkomen zuivere). Kalkaarde en Keiaarde. Kalkaarde(Zuivere). Calkbranding(Calcinatio). Kalkbranding (Manier van) in Duitschland. Kalkbranding in Holland van schelpen. Kalkovens. Kalksteen. Konstspraak(Scheikundig). Koper en Tin. Koper(Arsenikzuur). Kwikertzen. Leerlooijen. Magnesia(Koolsofzure). Magnesia(Zwavelzure). Metalen(Verschillende smeltbaarheid derzelve, volgens de Schaal van Reaumur). Phosphorus(Werkwijze van Hellot). Phosphorus(Bereiding van denzelve volgens Marggraff). Porcelleinen(Verglazing derzelve). Potasch(Derzelve voornaamste oorsprong uit de asch der verbrandde Bosschen). Potasch(Middelen om derzelve vervalsching te ontdekken). Potasch(Gewone bewerking om derzelve van het Koolstofzuur te zuiveren, en bijtende te maken). Roosting. Salpeter(Zuiver). Salpeter(Gezuiverd). Salpeterbereidingen. Soda en Natrum (Graduatie daarvan). Vlekken. Wateren(Eenvoudige overgehaalde). Yzerertzen. Yzersmelting. Zoutzuur(Rokend). Zoutzuur(Bereiding daarvan voor de Ammoniakzout Fabrieken). Zoutzuur (Bereidingswijze van het zuiver Zoutzuur). Zoutzuur(Overzuurd). Zwavelzure Potasch(Bereiding derzelve. Bereiding derzelve uit Potasch Ijzervitriool. Krijstalschietsing daarvan. Alegeene eigenschappen daarvan. Oververzadiging daarvan met Zwavelzuur)

付録 1. 英仏書

62 ギレスピー『陸地測量術提要』

[武 38]

Gillespie, William Mitchell (1816-1868)

A Treatise On Land-Surveying: Comprising The Theory Developed From Five Elementary Principles; And The Practice With The Chain Alone, The Compass, The Transit, The Theodolite, The Plane

Table, &c. Illustrated By Four Hundred Engravings, And A Magnetic Chart. By W. M. Gillespie, LL. D., Civ. Eng., Professor Of Civil Engineering In Union College. Author Of "A Manual Of Road-Making," Etc. Eighth Edition.

New-York: D. Appleton & Co. 443 & 445 Broadway, And 16 Little Britain, London. 1866.

VI, [7]-[9], 10-424, 4, 16, 84 pp. 1 map. (233x160mm)

63 ネグレッティ・ザムブラ社『光学数理気象関係機器類絵入り解説目録』 [武 49]
Negretti and Zambra

An Illustrated Descriptive Catalogue Of Optical, Mathematical, Philosophical, Photographic And Standard Meteorological Instruments, Manufactured And Sold By Negretti And Zambra, Opticians And Meteorological Instrument Makers To Her Majesty The Queen, The Royal Observatory, Greenwich; The Admiralty; Honourable Board Of Ordnance; Board Of Trade; The British Meteorological Society; The Observatories, Kew, Toronto, Washington, Victoria; The East Indian Government; Photographers Tot The Cristal Palace, Sydenham. No. 1 Hatton Garden, E.C., (Holborn Hill,) 50 Cornhill, E.C., 122 Regent Street, W., & 153 Fleet Street, E.C., London. Price Two Shillings And Sixpence.

vii, (1 blank), 304 pp. (245x160mm)

原表紙欠落。p. 305 以降欠落。

64 英国下院『煩砲専門委員会報告』 [武 78]
United Kingdom. The House of Commons.

Report From The Select Committee On Ordnance; Together With The Proceedings Of The Committee, Minute Of Evidence, Appendix, And Index.

Ordered, by The House of Commons, te be Printed, 23 July 1863.

xxxii, 696 pp. 32 plates. (332x220mm)

65 合衆国海軍省煩砲局『合衆国海軍煩砲規則』 [武 37]
United States. Navy Department. Bureau of Ordnance.

Ordnance Instructions For The United States Navy. Part I. Relating To The Preparation Of Vessels Of War For Battle, And To The Duties Of Officers And Others When At Quarters. Part II. The Equipment And Manoeuvre Of Boats And Exercise Of Boat Howitzers. Part III. Ordnance And Ordnance Stores. Fourth Edition. Published By Order Of The Navy Department.

Washington: Government Printing Office. 1866.

(236x156mm)

Part 1: vi, 131, (1 blank) pp. 24 plates

Part 2: 27, (1 blank) pp. 5 plates.

Part 3: 89, (1 blank) pp. 8 plates.

Appendix: li, (1 blank) pp. With 1 leaf of 'Circular Explanatory Of The Allowance of Small Arms.' dated 'Bureau of Ordnance, Navy Department, Whashington, January 25, 1866.'

Index: (2), 26 pp.

Ravaton, Hugues (1707-?)

Chirurgie D'Armée, Ou Traité Des Plaies D'Armes A Feu, Et D'Armes Blanches, Avec Des Observations sur ces maladies; les Formules des remedes qui ont le mieux réussi; des Méthodes nouvelles pour leur traitement; des Instruments pour tirer les corps étrangers; un Moyen assuré pour la réduction des fractures & des luxations, & une infinité d'autres Détails neufs & intéressants. Par M. Ravaton, Chirurgien Major de l'Hôpital militaire de Laudau, des Camps & Armées du Roi, Inspecteur des Hôpitaux de Bretagne, Correspondant de l'Académie Royale de Chirurgie de Paris, Chevalier de Saint-Roch, & Pensionnaire du Roi.

A Paris, Chez P. Fr. Didot Le Jeune, Quai des Augustins, près du pont Saint-Michel. M. DCC. LXVIII. Avec Approbation, & Privilège du Roi.

viii, 681, (1) pp. 7 plates. (206x132mm)

巻末遊紙第2紙に挿入された小紙片に「キリユールギー 軍用治療書」との墨書。

B 佐賀県立図書館寄託佐賀鍋島家旧蔵蘭書

67 ブランケンベイル『製薬化学提要』

[鍋 73-75-B.54]

Blankenbijn, D.

Handleiding Tot De Beoefening Der Artsenijbereidkundige Scheikunde, Of Grondbeginselen Der Pharmaceutische Chemie. Door D. Blankenbijn, Stads Apotheker te Dordrecht en Lid der Provinciale Commissie van geneeskundig onderzoek en toezigt van Zuid-Holland, zitting houdende te Dordrecht. In Twee Stukken[-]. 1e. Stuk. [-IIe. Stuk. Eerste[-Tweede] Gedeelte]

Te Dordrecht, Bij Blussé En Van Braam. 1827[-1828].

3 vols. (212x135mm)

1ste stuk. 1827. [III]-XI, (1 blank), 267, (1 blank) pp.

2de stuk. 1ste gedeelte. 1828. XII, [269]-524 pp.

2de stuk. 2de gedeelte. 1828. [III]-XVI, [527]-958 pp.

各冊標題紙に「小御蔵書」印。

第1冊：表紙貼紙に「ブランケンベイル 合薬舎密」、別の貼紙に「分 二番 全三」との墨書。遊紙表に「一千八百二十七年発梓 ブランケンベイル」との墨書。略標題紙欠落。

第2冊：表紙貼紙に「分 二番 全三」との墨書。

第3冊：表紙貼紙に「ブランケンベイル 合薬舎密」、別の貼紙に「分 二番 全三」との墨書。略標題紙欠落。p. XVIに墨跡。

著者 D. Blankenbijn の職業について、第2冊および第3冊の標題紙では「Stads Apotheker te Dordrecht en Lid der Provinciale Commissie van geneeskundig onderzoek en toezigt van Zuid-Holland, zitting houdende te Dordrecht, en van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam.」と変更。

68 プロイン『オランダ陸軍袖珍兵学書』

[鍋 95-B.78]

Bruijn, A.W. de

Militair Zakboekje Ten Dienste Van Het Nederlandsche Leger, Doch Meer Bijzonder Van Het Wapen Der Artillerie; Inhoudende Verschillende Voorschriften, Opgaven, Gegevens, Dienstregelen, Afmetingen, Gewigten, Enz.: (Met 8 Steendrukplaatjes.) Verzameld Door A. W. de Bruijn, Kapitein Der Artillerie. Prijs: 5 Guld.

Te Maastricht, Bij F. Bury-Lefebvre, Boekdrukker. 1833.

X, 374 pp., 12 leaves of blank page, 4 pp. 8 folding plates. (200x82mm)

よく使用。標題紙に「小御蔵書」印。

赤通しのあるページ：199-201, 274-276, 281, 318, 340, 344, 345.

69 ボイス訳『新修学芸百科事典』

[鍋 136-144-B.97]

Buys, Egbert (? -1769)

Nieuw En Volkomen Woordenboek Van Konsten En Weetenschappen; Bevattende alle De Takken Der Nuttige Kennis, Met Naaukeurige Beschryvingen, Zo Van De Onderscheidene Machines, Werktuigen, Gereedschappen, Figuren, En Ontwerpen Dienende Om Dezelve Op Te Helderden; als meede van De Klassen, Soorten, Toebereidselen, en het Gebruik van de Voortbrengzels der Natuur,

het zy Dieren, Planten, Mineralen, Aardgewassen, of Vochten; Mitsgaders De Koningkryken, Provintien, Steden, Dorpen, en andere merkwaardige Plaatzen door de geheele Waereld. Vercierd met een ménigte van Kunst-Plaatzen. Alles verzameld uit de beste Schryvers in alle Taalen, en met een ménigte van nieuwe Artykelen vermeerderd, Door Egbert Buys, Hofraad van hunne Poolsche, en Pruijsische Majesteiten. Eerste[-etc.] Deel.

Te Amsteldam, By S. J. Baalde, Boekverkooper. MDCCLXIX[-etc.]

9(of 10) vols. (212x130mm)

1ste deel. A. 1769. Frontispiece, XXIV, 704 pp. 25 plates (Pl. I-XXV), 1 folding table.

2de deel. B. en C. 1770. (2), 908 pp. 33 plates (Pl. XXVI-LVIII).

3de deel. D. en E. 1771. 820 pp. 17 plates (Pl. LIX-LXXV).

4de deel. F. en G. 1772. VIII, 726, (1), (1 blank) pp. 24 plates. (Pl. LXXVI-XCIX).

5de deel. H. en I. 1773. (2), 681, (2), (1 blank) pp. 26 plates (Pl. C-CXXV).

6de deel. K. en L. 1774. (2), 842 pp. pp. 843-844 lacking. 38 plates (Pl. CXXVI-CLXIII).

7de deel. M. en N. 1775. Lacking.

8ste deel. O. P. en Q. 1777. (2), 979, (1) pp. 35 plates (Pl. CLXXXVI-CCXX).

9de deel. R. en S. 1777. (2), 1-836, 841-845, (1), (2 blank), 837-840 pp. 29 plates (Pl. CCXXI-CCXLIX).

10de deel. T. tot Z. 1778. (8), 1044 pp. 33 plates (Pl. CCL-CCLXXXII).

各冊に「小御蔵書」印あり。

第1冊：見返しに van Cleef 書店ラベル。

第2冊：紙縫の挿入されたページ、p. 288(Plaat XXXVII. Breuk-banden), p. 419(Plaat XLIV. Instrumenten tot het Ligten van de Cataracta of Staar van het Oog), p. 467(Characteres, in de Medicynen en Pharmacie), p. 890(Plaat LVI), p. 898(Plaat LVIII).

第3冊：地の小口に「DE」の墨書。p. 206(Diamant), p. 420(Duizendjaarg Ryksgezinden, Dukaat, etc.), に小紙片挿入。p. 775(Exodium, Exodus), p. 815(Ezechias, Ezechiel) の4項目に×印(墨書)あり。

第4冊：地の小口に「FG」の墨書。p. 658 に小紙片挿入。

第5冊：p. 122(Plaat CIII), p. 252(Pl. CIX. Konst Werktuig, om de Uitbreiding der Metaalen, door de Hitte af te meeten), p. 398(Pl. CXIX. Hyperbola), p. 422(Pl. CXXI), p. 602(Pl. CXXV) に小紙片挿入。p. 644(Jehovah), p. 633(Jesaia, De Prophetie van), p. 643(Joel of De Prophetie van Joel), p. 644(Johannes, Euangelium van), p. 644(Johanniter Christenen), p. 655(Jude, De Algemeene Zendsbrief des Apostels) の6項目に×印(墨書)あり。

第6冊：p. 306(Kromme Linie), p. 742(Pl. CLX. looden of Paslooden en Waterpassen) に小紙片挿入。p. 316(Pl. CXLII. Fig. 1. Kroonwerk) の挿入紙片に「城取ノ図 蘭国」との墨書。

第7冊：欠冊。

第8冊：p. 229(Pl. CLXXXIX. Fig. 5. Orbit.), p. 453(Pl. CXCVI. Parabola.), p. 462(Pl. CXCIV. Fig. 7. Parallaxicus Angulus. Fig. Parallaxische Machine.), p. 476(CXCVII. Fig. 1. Parallaxis.) に小紙片挿入。

第9冊：地の小口に「RS」の墨書。p. 30(Pl. CCXXII. Fig. Rectificatio.), p. 112(Rekenkonst), p. 475(Segmenta van een Cirkel) に小紙片挿入。p. 475(Segmentum) に赤通し。船舶 Schip 項目(pp. 410-414) および図版 Pl. CCXXXV(p. 412) はよく使用。

巻末の遊紙に pp. 837-840 を紙縫で合綴。p. 840 の付箋に「何処ヨリ離シヤ先ツ此処ニ結付置」との墨書。

70 シャルモット『シヨメル日用百科事典続編』

[鍋 15~23-C.53]

Chalmot, Jacques Alexandre de (c. 1730-1801)

Vervolg Op M. Noël Chomel. Algemeen Huishoudelyk-, Natuur-, Zedekundig- En

Konstwoordenboek. Vervattende veele middelen om zyn Goed Te Vermeerderen, En Zyne Gezondheid Te Behouden, Met verscheidene wisse en beproefde Middelen voor een groot getal van Ziektens, dienstig om tot een hoogen en gelukkigen ouderdom te geraaken; En menigte van manieren, om Lammeren, Schaapen, Koeijen, Paarden, Muil-Ezels, Hoenderen, Duiven, Honig-Byen, Zy-Wormen to kweeken, voeden, geneezen, en winst te doen met die Dieren; Eene Natuurkundige Beschrijving van Huishoudelyk- en Wild-Gedierte, Vogelen en Visschen, en de middelen om dezelve te jaagen en te vangen. Een groot aantal van Geheimen in den Tuinbouw, Kruidkunde, Akkerbouw. Landbouw, Wyngaard- en Boomgaardbouw; gelyk ook de keennisse van Vreemde Gewassen, en haare Eigenaartige Krachten, enz. Met de voordeelen van het Distilleeren, Verwen, Zeepzieden, Styfselmaaken, Schilderen met Water- en Olie-verf; het maaken van Baaijen en Stoffen voor deeze en andere Landen; van Turf, Steen, enz. Al het geen een bekwaame Huishoudster dient te weeten; als het bereiden van allerlei soort van Spyzen, Dranken, Gebakken, Confituuren; het inmaken van Groentens voor den Winter, enz. Wat 'et in den Slachttijd moet verricht worden. Het bereiden van Meed, Cyder, Aalbesien-Wyn, Ratafia, veelerlei soorten van Liqueurs, enz. Om Chitsen en Kanten in 't nieuw te wasschen enz. De middelen, waar van zich Koopliden bedienen om grooten Handel te dryven. Een korte schets van de meette Kunsten, Weetenschappen on Handwerken, enz. Door J. A. De Chalmot, enz. Eerste[-etc.] Deel. Zynde het VIII[-etc.] Deel van het Woordenboek. Verrykt met Kunstplaten.

Te Campen by J. A. De Chalmot, en te Amsteldam by J. Yntema. MDCCLXXXVI[-etc.]

9 vols. (269x222mm)

1ste deel. 1786. VIII, 749, (1) pp. 5 plates [Pl. I-V].

2de deel. 1787. (4), [749]-1497, (1 blank) pp. 5 plates [Pl. VI-X].

3de deel. 1788. (2), [1497]-2284, (4) pp. 4 plates [Pl. XI-XIV].

4de deel. 1789. 2289-3031 pp.

5de deel. 1790. 3032-3823 pp.

6de deel. 1791. (2), [3825]-4540 pp. 7 plates [Pl. XXVI-XXXII].

7de deel. 1792. (2), [4541]-5283, (1 blank) pp. 6 plates [Pl. XXIII-XXXVIII]

8ste deel. 1792. (2), [5285]-6000 pp. 7 plates [Pl. XXXIX-XLV]

9de deel. 1793. 6001-6724 pp.

各冊に「小御蔵書」印。

第3冊を除く各冊の表紙貼紙に「詞文 五十五番 全十六 八 [~十六]」との墨書。

71 ショメル『日用百科事典』

[鍋 8-14-C.53]

Chomel, Noël(1632-1712)

Algemeen Huishoudelyk, Natuur, Zedekundig- En Konst- Woordenboek, Vervattende veele middelen om zyn Goed Te Vermeerderen, En Zijne Gezondheid Te Behouden, Met verscheidene wisse en beproefde Middelen voor een groot getal van Ziektens; en schoone Geheimen, om tot een hoogen en gelukkigen ouderdom te geraaken. Een menigte van manieren, om Lammeren, Schaapen, Koeijen, Paarden, Muilezels, Hoenderen, Duiven, Honigbijen, Zijde-Wormen te kweeken, voeden, geneezen, en winst te doen met die Dieren. Eene Natuurkundige Beschrijving van Huishoudelyk- en Wildgedierte, Vogelen en Visschen, en de middelen om dezelve te jaagen en te vangen. Een groot aantal van geheimen in den Tuinbouw, Kruidkunde, Akkerbouw, Land- Bouw, Wijngaard- en Boomgaardbouw; gelyk ook de keennisse van Vreemde Gewassen, en haare Eigenaartige Krachten enz. Met de voordeelen van het Distilleeren, Verwen, Zeepzieden, Styfselmaaken, Schilderen met Wateren olie-verf; het maaken van Baaijen en Stoffen voor deeze en andere Landen; van Turf, Steen, enz. Al het geen een bekwaame Huishoudster dient te weeten; als het bereiden van allerlei zoort van Spijzen, Dranken, Gebakken, Confituuren; het inmaaken van Groentens voor de Winter, enz. Om

Chitsen en Kanten in 't nieuw te wasschen, enz. Wat er in de Slachttijd moet verricht worden. Het bereiden van Meed, Cijder, Aalbesien- Wijn, Ratafia, veelerlei soorten van Liqueurs, enz. De middelen, waar van zich Kooplieden bedienen, om grooten Handel te drijven. Een korte schets van de meeste Kunsten, Weetenschappen en Handwerken. Voorts alles, wat Handwerkslieden Tuiniers, Wijngaardeniers, Kooplieden, Winkeliers, Bankiers, Commissarissen, Overheeden, Officiers van 't Gerecht, Edellieden, Geestelijken en andere Luiden van aanzien, in de eerste Bedieningen doen moeten, om zig welvaarende te maaken. Door M. Noel Chomel. Tweede Druk geheel verbeterd, en meer als de helfte vermeerderd door J. A. De Chalmot, enz. Verrijkt met Kunstplaten.

Te Leiden bij Joh. Le Mair, en te Leeuwarden bij J. A. De Chalmot. MDCCLXXXVII[1787].

7 vols. (269x222mm)

1ste deel. A-D. Frontispiece, XXXVII, 565, (1) pp. Half-title lacking.

2de deel. E-H. 569-1193 pp.

3de deel. I-L. 1195-1902 pp.

4de deel. M-O. 1903-2502 pp.

5de deel. P-R. 2503-3170 pp.

6de deel. S-U. 3173-3761 pp.

7de deel. V-Z. 3763-4370 pp.

各冊に「小御蔵書」印。

第1冊：表紙貼紙に「詞文 四十番 全十□」との墨書。

第2冊～第7冊：表紙貼紙に「詞文 五十五番 全十六 二 [～七]」との墨書。

72 デルプラト『砲兵工兵士官候補生用機械学入門』

[鍋 44-D.63]

Delprat, Isaak Paul (1793-1880)

Wiskundige Leercursus Ten Gebruike Der Koninklijke Militaire Akademie. Beginselen Der Mechanica, Voor De Kadetten Der Artillerie En Genie. Door J[sic]. P. Delprat, Luitenant-Kolonel Ingenieur. Tweede Druk.

Te Breda, Ter Drukkerij Van Broese & Comp., Voor Rekening Van De Koninklijke Militaire Akademie. 1848.

(4), 475, (1) pp. 6 folding plates. (189x120mm)

標題紙に「小御蔵書」印。

73 デルプラト『砲兵工兵士官候補生・水利省幹部候補生用機械学入門』

[鍋 46-D.55]

Delprat, Isaak Paul (1793-1880)

Wiskundige Leercursus Ten Gebruike Der Koninklijke Militaire Akademie. Beginselen Der Werktuigkunde, Voor De Kadetten Der Artillerie, Genie En Van Den Waterstaat. Door J. P. Delprat, Majoor-Ingenieur.

Te Breda. Ter Drukkerij Van Broese & Comp. Voor Rekening Van De Koninklijke Militaire Akademie. 1842.

(2), II, 206 pp. 9 folding plates. (187x115mm)

表紙貼紙に「□機械書」、別の貼紙に「七番」の墨書。見返しに「De Gebroeders van Cleef. Boek & Papierverkopers. 's Gravenhage & Amsterdam」との書店ラベル。標題紙に「籌邊庫」「小御蔵書」印。

74 フレゼニウス『定性分析提要』

[鍋 71-F46]

Fresenius, Karl Remigius (1818-1897)

Handleiding Bij Qualitatieve Scheikundige Ontleding, Of De Leer Der Scheikundige Bewerkingen, Der Herkenningsmiddelen, En Van Derzelve Verhouding Ten Opzichte Van De Meest Bekende Ligchamen, Alsmede Eene Stelselmatige Handelwijze Ter Opsporing Der In De Artsenijmengkunde En In De Overige Kunsten En Bedrijven Veelvuldig Voorkomende Ligchamen, Wanneer Zij In Min Of Meer Zamengestelde Verbindingen Zijn Bevat, Door C. Remigius Fresenius; Assistent aan het Scheikundige Laboratorium der Lodewijks-Universiteit te Giessen. Met Een Aanprijzend Voorberigt Van Justus Liebig. Uit Het Hoogduitsch, Volgens De Tweede Vermeerderde En Verbeterde Uitgave.

Amsterdam, L. Van Bakkenes. 1843.

XIII, (1 blank), 245, (1 blank) pp. (218x133mm)

赤通しのあるページ：8, 11-13, 15, 16, 20, 21, 23, 24.

ドイツ語原書は、*Anleitung zur qualitativen chemischen Analyse oder Die lehre von den Operationen, von den Reagentien und von dem Verhalten der bekannteren Koerper zu Reagentien sowie systematisches Verfahren zur Auffindung der in der Pharmacie, den Kuensten etc. fuer Anfenger und Geuebtere bearbeitet von C. Remigius Fresenius; Mit einem Vorwort von Justus von Liebig.* Braunschweig, Vieweg, 1842.

75 フレゼニウス『定量分析提要』

[鍋 72-F46]

Fresenius, Karl Remigius (1818-1897)

Handleiding Bij Quantitative Scheikundige Ontleding, Voor Aanvangers En Meergeoefenden Bearbeid Door D^r. C. Remigius Fresenius, Hoogleeraar In De Schei- en Natuurkunde Aan Het Landbouwkundig Instituut Te Wiesbaden, Vroeger Privaat Docent In De Scheikunde Te Giessen En Assistent In Het Scheikundig Laboratorium Aldaar. Uit Het Hoogduitsch Vertaald En Met Aanteekeningen Vermeerderd Door D^r. C. F. Donnadieu, Hoogleeraar In De Scheikunde Aan De Koninklijke Akademie Te Delft. Met Houtsnee Plaatjes.

'S Gravenhage, P. H. Noordendorp. 1847.

VIII, 601, (2), (1 blank), (1), (1 blank) pp.

標題紙に「小御蔵書」印。

赤通しのあるページ：1, 33, 39, 47, 49-51, 84-85, 87, 88, 92.

ドイツ語原書は、*Anleitung zur quantitativen chemischen Analyse oder die Lehre von der Gewichtsbestimmung und Scheidung der in der Pharmacie, den Künsten, Gewerben unde der Landwirtschaft häufiger vorkommenden Körper in einfachen und zusammengesetzten Verbindungen: für Anfänger und Geübtere bearb.* Braunschweig, 1845.

76 フレゼニウス『化学教本』

[鍋 72-F46]

Fresenius, Karl Remigius (1818-1897)

Leerboek Der Scheikunde, Voor Land- En Boschbouwers En Staathuishoudkundigen, Van D^r. E[sic]. Remigius Fresenius, Hoogl. der Scheikunde enz. aan het Landhuish. Instituut te Wiesbaden. In Het Nederduitsch Bewerkt Door F. A. Enklaar. Met In Den Tekst Gedrukte Houtsnee-Figuren. Te Gorinchem, Bij A. Van Der Mast. 1852.

VII, (1 blank), 1-562, 565-637, (1 blank), XXIII, (1 blank) pp. 1 folding table. (190x116mm)

標題紙に「小御蔵書」印。

ドイツ語原書は、*Lehrbuch der Chemie für Landwirthe, Forstmänner und Cameralisten; zum Gebrauche bei Vorlesungen und zum Selbstunterrichte*. Braunschweig, Vieweg, 1847.

77 ゴットリーブ『化学技術提要』

[鍋 202-N.71]

Gottlieb, Johann(1815-1875)

Volledig Handboek Der Scheikundige Technologie. Ten Gebruike Voor Zelfonderrigt, En Op Industrie-Scholen, Alsmede Voor Een Algemeen Overzicht Bewerkt Door D^r. J. Gottlieb, Professor aan het Joanneum te Gratz. Naar Het Hoogduitsch Door J. R. F. Nievergeld, Fabrikant van Technisch-Chemische Praeparaten te 's Gravenhage. Met Houtsnee-Figuren. Eerste Stukje.

Te 'S Gravenhage, bij J. M. Van 'T Haaff. 1855.

(2), 98 pp. (pp. 99ff, lacking) (183x120mm)

見返しに挿入の小貼紙(表紙より剥離)に「分 十九番 全一」との墨書。標題紙に「小御蔵書」の印。全般によく使用。

pp. 24-30 に高炉 (hoogoven) の解説および挿絵 (Fig.2~Fig. 7) あり。p. 32 に数字の書き入れ。p. 60 に p. 42 掲載の硝酸蒸留装置図 (galeeroven, Fig. 14) の模写図 (図解入り) あり。

表紙に本文 p. 41 掲載の蒸留装置図 (Fig. 13) を使用。裏表紙に以下の書店予告あり。

Dr. Gottlieb's Scheikundige Technologie, die in Duitsland algemeen als uitmuntend Leerboek dier wetenschap wordt erkend, zal in zes stukjes worden uitgegeven. Zij zullen bevatten:

1^e. stukje. Brandstoffen, Scheikundige bewerkingen, Metaloiden, Verbindingen der Metalen.

2^e. stukje. Verbindingen der Metalen, (vevolg.) Siliciumverbindingen.

3^e. stukje. Scheikundige Metaalbewerkingen.

4^e. stukje. Cyanverbindingen, Vetten, Algemeen verspreide organische verbindingen.

5^e. stukje. Lijmgevende weefsels, Aetherische oliën, harsen, balsems, kleurstoffen.

6^e. stukje. Rotten, Gisten, Vergaan, Drooge destillatie.

ドイツ語原書は、*Vollständiges Taschenbuch der Chemischen Technologie*. Leipzig, Renger, 1852.

78 ハウブナー『家畜健全学講義』

[鍋 51-52-H.45]

Haubner, Gottlieb Carl (1806-1882)

De Gezondheidsleer Der Landhuishoudelijke Huisdieren, Door Dr. C. G[sic]. Haubner. Professor Aan De Koninklijk Pruisische Staats- En Landhuishoudelijke Akademie Te Eldena. Nederduitsch Bewerkt, Door E. C. Enklaar.

Te Zwolle, bij W. E. J. Tjeenk Willink. 1850.

2 vols. (233x140mm)

[Eerste Stuk.] (16), 292 pp. [52-H.45]

Tweede Stuk. (10), 293-611, (1 blank) pp. [51-H.45]

第1冊：表紙は欠落。略標題紙の前葉(第1紙)は刊行書案内(De landhuishoudelijke werktuigen en machines van Engeland. Door D^r. Wilhelm Hamm.)。

第2冊：表紙貼紙に「雑書 九十六番 全二 坤〈乾〉」との墨書。

ドイツ語原書は *Die Gesundheitspflege der landwirthschaftlichen Haussäugethiere : mit besonderer Berücksichtigung ihrer Nutzleistungen*. Greifswald, Koch, 1845.

Hekmeijer, F.C.

Handleiding Tot De Leer Van Het Hoefbeslag, Of Naauwkeurige Beschrijving Van Den Bouw Of Het Maaksel Van Den Hoef Des Paards, Der Hoefijzers En Der Verschillende Duitsche, Fransche En Engelsche Wijzen Van Beslaan, Alsmede Van Het Beslaan Zelf. Voorgedragen in 10 Lessen, Door F. C. Hekmeijer, Vee-arts der eerste klasse, Adjunct-Paarden-arts, Chef der Vétérinaire Dienst bij het Regiment Rijdende Artillerie. Met Eene Uitslaande Plaat.

Breda, Broese & Comp., 1841.

(4), IV, III, (1), 1-78, (2 blank), 79-85, (1 blank) pp. 1 folding plate. (193x115mm)

表紙に「石黒」の朱書。通番 27、53 参照。

見返しに「Van den Schrijver」とのペン書き。略標題紙に「Quandi」との鉛筆書きあり、石黒寛次の書き入れと思われる。

Hermstädt, Siegismund Friedrich (1760-1833)

Algemeene Schets Der Technologie, Of Aanleiding Tot Eene Wetenschappelijke Kennis En Beoordeeling Van Die Kunsten, Fabrieken, Manufakturen En Handwerken, Welke Met De Landhuishouding En De Staatkunde In De Naauwste Betrekking Staan, Zoowel Voor Staatspersonen En Die Met Het Burgerlijke Bestuur Belast Zijn, Als Voor Landlieden, Kooplieden, Fabrijkanten, Manufakturisten En Handwerkers. Door Siegismund Friedrich Hermstädt, Hoogleraar Te Berlijn. Uit Het Hoogduitsch Vertaald. Onder Opzigt En Met Aanmerkingen Van J. A. Uilkens, Hoogleraar Te Groningen Eerste[-Tweede] Deel.

Te Amsterdam, bij Gebroeders Van Arum. 1825.

2 vols. (218x132mm)

1ste deel. XXXII, 371, (1 blank) pp. [4-H.53]

2de deel. XXIII, (1), 375, (1) pp. [5-H.53]

各冊、標題紙および最終ページに「小御蔵書」印。

第1冊：表紙の貼紙に「分離 四十六番 全三 日」との墨書。

副本：1ste deel. [6-H.53]の表紙貼紙に「分離 四十六番 全三 □」との墨書。2de deel. [7-H.53]の表紙貼紙に「分離 四十六番 全三 月」との墨書。

Nieuwenhuis, Gt., *Aanhangsel*. [鍋 2-N.71] (書誌番号 99) の Hermstädt.(Dr. Sigismund Friedrich) 項目 (p. 394) に紙葉の折り込みが見られる。

Hermstädt, Siegismund Friedrich (1760-1833)

Bijvoegsel Tot De Algemeene Schets Der Technologie, Door S. F. Hermstädt, Hoogleraar Te Berlijn. Uit het Hoogduitsch vertaald Onder Opzigt En Met Aanmerkingen Van J. A. Uilkens, Hoogleraar Te Groningen. Door H. D. B. Kaiser, Beëdigden Translateur Te Amsterdam. Met Platen.

Te Amsterdam, bij S. De Grebber. 1831.

XII, 187, (1 blank) pp. 5 folding plates. (220x130mm)

「小御蔵書」印あり。表紙貼紙に「分離 四十六番 全三 星」との墨書。p. 126の挿入紙に「千八百五十五 パテントオッフシレポート 百工全書器械ノ部 第二 △印 写本」との墨書。

Holtrop, John (1780-1801 fl.)

Nederduitsch En Engelsch Woordenboek Van J. Holtrop, Herzien, vermeerderd en verbeterd Door A. Stevenson, Naar de régelen en voorbeelden der beroemdste Spraakkundigen en Woordenboekschrijvers in beide tálen. Tweede Deel, behelzende Het Néderduitsch voor het Engelsch. John Holtrop's Dutch And English Dictionary, Revised, enlarged and corrected By A. Stevenson, Agreeable to the distinguished works of the most celebrated Grammarians and Lexicographers of both nations. The Second Volume, containing The Dutch before the English.

Te Dordrecht bij Blussé En Van Braam en te Amsterdam bij J. Van Esveldt Holtrop. 1824.

(2), 1030 pp. (226x138)

標題紙および p. 1030 に「煉」字の丸印。

Houttuyn, Maarten (1720-1798)

Natuurlyke Historie Of Uitvoerige Beschryving Der Dieren, Planten En Mineralen, Volgens het Samenstel van den Heer Linnaeus. Met naauwkeurige Afbeeldingen.

Te Amsterdam, By de Erven van F. Houttuyn. MDCCLXI[-etc.].

37 vols. (212x130mm)

1ste deel, 1ste stuk. Van den Mensch en eenige Zoogende Dieren. 1761. (24), 500, (1), (1 blank) pp. 10 coloured plates(I-X). [124]

1ste deel, 2de stuk. Vervolg der Zoogende Dieren. 1769. (6), 504 pp. 11 coloured plates(XI-XXI). [97]

1ste deel, 3de stuk. Vervolg der Zoogende Dieren. 1762. (6), 554, (6) pp. 7 coloured plates(XXII-XXVIII). [98]

1ste deel, 4de stuk. De Vogelen. 1762. (10), 452 pp. 8 coloured plates(XXIX-XXXVI). [99]

1ste deel, 5de stuk. Vervolg der Vogelen. 1763. (10), 618, (16) pp. 13 coloured plates(XXXVII-XLIX). [100]

1ste deel, 6de stuk. Dieren van Beiderley Leven. 1764. (6), 558, (6) pp. 7 coloured plates(L-LVI). [101]

1ste deel, 7de stuk. De Visschen. 1764. (8), 446, (2) pp. 6 coloured plates(LVII-LXII). [102]

1ste deel, 8ste stuk. Vervolg der Visschen. 1765. (10), 525, (65), 30 pp. 8 coloured plates(LXIII-LXX). [103]

1ste deel, 9de stuk. De Insekten. 1766. (14), 640 pp. 6 plates(LXXI-LXXVI). [104]

1ste deel, 10de stuk. Vervolg der Insekten. 1766. (8), 528 pp. 7 plates(LXXVII-LXXXIII). [105]

1ste deel, 11de stuk. Vervolg der Insekten. 1767. (10), 750, (6) pp. 9 plates(LXXXIV-XCII). [106]

1ste deel, 12de stuk. Vervolg der Insekten. 1768. (8), 624 pp. 6 plates(XCIII-XCVIII). [107]

1ste deel, 13de stuk. Vervolg en Besluit der Insekten. 1769. (8), 534, (10) pp. 8 plates(XCIX-CVI). [108]

1ste deel, 14de stuk. De Wormen En Slakken. 1770. (8), 530, (2) pp. 8 plates(CVII-CXIV). [109]

1ste deel, 15de stuk. De Schulpdieren. 1771. (6), 458 pp. 5 plates(CXV-CXIX). [110]

1ste deel, 16de stuk. De Hooren. 1771. (8), 629, (11) pp. 6 plates(CXX-CXXV). [111]

1ste deel, 17de stuk. De Zee-Gewassen. 1772. (8), 613, (1) pp. 13 plates(CXXVI-CXXXVIII). [112]

1ste deel, 18ste stuk. De Plantdieren. 1773. XXV, (5), 226; (420) pp. 5 plates(CXXXIX-CXLIII). [113]

2de deel, 1ste stuk. (vol. 19) De Palmboomen. 1773. (4), X, (10), 438, (2) pp. 4 coloured plates(I-IV). [114]

- 2de deel, 2de stuk. (vol. 20) De Boomen. 1774. (2), VIII, (6), 616, (2) pp. 7 coloured plates(V-XI). [115]
- 2de deel, 3de stuk. (vol. 21) De Boomen. 1774. (8), 688, (12) pp. 6 coloured plates(XII-XVII). [116]
- 2de deel, 4de stuk. (vol. 22) De Heesters. 1775. (8), 564 pp. 6 coloured plates(XVIII-XXIII). [117]
- 2de deel, 5de stuk. (vol. 23) De Heesters. 1775. (10), 576 pp. 6 coloured plates(XXIV-XXIX). [118]
- 2de deel, 6de stuk. (vol. 24) De Heesters. 1776. (8), 468, (12) pp. 8 coloured plates(XXX-XXXVII). [119]
- 2de deel, 7de stuk. (vol. 25) De Kruiden. 1777. (6), 832 pp. 7 coloured plates(XXXVIII-XLIV). [120]
- 2de deel, 8ste stuk. (vol. 26) De Kruiden. 1777. (8), 784 pp. 8 coloured plates(XLV-LII). [121]
- 2de deel, 9de stuk. (vol. 27) De Kruiden. 1778. (8), 760 pp. 8 coloured plates(LIII-LX). [122]
- 2de deel, 10de stuk. (vol. 28) De Kruiden. 1779. (8), 828 pp. 9 coloured plates(LXI-LXIX). [123]
- 2de deel, 11de stuk. (vol.29) De Kruiden. 1779. (8), 456, (29), (1 blank) pp. 7 coloured plates(LXX-LXXVI). [96]
- 2de deel, 12de stuk. (vol. 30) De Bolplanten. 1780. (10), 558, (6) pp. 10 plates(of which 9 coloured) plates(LXXVII-LXXXVI). [125]
- 2de deel, 13de stuk. (Vol. 31) De Grasplanten. 1782. (8), 616, (6) pp. 7 coloured plates(LXXXVII-XCIII). [126]
- 2de deel, 14de stuk. (vol. 32) De Varens, Mossen, Enz. 1783. (10), 698, (14) pp. 12 plates(XCIV-CV). [127]
- 3de deel, 1ste stuk. (vol. 33) De Versteeningen. 1780. (24), 552 pp. 12 plates(I-XII). [128]
- 3de deel, 2de stuk. (vol. 34) De Delfstoffen. 1781. (14), 700, (8) pp. 12 plates(XIII-XXIV). [129]
- 3de deel, 3de stuk. (vol. 35) De Steenen. 1782. (10), 638, (6) pp. 10 plates(XXV-XXXIV).
- 3de deel, 4de stuk. (vol. 36) De Mynstoffen. 1784. (10), 498 pp. 7 plates(XXXV-XLI). [131]
- 3de deel, 5de stuk. (vol. 37) De Mynstoffen. 1785. (8), 360, (228) pp. 7 plates(XLII-XLVIII). [132]

各冊、見返し(裏見返しとも)に「煉」字の丸印。

第1冊～第18冊の地の小口に「動物一 [～十八]」との墨書。

第1冊:以下のページに赤通し。p. 7(Beschouwen der Dieren in 't algemeen. Dr. Willis, *Ziele der Beesten.*), p. 9(afschetzing der Heilige Zaaken), p. 11(De Oogen van een Spin), p. 14('t Zingen der Muggen, enz.), p. 15(Hokjes der Wespen), p. 155(Beschryving van den Mensch. De Wanstaltigheden), p. 165(De Verschooning noodig. Bont-Vagten), pp. 201-204(Gestalte en Aart der Laplanders en Groenlanders. den Duivel raad, hunne Vrouwen en Dogters den Vreemdelingen aanbieden, de Blindheid), p. 206(De Tartaaren, Chineezen, enz. 't Serail. De Japanders.), p. 210(De Mingreliers. Vrouwspersoonen van wonderbaar Schoonheid), p. 247(De Oogen. het Krystallyn, gemeenlyk de Lens genaamd), p. 251(De Ooren), p. 264(Het Hart. den Grondsteun van den Kegel), p. 266(Kragt van 't Hart op het Bloed), p. 268(Noodzaaklykheid der Adem haaling. de Barometer), p. 281(Zaaddiertjes van Leeuwenhoek), p. 336(Troglodytes. Beschryving van Linnaeus), p. 343(Bosch-Mensch van Brasil), p. 345(Chimpanzee. Een, die te Londen bewaard word).

p. 272(De Nieren), p. 25(De Darmen) に小貼紙。

第2冊:赤通しページ、p. 47(Honden. Nuttigheid voor den Mensch), p. 55('t Geraamte), p. 57(Inwendige Lighaamsdeelen), p. 101(Leeuw), p. 104(Vangst der Leeuwen in Afrika), p. 111(Tyger), p. 112(Tyger in Asie), p. 114(Tyger. Wreedaardigheid), p. 453(Lemming. Schade die zy doen)。p. 276(Armadillen) に紙縫。地の小口に「動物二」との墨書。

第3冊:p. 98に Plaat XXIII(Rendier met eskimoos. トナカイ、エスキモー、橇図)。地の小口に「動物三」との墨書。

第5冊:p. 161(Flamingo) に墨跡。

第19冊～第32冊:地の小口に「植物一 [～十四]」との墨書。

第21冊:赤通しのあるページ。p. 278(Moerbezie. *Morus Nigra*), p. 283(Moerbezie-Boom. *Morus Papyrifera*), p. 286(Moerbezie-Boom. *Morus Indica*), p. 343(Kastanje-Boom), p. 650(*Ficus Carica*), p. 686(*Ficus pumila*. Laage Vygeboom)。索引に手垢多し。

第 24 冊 : p. 21 に赤通しあり。

第 25 冊 : pp. 390-394(*Potamogeton. Fonteinkruid*), p. 496(*Menyanthes Trifoliata. Ruigbloem*), p. 539(*Convolvulus Obscurus*), p. 573-574(*Ipomoia Pilosa. Techter-Winde*), p. 702(*Celosia. Haanekam. Japansche. Pl. XLIII. Fig. 1*), p. 708(*Illecebrum Lanatum. Hardkelk*), pp. 751-752(*Asclepias. Zyde-Vrugt*) に赤通し。p. 762 の挿入紙片に「十五」との墨書。

第 26 冊 : p. 333(*Pontederia Vaginalis*), p. 734(*Euphorbia Canariensis. Wolfsmelk*), p. 763 (*Euphorbia Helioscopia*) に赤通し。p. 780 の挿入紙片に「仏甲草」、p. 166 の挿入紙片に「胡欄」との墨書。

第 27 冊 : p. 139(*Corchorus Olorius*), p. 362(*Leonurus Cardiaca. Hartgespan*), p. 386(*Origonum Vulgare*), p. 610(*Draba Muralis. Taschkruid.*) に赤通し。

第 28 冊 : pp. 44-45(*Hoorn-Heemst. Sida Indica*), pp. 89-90(*Japansche Kruisbloem. Polygala Japonica*) に赤通し。

第 29 冊 : 巻末索引に手垢多し。

第 30 冊 : p. 543(*Vrouwe-Schoen. Cypripedium Calceolus*)、索引の *Crocus*, *Gladiolus* 項目に赤通し。

第 31 冊 : p. 86(*Bies. Scirpus articulatus*), p. 148(*Suiker-Riet. Spicatum*), p. 164(*Raspgras. Paspalum dissectum*), p. 170(*Panik. Panicum Verticillatum*), p. 174(*Panik. Panicum Crus Corvi*), p. 415(*Triticum Hybernum. Winter-Tarw*) に赤通し。p. 400(*Hordeum. Gerst.*) に小紙片。p. 472 (*Oryza. Ryst.*) の挿入紙片に「覚」。

第 32 冊 : p. 24(*Equisetum Arvense. Paardestaart*) に赤通し。

第 33 冊～第 37 冊 : 地の小口に「山物一 [～十四]」との墨書。

第 33 冊 : 序文 p. VII に赤通し。pp. 211-212(*Versteeningen van Walvischaartige Zee-dieren*) に挿入紙。

第 34 冊 : p. 168(*Calculus Fellis. Diersteen uit de Galblaas*) に断簡挿入 (当鉄船等之儀…)

第 36 冊 : p. 262(*Steenkolen. Het bearbeiten der Mynen*), p. 267(*de Asch der Steenkolen*), p. 347 (*Rottekruid. Arsenicum Sandaraca*), p. 375(*Kwaalen door 't Kwikzilver veroorzaakt*), p. 400 (*Potlood*), p. 441(*Kalamynsteen*), p. 461(*Bismuth*), p. 481(*Wit Goud*) に赤通し。p. 150(*Vitriool-Zuur*) に小紙片挿入。

第 37 冊 : 図版全 7 葉 (XLII-XLVIII) 欠落。p. 6(*Tin*), p. 27(*Lood*), p. 46(*Loodglans*), p. 77 (*Gedeegen Yzer*), p. 118(*Yzerspaath*), p. 136(*Japans Koper*), p. 156(*Cuprum Crystallisatum*), p. 198 (*Bergblauw of Koperblauw*), p. 231(*Gedeegen Zilver*), p. 244(*Hoorn-Erts*), pp. 251-253(*Glas-Erts*), p. 272(*Zwart-Gulden*) に赤通し。p. 30(*Vergiftigheid van 't Lood*) に紙縫挿入。p. 282(*Goud*) に小紙片挿入。

84 ケムベルス『旋条砲便覧』

[鍋 49-Ke.37]

Kempers, A.G.

Bijdragen Tot De Kennis Van Het Getrokken Geschut. Naar Schmoelzl, Von Feilitzen, Maiewsky En Anderen, Door A. G. Kempers, Kapitein der Artillerie. Met Vijf Steendrukplaten.

Utrecht, J. G. Broese, 1860.

XIV, 176 pp. 3(of 5) folding plates(Plaat I, III, IV). (235x150mm)

表紙に「装線大銃」との朱書、「新著怒制書 附録」との墨書。仮綴じ本。きわめてよく使用。略標題紙に縦書きで「旧製銃 新製銃 伊太里亜戦争中試験 列国怒制 製怒金属 製式 孔経説 ヲップセット 試放 魯西亜試験四 tt 銃 附録」との朱書あり。本文の内容目次をしめす。また「ランカストル 68.」「ホイトース 74.」との墨書あり。

図版 Plaat I. の Fig.2. に「カハリリ氏 11.」、Fig.8. に「17. ワーレンドルフ」、Fig.9. に「21. アルムストロンフ」との墨書、図版 Plaat IV. の Fig.41. に「ホリソントーレ ヲップセット」との朱書あり。

85 ケルクウエイク『工兵騎兵士官候補生用築城術提要』

[鍋 79-Ke.56]

Kerkwijk, Gérard Antony van (1799-1871)

Krijgskundige Leercursus Ten Gebruike Der Koninklijke Militaire Akademie. Handleiding Tot De Kennis Van Den Vestingbouw, Voor De Kadetten Der Genie En Artillerie. Door G. A. Van Kerkwijk, Eerste Kapitein-Ingenieur.

Te Breda, Ter Drukkerij Van Broese & Comp., Voor Rekening Van De Koninklijke Militaire Akademie. 1846.

(2), VI, 548, (1), (1 blank) pp. (192x117mm)

見返しに「van W. H. Zeelt, Leischestraat bij de Kerkstraat, te Amsterdam」と印字した蔵書ラベル。見返しの挿入紙に「ヘスチングボー／第二 第五 第六 第七 第十 第十二／三月五日 本島喜八郎御取次也／右之廉々翻訳御用有之候事」との墨書。

赤通しのあるページ：v, 284, 293-300, 305.

小貼紙のあるページ：224, 287, 336, 352, 446, 474.

紙縫のあるページ：292, 460.

p. 188 の挿入小紙片に「ケルキウエイキ 築城書」との墨書。

p. 296 の挿入小紙片に「還壁厚サ」との墨書。

86 キップ『金属酸化物とアルカリの吹管分析表』

[鍋 185-Ki.49]

Kipp, P.J.

Tabellarisch Overzicht Van De Kenteekenen Der Alkaliën En Metaaloxiden In Het Vuur Voor De Blaaspip. Getrokken Uit Het Werk Van Carl Friedrich Plattner, Door P. J. Kipp.

'S Gravenhage, P. H. Noordendorp. 1847.

27 pp. (230x283mm)

背表紙に「Tabellarische-Overzicht」との印字。標題紙1葉、前書き1葉のあと、図表12葉。各葉裏面は白紙。図表pp. [5]-27のうち、5を除く奇数ページにパジネーションあり。図表の典拠となった原著はC. F. Plattner, *Die Probirkunst mit dem Löthrohre*. Leipzig, Barth, 1835. なお、オランダ語版の本図表に先駆けて、フランス語版が出ている。C. F. Plattner, *Tableaux des caractères que présentent au chalumeau les alcalis et les oxydes métalliques, soit seuls, soit avec les réactifs*. Paris, Fortin, Masson, 1843.

裏表紙に小貼紙2種あり。ひとつに「十一番 分 一冊」、もうひとつに「舎密便覧原本」との墨書あり。

87 クノーブ『兵学略解初篇 戦術』

[鍋 89-Ku.4]

Knoop, Willem Jan (1811-1894)

Kort Begrip Der Krijgskunst, Door W. J. Knoop, Majoor bij het 7de Regiment Infanterie. Eerste Stuk: Taktiek. Derde Druk.

Te Breda, ter Boekdrukkerij van de Gebroeders Nys, Voor Rekening Van De Koninklijke Akademie Voor De Zee- En Landmagt. 1853.

(4), 220 pp.

見返しに「Van W. H. Zeelt, Leidschestraat bij de Kerkstraat, te Amsterdam.」との蔵書ラベル。標題紙に「小御蔵書」印。

pp. 1-50 は手垢濃く、よく使用。

88 クラームルス『総合外来術語辞典』 [鍋 209-H.53]

Kramers Janszoon, Jakob (1802-1869)

Algemeen kunstwoordentolk. Bevattende de vertaling en verklaring van alle vreemde woorden en zegswijzen. 2de verbeterde en vermeerderde druk. Gouda, G.B. Van Goor, 1855.

V-X, IX-X, [1]-1026 pp. (pp. 1027ff lacking) (235x138mm)

略標題紙、標題紙ともに欠落。背表紙欠落。p. [1]に「医局」印あり。

89 レーマン『理論化学提要』 [鍋 201-L.52]

Lehmann, Carl Gotthelf

Volledig Zakboek Der Theoretische Scheikunde Door Dr. C. G. Lehmann, Naar het Hoogduitsch Door N. W. De Voogt, Apotheker en Chemist te Utrecht. Onbewerkte[-Bewerkte] Scheikunde.

Utrecht, C. Van der Post Jr. — Amsterdam, C.G. Van Der Post. 1841.

2 parts in 1 vol. (169x120mm)

Onbewerkte Scheikunde. VIII, 197, (1 blank), (1), (1 blank) pp.

Bewerkte Scheikunde. VIII, 257, (1 blank) pp.

背表紙を十字に結んだ紐で補強。

見返しに「T. J. Wijnhoven Hendriksen, Boekhandelaar, Boek- Kantoor- Plaat- en Steendrukker[-] Hoogstraat, H. 28. Rotterdam.」との書店ラベル。遊紙表に「J.L.C. Pompe Van Meerdervoort. Kweekeling. Utrecht den 2 December 1845.」との自筆ペン書き署名あり。Johannes Lydius Catherinus Pompe van Meerdervoort(1829-1908)はこのとき16歳、ユトレヒト軍医学校の学生であった。

本書のドイツ語原書は、*Vollständiges Taschenbuch der theoretischen Chemie, zur schnellen Uebersicht und leichten Repetition bearbeitet von Dr. C. G. Lehmann.* Leipzig, Volckmar, 1840.

裏見返しに「十月十二日」の墨書。

90 レスピナッセ『薬剂小事典』 [鍋 43-L.56]

Lespinasse, Adolph Frederik Henri de (1819-1881)

Alphabetisch Artsenij-Zakboek, Met Inachtneming Der Nieuwe Nederlandsche Pharmacopea En Onder Het Raadplegen Van Oude En Nieuwere Ervaring, Beknoptelijk Bijgebragt Door A., F. H. de Lespinasse, Med., Art. Obstet. Doctor, Gemeente-arts te Vaassen.

Te Deventer, Bij A. Ter Gunne, 1854.

(4), 90 pp. (165x109mm)

表紙貼紙に「医 六十四番 全一」の墨書。標題紙に「小御蔵書」印。

91 共益社『百工提要』 [鍋 186-Ma.11]

Maatschappij tot nut van 't Algemeen.

Technologisch Handboek, Of Beschrijving Van Het Gebruik, Hetwelk De Mensch Van De Voortbrengselen Der Natuur Maakt. Uitgegeven Door De Maatschappij: Tot Nut Van 't Algemeen.

Te Amsterdam, bij Corn^s. De Vries, Hend^k. Van Munster En Johannes Van Der Hey.

MDCCCIX. De prijs is 6 Stuivers.

3 stukjes in 1 vol. (165x98mm)
1ste stukje. (6), 143, (1 blank) pp.
2de stukje. (4), 260 pp.
3de stukje. (4), 236 pp.

表紙貼紙に「--- 分析」の墨書。裏表紙欠落。見返し下部綴じ目に小印（印文未詳）。序文 *2 recto に小判型印（印文未詳）。

第 2 篇 (2de stukje) :p. 73 に不審紙。p. 136 に挿入紙。p. 169 (Over de Potasch en de Soda)、p. 227 および p. 230 (kampher 関連) に赤通し、また p. 227 の挿入紙片に「褐布羅」の墨書。

92 マルハント『有機化学略説』 [鍋 169-Ma.51]

Marchand, L.M.

Schets Der Bewerktuigde Scheikunde. Door D^r. L. M. Marchand. Uit Het Hoogduitsch. Amsterdam, S. De Grebber. 1840.

X, 215, (1 blank) pp. 1 folding table. (230x140mm)

表紙欠落。略標題紙の裏および序文冒頭に、「小御蔵書」印。

93 マイネッケ『火薬論』 [鍋 199-Sc.3]

Meinecke, Johann Ludwig Georg (1781-1823)

Verhandeling Over Het Buskruid, Uit Het Hoogduitsch Vertaald, Door Den Generaal Majoor Ad. van Hoey Schilthouwer van Oostée.

'S Gravenhege En Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1818.

(4), IV, (2), 53, (1 blank), (1), (1 blank) pp. 2 folding tables. (222x133mm)

表紙の貼紙に「兵炮 六十七番 全一」との墨書。標題紙に「小御蔵書」印。

ドイツ語原書は、J.L.G. Meinecke, *Über das Schießpulver: eine chemisch-technische Abhandlung*. Halle, Hendel, 1814. 訳者は Adolf van Hoey Schilthouwer van Oostée(1756-1839)。

94 モルトゲンス『馬商秘訣』 [鍋 994-69-Te.37]

Mortgens, Abraham (1770-?)

Ontsluierde Geheimen Van Alle Handelsvoordeeln En Verfraaijngkunsten Der Paarden, Om Bij Den In- En Verkoop Van Paarden Met Voordeel Te Kunnen Handelen En Zich Tegen Schade En Bedrog Te Hoeden. Uit de nagelatene papieren van den Israelietischen paardenhandelaar Abraham Mortgens In Dessau. Uitgegeven Door T. V. Tennecker, Koninklijke Saksische Majoor der Kavallerij, Kommandant van het Trein-Bataljon, Stalmeester en Opperpaardenarts, Ridder van de Koninklijke Saksische Orde van Burgerlijke verdienste, en medelid van onderscheidene geleerde genootschappen. Na Den Derden Vermeerderden Druk uit het Hoogduitsch overgebracht Door Th. G. Entrup Bavink.

Te Groningen, Bij J. Oomkens, Boek- en Steendrukker. 1842.

XII, 147, (1 blank) pp. (190x120mm)

表紙に「石黒」との朱書。表紙の標題は Paardenkoopers Handboek, Of Ontsluierde Geheimen Van Alle Handelsvoordeeln En Verfraaijngkunsten Der Paarden, Om Bij Den In- En Verkoop Van Paarden Met Voordeel Te Kunnen Handelen En Zich Tegen Schade En Bedrog Te Hoeden. Uit de

nagelatene papieren van den Israelietischen paardenhandelaar Abraham Mortgens In Dessau.

ドイツ語原書は、*Enthüllte Geheimnisse aller Handelsvortheile und Pferde-Verschönerungskünste der Pferdendändler: aus den Papieren des verstorbenen israelitischen Pferdehändlers Abraham Mortgens in Dessau, zum Nutz' und Frommen aller derer mitgetheilt, welche beim Ein- und Verkauf von Pferden mit Vortheil handeln und Schaden und Betrug vermeiden wollen: nebst einem Anhang *uber die neueste, leichteste und einfachste Art des Englisirens und die für den Handler daraus erwachsenden Vortheile.* Ilmenau, Voigt, 1824.

ドイツ語原書の著者は Christian Ehrenfried Seyfert von Tennecker (1770-1839) とされる。

95 ミュルデル『化学入門』 [鍋 81~83-Mu.29]

Mulder, Claas (1796-1867)

Handleiding Tot De Scheikunde, Ten Gebruike Bij Mijne Lessen, En Voor Eigene Oefening Van Apothecars Leerlingen En Liefhebbers Dier Wetenschap. Door Claas Mulder, Math. Mag. Philos. Nat. et Med. Doct. Hoogleeraar in de Kruid-, Schei- en Artsenijmengkunde, te Franeker. Iste[-etc.] gedeelte[-etc.].

Te Amsterdam, Bij C. G. Sulpke, 1824[-1825].

3 vols. (226x130mm)

Eerste Gedeelte. Algemeene Scheikunde. 1824. XIII, (1), 206, (2) pp. [鍋 83-Mu.29]

Tweede Gedeelte, Eerste Stuk. Bijzondere Scheikunde. 1824. IV, 282 pp. [鍋 81-Mu.29]

Tweede Gedeelte, Tweede Stuk. Bijzondere Scheikunde. 1825. VIII, 238-578, (2) pp. [鍋 82-M.29]

各冊標題紙に「小御蔵書」印。

第1冊および第2冊の見返しに「L. Van Bekkenes, Holl. en Fransche Boekhandel. N. Z. Voorburgwal, achter het Paleis, No. 221. Te Amsterdam」との書店ラベル。

第1冊 pp. VII, VIII, X-XII, 13, 21, 24, 28, 29, 34, 35, 38, 41, 57, 99, 103, 104, 109, 122, 201, 第2冊 pp. 21, 51, 63, 65, 70 に赤通し。

96 ミュルデル『ワインの化学的考察』 [鍋 57-Mu.29]

Mulder, G.J.

De Wijn Scheikundig Beschouwd Door G. J. Mulder.

Rotterdam, H. A. Kramers, 1855.

X, 319, (1 blank) pp. (290x140mm)

表紙貼紙に「八番 分析書 全一冊」との墨書。

97 ネットン『馬学略説』 [鍋 47-G.32]

Netten, C.A. Geisweit van der

Beknopte Handleiding Tot De Paardenkennis, Derzelve Gezondheidsbewaring En Geneeskunde. Voor Eerstbeginnende Beoefenaren Dezer Wetenschap. Door C. A. Geisweit Van Der Netten, Majoor Der Kavallerij, Instructeur Der Koninklijke Militaire Rijdschool, Lid Der Commissie Tot Examen Der Veeartzen.

Te Amsterdam En 's Gravenhage, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1818.

(2), XI, (1 blank), (8), 387, (1 blank) pp. (203x135mm)

遊紙裏に「H. van Frijl Lt Colonel」とのペン書き署名。p. 387 に「Bibliotheek 1. Reg^t. Danciers」
との蔵書印。背タイトルに「V.D.Netten Handleiding Tot De Paardenkennis」
「Regiment Danciers」との印刻。「小御蔵書」印なし。

98 ニューウェンホイス『学芸百科事典』

Nieuwenhuis, Gerrit

Algemeen Woordenboek Van Kunsten En Wetenschappen, Voor Den Beschaafden Stand En Ten
Behoeve Des Gezelligen Levens, Onder Medewerking Van Een Aantal Vaderlandsche Geleerden
Bijeenverzameld Door Gt. Nieuwenhuis. A-B[-etc.].

7 vols. (221x135mm)

1ste deel. A-B. 1820. (4), XXXII, 523, (5) pp. [鍋 24-N.71]

2de deel. C-E, 1821. (4), XVI, 602 pp. [鍋 25-N.71]

3de deel. F-J, 1822. (4), XVI, 700, (2) pp. [鍋 27-N.71]

4de deel. K-M. 1824. (4), VI, 677, (5) pp. [鍋 28-N.71]

5de deel. N-Q, 1825. (4), IV, 612 pp. [鍋 29-N.71]

6de deel. R-S, 1826. (4), II, 715, (5) pp. [鍋 30-N.71]

7de deel. T-W. 1828. (6), 684, (1), (1 blank) ; X-Z. 1829. (6), 164 pp. [鍋 3-N.71]

各冊の標題紙裏に小円内に T, I, F を組み合わせたモノグラム印（坪井芳洲の蔵書印）あり。

第 1 冊： p. 45 に挿入の杉板に「豆三十斤千本□ 八月十二日 房吉」との墨書。p. 303 に
挿入紙、p. 519（Boerhaave 項目）に赤通し。

第 2 冊：索引の Celsus 項目（p. 585）、Eustachius(Bartholomeus) 項目（p. 601）に赤通し。

第 3 冊：本文 Joden 項目（p. 644）に挿入紙。索引の Galenus 項目（p. 684）、Hippocrates 項
目（p. 695）に赤通し。

第 4 冊：大砲 Kanon 項目（p. 31）に墨跡。Kosciusko(Thaddäus)(p. 155)、Laudon(Gideon Ernst
vrijheer van)(p. 220)、Leijden(p. 249)の各項目に挿入紙。Maria, de moeder van Jezus(p. 456) 項
目に x 印の書き入れ。

第 5 冊：Napoleon Buonaparte, of Bonaparte 項目（pp.20-32）に手垢濃く、よく使用。同項目（pp.
22, 24）、Nederlanden(pp. 57-59)、Noord-Amerika(pp. 138, 140)、Peter I. Alexiewitzsch, de
Groote(pp. 407, 409-410)、Polen(p. 491)の各項目に赤通し。使徒 Paulus 項目（p. 357）の紙葉
折り込み。

第 6 冊：本文 Sintoisten(p. 466) に竹小片を挿入。索引の Stahl(Georg Ernst)(p.713)、Swieten
(Gerard van)(p. 714)、Sydenham(Thomas)(p. 714) 項目に赤通し。

第 7 冊：T-W 巻、X-Z 巻を合冊。両巻の遊紙裏および標題紙に「小御蔵書」印。両巻の標題
紙裏に、坪井芳洲のモノグラム蔵書印。T-W 巻の p. 133（Titus Vespasianus 項目）余白に「チ
チュス」との墨書。p. 212, p. 214（Turkje 項目）、pp. 475-476（Washington, George 項目）お
よび X-Z 巻 p. 149（Zweden en Noorwegen 項目）に赤通し。p. 469（Warschau 項目）に墨跡。

99 ニューウェンホイス『学芸百科事典補遺』

Nieuwenhuis, Gerrit

Aanhangsel Op Het Algemeen Woordenboek Van Kunsten En Wetenschappen, in 8 deelen bewerkt
door wijlen den Heer Gt. Nieuwenhuis, en te Zutphen van 1820—1829 in het licht verschenen.
Bijeenverzameld en in orde gerangschikt door een' Vaderlandsche' Geleerde. A — B[-etc.].Te
Nymegen, by J. F. Thieme.

3(of 9) vols. (222x138mm)

A-B. 1833. (4), III, (1), 539, (3) pp. [鍋 1-N.71]

C-F. 1835. (6), XIII, (1 blank), XVIII, 712 pp.

[鍋 26-N.71]

G-K. 1836. X, (4), II, 721, (1 blank), (1), (1 blank), (1), (1 blank) pp.

[鍋 2-N.71]

第1冊：遊紙裏および標題紙に「小御蔵書」印。本文 pp. 1-528. 索引 pp. 529-539. 本文の Australie(p. 278)、Ali, Pacha van Janina(pp. 132-135)、索引の Asclepiades(p. 535)、各項目に赤通し。

第2冊：表紙に「詞文□□続篇 十九番 全十」との貼紙。China 項目 (p. 75) に墨跡。Confucius(pp. 144-145)、Egypte(p. 506) 項目に赤通し。

第3冊：冒頭 X ページは De Gebroeders C.A. Thieme & J.Fl. Tieme 刊行の新版聖書 Bijbel, of de gansche heilige schrift の広告。遊紙裏および広告第1ページに「小御蔵書」印。索引 pp. 706-721. 本文 Groot-Britanje(p. 238, 241)、Japanezen(p. 561)、索引 Hoffman(p. 714) の項目に赤通し。Hauser.(Kaspar) 項目 (p. 340) に挿入紙、Hermbstädt.(Dr. Sigismund Friedrich) 項目 (p. 394) に折り込み。pp. 570-572 (Jeremias, Jerusalem, Jesaias 項目) に x 印。pp. 572-574 (Jesso, Yedso, Matsmai of Tschika 項目) は手垢濃く、よく使用。p. 620/621 (Kanada, Kandahar 項目) に紙縫。

100 アウデマンス『オランダ薬局方植物篇註解』

[鍋 149-O.91] [鍋 200]

Oudemans, Corneille Antoine Jean Abraham (1852-1906)

Aanteekeningen Op Het Systematisch- En Pharmacognostisch Botanische Gedeelte Der Pharmacopoea Neerlandica Door C. A. J. A. Oudemans, Med. Dr., Lector in de Kruidkunde aan de Geneeskundige School te Rotterdam, Lid van het Bataafsch Genootschap van Proefondervindelijke Wijsbegeerte aldaar, van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, van het Genootschap ter Bevordering der Genees- en Heelkunde te Amsterdam, enz. (Met een Atlas van 2 morphologische en 35 anatomische platen.) Bekroond Met Eene Bronzen Medaille Op De Algemeene Tentoonstelling Te Parijs. (1855.)

Rotterdam, Bij Den Boekverkooper Otto Petri. 1854-1856.

(2), XI, (1 blank), (3), (1 blank), XXVII, (1 blank), 661, (1 blank) pp. (223x150mm)

標題紙に「小御蔵書」印を削り取った跡あり。

Ditto. *Aanteekeningen op de pharmacopoea-neerlandica: atlas van 2 morphologische en 35 anatomische platen.* Rotterdam, Petri. 1854-1856.

31, (1 blank) pp. 37 plates. (228x149mm)

[鍋 200]

標題紙欠落。背表紙に「Atlas。」の印字あり。図版の大部分に C.A.J.A. Oudemans, ad nat. del. とあり。

101 アウツホフ『複式簿記の理論と実際』

[鍋 203-O.91]

Oudshoff, W. (1778-1878)

Volledig Theoretisch En Praktisch Handboek Voor Het Italiaasch Of Koopmans Boekhouden, waarin alles, tot deze Wetenschap betrekkelyk, uitvoerig en op het duidelykst ontwikkeld wordt. Door W. Oudshoff, Boekhouder te Rotterdam.

Rotterdam, Bij Mensing En Van Westreenen. 1833.

XIX, (1 blank), 313 pp. (270x225mm)

表紙小貼紙「利--- 全一冊」の墨書のみ可読。Jean Isler による附録 Bijvoegsels(25pp.) は欠落。本書はリプリント版 (Historic accounting literature; v. 33. London, Scholar Press, 1979) あり。静岡

県立中央図書館英文庫に本書の第4版 (Amsterdam, C.L. Brinkman, 1854) が幕府旧蔵蘭書として伝わる。

102 オーフルストラテン『士官候補生用砲術提要』 [鍋 76-Ov.92]

Overstraten, J.P.C. van (1801-?)

Krijgskundige Leercursus Ten Gebruike Der Koninklijke Militaire Akademie. Handleiding Tot De Kennis Der Artillerie, Voor De Kadetten Van Alle Wapenen; Door J. P. C. Van Overstraten, Kapitein der Artillerie. Derde Druk.

Te Breda, ter Boekdrukkerij van de Gebroeders Nys, Voor Rekening Van De Koninklijke Militaire Akademie. 1850.

(4), IV, 240, VIII pp. 6 folding plates. (183x115mm)

略標題紙に「籌邊庫」印。標題紙に「小御蔵書」。

赤通しのあるページ：5-7, 141, 146.

p. 140の挿入紙に「弾道」の墨書。

本書の初版は1839年刊、第2版は1842年刊。

103 ペル『築城術提要』 [鍋 78-P.36]

Pel, C.M.H.

Handleiding Tot De Kennis Der Versterkings-Kunst, Ten Dienste Van Onder-Officieren, Die Zich Tot Het Examen Voor Officier Der Infanterie Willen Voorbereiden; Door C. M. H. Pel, Eerste Luitenant-Adjutant bij het Instructie-Bataillon Met Twee Uitslaande Platen. Tweede Druk.

'S Hertogenbosch, Gebroeders Muller. 1852.

XII, 212 pp. 2 folding plates. (181x115mm)

表紙貼紙に「兵□ 百廿七番 全一」との墨書。標題紙に「小御蔵書」印。

104 ピラール『平面・球面三角法論』 [鍋 198-P.65]

Pilaar, Jan Carel (1798-1849)

Verhandeling Over De Platte En Klootsche Driehoeksmeting, Door J. C. Pilaar, Kapitein Luitenant ter Zee.

Te Amsterdam, 's Gravenhage En Medemblik, Bij De Wed. G. Hulst Van Keulen, De Gebroeders Van Cleef, En De Wd. Vermande. 1846.

(4), 84 pp. 1 plates. (258x154mm)

表紙に「杉谷借」との墨書。杉谷雍助 (1820-1866) の書き入れと思われる。

105 プラットナー『吹管分析による化学研究』 [鍋 84-Pl.71]

Plattner, Carl Friedrich (1800-1858)

Het Scheikundig Onderzoek Met De Blaaspijp, Of Handleiding Om Mineralen, Ertsen, Huttenprodukten, Verschillende Metaalmengsels, Enz., Met Behulp Van De Blaaspijp, Qualitatief, Naar Hunne Gezamentlijke Bestanddeelen, En Quantitatief, Met Betrekking Tot Hun Zilver, Goud, Koper, Lood, Tin, Nikkel, Kobalt en Ijzergehalte Te Onderzoeken, Door Carl Friedrich Plattner,

Professor Aan De Koninkl. Saksische Bergakademie, Oberschiedswardein En Oberhüttenamts-Assessor, Te Freiberg In Saksen. Naar De Tweede, Geheel Omgewerkte En Vermeerderde Uitgaaf Uit Het Hoogduitsch Vertaald, Door P. J. Kipp. Met Houtsneê-Platen.

'S Gravenhage, P. H. Noordendorp. 1850.

XXVIII, IV, 847, (1 blank) pp.

表紙貼紙に「分 六番 全一」との墨書。標題紙に「小御蔵書」印。

ドイツ語原書は、*Die Probirkunst mit dem Löthrohre: Oder Anleitung Mineralien, Erze, Hüttenproducte und verschiedene Metallverbindungen mit Hilfe des Löthrohrs qualitativ auf ihre sämtlichen Bestandtheile und quantitativ auf Silber, Gold, Kupfer, Blei, Zinn, Nickel, Kobalt und Eisen zu untersuchen.* 2., ganz umgearb. und verm. Auflage. Leipzig, Barth, 1847.

106 サヴァール『築城術入門』

[鍋 45-N.48]

Savart, Nicolas Pierre Antoine (1765-1826)

Beginnelsen Der Versterkingskunst; Vrij Gevolgd Naar Het Fransch Van N. Savart, Door F. P. Gisius Nanning, Luitenant-Ingenieur. Met Platen.

In 's Gravenhage en te Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1827.

VI, IX-XXII, 330, (1), (1 blank) pp. 10 folding plates. (222x135mm)

「小御蔵書」印あり。表紙貼紙に「兵法 六番」の墨書。pp. VII-VIII 欠落。きわめてよく使用。綴じ目解ける。献辞ページの挿入紙片に「深堀」との墨書。

蘭訳者 Frederik Petrus Gisius Nanning(1798-1832) はフランス語原書 *Cours élémentaire de fortification à l'usage de MM. les élèves de l'Ecole spéciale impériale militaire.* Paris, Valade, 1809-1812. (2e éd. Paris, Anselin et Pochard, 1825.) を編訳。

107 シュミット『羊毛便覧』

[鍋 68-Sc.5]

Schmidt, Gottlob Friedrich

Handboek Der Schapenfokkerij En Wol-Kennis, Voor Schapenhouders En Landhuishoudkundigen Door G. F. Schmidt, Oekonomieraad Te Hohenheim. Naar Het Hoogduitsch Bewerkt Door F. C. Hekmeijer, Vee-Arts Der 1^e Klasse, Leeraar Aan 'S Rijks Vee Artsenijsschool. Met in den tekst gedrukte figure.

Utrecht, D. Post Uiterweer. 1853.

XII, 252 pp. (229x143mm)

目次 pp. VII-XI, 本文 pp. 165-167 に赤通し。

ドイツ語原書は Schmidt, G.F., *Die Schafzucht und Wollkunde.* Stuttgart, Ebner & Seubert, 1852.

108 シュメルツル『火器新説』

[鍋 134, 135-Sc.5]

Schmoelzl, Joseph

Nieuwere Wapenleer. Handleiding Tot De Kennis En Beoefening Der Vuurwapenen van den tegenwoordigen tijd, Door Joseph Schmoelzl, Luitenant-Kolonel der Kon. Beijersche Artillerie, (Mitglied der Zeughaus-Hauptdirektion), Officier en Ridder van onderscheidene Orden, voorheen Leeraar in de Taktiek bij het Koninklijk Kadettenkorps, Naar De Tweede, Vermeerderde En Geheel Omgewerkte Uitgaaf Uit Het Hoogduitsch Vertaald Door A. G. Kempers. 1ste Luitenant der Artillerie.

Eerste [-Tweede en Derde] hoofddeel. Voor Rekening Van Den Vertaler.
Utrecht. J. G. Broese. 1860[-1861].

2 vols. (232x139mm)

1ste hoofddeel. De handvuurwapenen. (Met 2 uitslaande platen.) Tweede, onverouderde druk.
XXII, 171, (1 blank) pp.

2de en 3de hoofddeel. Het grof geschut en de oorlogsvuurpijlen. (Met 4 uitslaande platen.)
Tweede Druk. (2), VIII, 196 pp.

2冊ともに仮綴じ本、よく使用。本文は第1冊 §1-§224, 第2冊 §225-§224,

ドイツ語原書は、*Ergänzungs-Waffenlehre. Ein Lehrbuch zur Kenntniß und zum Studium der
Feuerwaffen der Neuzeit.* 2. verm. u. gänzl. umgearb. München, Literar.-Artist. Anst., 1857.

第1冊：表紙に「新製小銃」との朱書、また貼紙に「石黒存」との墨書。略標題紙に以下の
朱書あり。

第一編小銃説目次	Eerste Hoofddeel. De Handvuurwapenen.
一 核銃ケルンゲウエル	Het Kerngeweer. Stelsel Trouvenin-Delvigne.
二 室銃カームルゲウエル	Het Kamergeweren. Stelsel Delvigne en Delvigne-Poncharra.
三 正銃ミニエゲウエル	Het Juisheidsgeweer. Stelsel Minié-Delvigne.
四 ウィルド氏之銃	Wild's stelsel.
五 米利堅、瑞士、銃	Amerikaansch-Zwitsersch stelsel.
六 ウィルキンソン氏之銃	Stelsel Lorenz-Wilkinson.
七 後装銃	De Kamerlaadgeweren. Stelsel der lading van achteren.
八 楕円銃	Het Ovaalgeweer. Stelsel Berner.
九 シュドル銃	Het Zünder-geweer. Stelsel Consol-Augustin.
十 針銃 ナールドゲウエル	Het naaldgeweer. Stelsel Dreyse.
十一 点発弾	Ontstekings- en brand-projectilen voor handvuurwapenen.
十二 通論	Algemeene beschouwingen.

目次 Inhoud の次の5項目に朱点あり。

Het Kerngeweer. Stelsel Trouvenin-Delvigne.	Bladz. 1
Het Engelsche Enfield-Pritchett-geweer.	51
Het Pruisische ligte percussi-geweer.	100
De Pruisische naaldbus.	102
Het Pruisische naaldgeweer en de naaldbus.	126

p. 100 に朱圏点、赤通し。p. 101, p. 126 に朱圏点。

第2冊：表紙に「新製大銃」との朱書、また貼紙に「新著炮制書大銃編」「石黒存」との墨
書。略標題紙に次の朱書あり（対応する蘭語を私に右に追加した）。

第二編大銃説目次	Tweede Hoofddeel. Het Grof Geschut.
一大銃	De Vuurmonden.
縮小照準銃	Vuurmonden met een verkleinden visierhoek.
柘榴ボム加農	De granaat- en bomkanonnen.
後装銃	Geschut dat van achterein geladen wordt.
製線銃	Getrokken geschut.
楕円銃	Het ovaalgeschut. (Stelsel Lancaster).
綿火薬銃	Het schietkatoengeschut.
二瓶車アホイト	De Affuiten.
鉄製瓶車	De ijzeren affuiten.
屈撓瓶車	De declinatie-affuiten.
三弾丸	De Projectilen.

均準円弾	De geëquilibreerde bolvormige projectilen.
着発弾	De percussie- en concussie-projectilen.
柘榴カルテツ	De granaatkartetsen.
尖弾	De puntkogels.
四通論	Algemeene beschouwingen.
第三編 軍用火箭	Derde Hoofddeel. De Oorlogsvuurpijlen.
一統論	Algemeene inrigting der vuurpijlen.
二種類	Verschillende stelsels van oorlogsvuurpijlen.
三通論	Algemeene beschouwingen.

p.2 に赤通し。 p. 139 に朱点。 p. 90, 91, 99, 146 に朱圈点。

図版 Plaat III. 92.(1/30) に「ペキサンス」、同 99 に「ワーレンドルフ」、同 101.(30/1) に「カハリ」、同 104 に「ランカストル」との朱書あり。 Plaat. IV. 107. に「英カセマツト及アルホ井ト」、同 111. に「仏カセマツト アホ井ト」、同 112 に「仏キユストアホ井ト」、同 113 に「仏」、同 114 に「李漏生ヘスチングアホイト」、同 118 に「魯ヘスチング」、同 120 に「米利堅」などの鉛筆書き入れあり。 Plaat V.124 および 125 に「着発ボイス」との鉛筆書き入れあり。

109 セーラハ『砲兵用輸送教本』

[鍋 148-Se.15]

Seelig, H. G.

Onderwijs In De Beweging Der Lasten, Voor Artilleristen, Of Handleiding Tot De Kennis En Behandeling Der Hef- En Draagwerktuigen, Bij de Nederlandsche Artillerie In Gebruik; Benevens Aanwijzing Der Onderscheidene Hulpmiddelen, Te Bezigen Tot Het Herstellen Van Gebrokene Voertuigen, En Ter Wegruiming Van Hinderpalen, Bij Het Vervoer Van Zware Lasten, Somwijlen Voorkomende. Door H. G. Seelig, Luitenant-Kolonel Der Artillerie, Ridder Der Militaire Willems-Orde Derde Klasse, Lid Van Het Provinciaal Utrechts Genootschap Enz. (Tweede Druk.)

'S Gravenhage En Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1835.

(6), XIV, 382 pp. 6 folding plates. (223x135mm)

標題紙の次葉（献辞）表に「小御蔵書」印あり。

本書の初版は、Delft, De Groot, 1821. 刊。

110 スーテンス『万人必携家政之泉』

[鍋 205~207-So.21]

Soetens, Cornelis (1800-1865)

De Bron. Onmisbaar Handboek Voor Alle Standen, Bevattende Meer Dan 500 Verschillende Artikelen, Handelende Over Landbouw, Tuinen, Bosschen, Boomgaarden, Fabrieken, Nijverheid, Koophandel, Handwerken, Huishouding En Andere Wetenschappen, Misgaders ongeveer 400 Figuren Of Teekeningen, In Verband Staade Met De Bovengenoemde Onderwerpen. Ingevolge Aanbeveling Van Hooger Hand, Tot Algemeen Gebruik Der Plaatselijke Besturen, En Voorts Tot Nut, Gemak En Voordeel Van Alle Maatschappelijke Standen. Door C. Soetens. Nieuwe Uitgave. I[-III].

Amsterdam, bij S. De Grebber. 1841.

3 vols. (220x130mm)

1ste deel. XII, 674 pp. 12 folding plates.

2de deel. XXVI, 784 pp. 14 folding plates.

3de deel. XXI, (3 blank), 768 pp. 24 folding plates.

同編者による先行月刊誌 Wetenschappelijk maanschrift bestaande in eene verzameling van

wetenschappelijke onderwerpen, die onmiddellijk dienstbaar zijn tot de behoeften en het genot van alle standen der maaatschappij, naar vatbaarheid ook van mingeoefenden. 's Gravenhage, 1832-1837. の部分的再刊。

第1冊：3de jaargang. No. 1. November 1834.-No. 12. October 1835.

第2冊：4de jaargang. No. 1. November 1835.-No. 14. November 1836.

第3冊：5de jaargang. No. 1. Januarij 1836.-No. 12. December 1837.

第1冊：p. 226, p. 332 に紙縫を挿入。p. 360 の挿入紙片に「図抄訳」との墨書。p. 394 図版集の綴じ目に挿入紙。

各冊の目次に不審紙、赤通し多数あり。それらを付した項目を冊ごとに抽出すると以下の通り（一部推定を含む）

第1冊：

Algemeene Landbouw- Veeteelt- en Tuinkundige Lessen.

Gronden of aarde.

Grondverbeteringen.

Over de verschillende mestsoorten.

Over het ploegen.

Over het teelt der graangewassen.

Over de groenteplanten.

Over de wortels dier planten, welke tot beestenvoeder gebruikt worden.

Landbouw.

Middel om vier of vijf kalveren met de melk van ééne koe te kweken.

Zaadkoren-bereiding, waardoor men met dezelfde hoeveelheid, dubbele opbrengst kan verwachten.

Over de wei- of grasvormige teelt der moerbeziëboomen.

Over het vetmesten van het vee.

Over de aankweeking en voeding der konijnen.

Vruchtbaarmaking der grond door het vuur.

Zonderlinge wijs van vetmesting.

De olie beschouwd als eene zeer voordeelige mestsoort.

Berigt aan veehoeders en landeigenaars.

Wijze om in denzelfden zomer tweemaal aardappelen op hetzelfde stuk lands te telen.

Middel tegen het ophouden der melk bij koebeesten.

Boomen en Tuingewassen.

Waarnemingen op een insekt, (altica) eene soort van knol of koolluis.

Middel om schoonere en betere vruchten te hebben.

Wijs om aalbessen op de boomen lang goed te houden.

Middel om boomgewassen door gedeelten van den wortel te vermenigvuldigen.

Middel om, gedurende de hitte des zomers, boomen te verplanten.

Zaaijing of planting van het meloenzaad.

Meloenplant, derzelver behandeling, besoeijing en vorm. (met plaat)

Gebruik van zeesop, om rozeboomen van de luizen te zuiveren.

Vernuft, Kunsten en Handwerken.

Bordpapieren daken.

Wijs om marokijn, bezaan, jongen geitenwelletjes enz. bronsvergulde en andere kleuren te geven.

Eenvoudig reddingsmiddel voor personen, die door het ijs vallen. (met plaat).

Verbeterd scheikundig toestel ter koeling. (met plaat)

Wijs om het kabinetwerk en andere fijne houtwerken blinkend te wrijven of te vernissen.

Recept voor cement of mastik van ijzervijsel, om steenen te vereenigen.
 Bestanddeelen der gekleurde goudsoorten.
 Verbeterde en meer lichtgevende lamp. (met plaat)
 Scheikundig toestel ter vervaardiging van waterstof-gas (Gas-Hydrogène) voor luchtballen.
 (met plaat)
 Oliemolen. (met plaat)
 Nieuwe brandstof.
 Levensbehoeder voor schip breukelingen. (met plaat)
 Wijs om wijngeest ter vervaardiging van verschillende vernissen op noodige sterkte te brengen.
 Vernis voor bronswerken.
 Zink-verguldning.
 Chineesch vernis.
 Bleeking van gomlak.
 Middelen om de pleisterkalk van muren enz. harder te doen worden.
 De stoomwagens op gewone wegen.
 Over de distelering van koolteer uit de gas-fabrieken.
 Doelmatige zeep om vetvlekken uit kleederen te doen.
 Verbeterd luchtdigt gemak. (met plaat)
 Engelsch toestel op schoorsteenen, dat het rooken geheel belet. (met plaat)
 Bestanddeelen van het ijzercement en wijze om hetzelfde te vervaardigen.
 Toestel ter filtering van spiritualien of andere vervliegbare (vlugge) vochten. (met plaat)
 Eenvoudig wijngeest-vernis zonder kleur.
 Middelen om pleisterbeelden het voorkomen van marmer of albast te geven.

Huishoudelijke Nuttigheden.

Middelen om pandoek te vertinnen.
 Middelen om een stuk wijn gestadige vol te houden, zonder het met wijn aan te vullen.
 Handleiding voor de bereiding van Champagnewijn van onze druiven.
 Middelen om zonder leermeester te leeren teekenen.
 Verbeterde wijs om het ijs in de ijskelders te doen.
 Pommade voor springende of gekloofde handen.
 Werktuigelijke bloedzuiger.
 Zwarte inkt, om linnen te teekenen.
 Purpere inkt om linnen te teekenen.
 Fransche broodberekening.
 Eenvoudig middel tegen de dronkenschap.
 Middelen om verwelkte bloemen te verlevendige.
 Filter in oude regenbakken. (met plaat)
 Engelsche wijs om het varkensvleesch lang goed te houden.
 Oostersche wijs van rijstbereiding.
 Over het losmaken der glazen flaconstoppen.
 Toestel voor gasverlichting.
 Duitsche brandpoeder.
 Wijs om flanellen kleederen van vet en zweet te ontdoen.
 Eenige middelen om vleesch gedurende de grootste hitte goed te houden.
 Om eijeren goed te houden.
 Toestel om eijeren te koken. (met plaat)
 Nagemaakte portwijn.
 Om aan het linnen eenen aangename reuk te geven.
 Bewaring van lakens, pelterijen, enz. tegen de mot.
 Om jonge wijnen te verouderen.

Pennenbereiding.

Brouwing van eenvoudig tafelbier.

Eenvoudig en doelmatig vernis voor schoenen en laarzen.

Geneeskunde.

Toestel ter bereiding der levenslucht. (met plaat)

Vallende ziekte.

Middel tegen den hik.

Eenvoudig middel tegen de cholera.

第 2 冊 :

Landbouw.

Middel om het zaaikoren zoodanig te behandelen, dat de daaruit voortkomende gewassen tegen brand, wormen, enz., gewaarborgd zijn.

Zaaikoren in olie geweekt, verkrijgt eene buitengewone groeikracht.

Nieuwe bijenkorf. (met plaat)

Behoedmiddel tegen de botziekte of het waterrot bij de schapen.

Zeer eenvoudige bereiding van zaaikoren en andere zaden, waardoor men aan dezelve eene veel sterkere vruchtbaarheid mededeelt.

Over het leem- of klei-metselwerk voor landwoningen, fabrieken, loodsen, enz.

Bereiding van den grond.

Fécule- of aardappelmeel-fabrieken.

Middel om vlas en hennep gemakkelijke te bereiden.

Bouwmans werkzaamheden van den 1 September tot den 1 October.

Volledig toestel eener suikerfabriek. (met plaat)

Beschrijving van een gezond gebouw, om zijwormen te kweeken, en ingerigt, om aan dezelve altoos zoo veel lucht, warmte en vochtigheid te kunnen verschaffen, als het best geacht wordt, om hunne aankweeking wel te doen gekukken. (met plaat)

Eenvoudige watermolen, tot drooghouding van kleine polders. (met plaat)

Over het voeden van lammeren en schapen in Engeland.

Lactometer of roomkeurglas. (met plaat)

Oostenrijksche karn. (met plaat)

Wijze waarop de varkens in Mexico worden grootgebracht.

Over de mestsoorten en de oorzaken van vruchtbaarmaking in het algemeen.

Wijze om meekrap te zaaïen.

Rotsteen. (met pl.)

Boomen en Tuingewassen.

Middel om tuinpriëlen van spinne en andere insecten te zuiveren.

Middel om boomen meerdere en betere vruchten te doen dragen.

Marine-hout of natuurlijke bogten van eiken boomen. (met pl.)

Middel, om op denzelfden stengel verschillende bloemen van verschillende kleuren te hebben.

Wormrijf. (met pl.)

Vernuft, Kunsten en Handwerken.

Bereiding van het beslagteer.

Vergulding van porselein of glas, enz.

Eenvoudige wijs om zeewater drinkbaar te maken.

Over de ijskelders in het algemeen.

Geschikt middel om geleverde of ongeleverde wol zonder bijvoeging van olie, te kunnen spinnen.

Amerikaansche ijskelder.

Middel om houten katrollen hard te maken.

Huishoudelijke Nuttigheden.

Middel om vlekken, door zuren op gekleurde stoffen veroorzaakt, uit te doen.

Ijskeldertje. (met pl.)

Draagbare gasverlichting.

Ijston voor huishoudelijk gebruik.

Kunstmatige broeier. (met pl.)

Gasfornuisen. (met pl)

Lijm voor gebroken porselein of glas.

Wijze om zelf geweelopen te bruineren of te marmeren.

Kunstbroeier. (met pl.)

Geneeskunde.

Poeder om de tanden wit te maken, dezelve in goeden staat te onderhouden, en den sterken adem te verdrijven.

第3冊 (pp. XVI-XVII の赤通しは剥離して位置不明) :

Landbouw, Boomen en Tuinen.

Over het kweeken, onderhouden en vetmesten van het hoornvee; over den tijd, de manier en orde in het zaaijen en planten van alle vruchten, en derzelve opbrengst, gedurende de twaalf maanden van het jaar.

Middel om gewassen tegen de slakken te beveiligen.

Mestaarde voor weilanden.

Tafel van den tijd, gedurende welken de tamme dieren dragen en broeijen.

Over het opvoeden van de varkens met de gluten, eene kleefachtige pap, die in de stijfselfabrieken meestal verloren gaat.

Over het uitroeijen van witte wormen, kevers, aardkrekels, veenmollen en mieren, en middel om persikboomen, die door de zon geleden hebben, weder kracht bij te zetten.

Over de voorzorgen, die gebruikt moeten worden om het beste zaad te verkrijgen, het te winnen en te bewaren.

Werktuigelijke dorschvlegel, uitgevonden, door den heer M. de Marolles. (met pl.)

Werktuigelijke schoffel. (met pl.)

Zomer- en Wintergerst.

Nieuwe manier om boomen af te zetten.

Middel om aan vruchten, die door wormsteken beschadigd zijn, weder groei-kracht bij te zetten.

Over den geschikten tijd om boomen te snoeijen, en eiken- en andere boomen die moeilijk weder aan den groei raken, te verplanten.

Opgave en bedenkingen ten aanzien van een middel, om vruchtboomen bestendiger te doen dragen.

Koolzaad.

Heulzaad.

Over de nuttigheid van het zout voor den landbouw.

Het zout is een krachtig middel tegen den brand in het koren, die er door wordt voorgekomen.

Verbeterde cultivatie van woeste veen- en zandgronden.

Zaaitijd.

Vermenging en hoedanigheid van het zaad.

Over de wijs van zaaijen en het zaad te dekken.

Asch van steenkolen.

Over het gebruik van asch en roet.

Over de beploegingen in het algemeen.

Kalkachtig plantenmest.

Nijverheid en Maatschappelijke Nuttigheden.

Over het emailleren.
Donkerblauw email.
Uitgaven.
Nieuwe soort van potlood.
Hydrographisch papier.
Fraai zwartsel, om Chineschen inkt te maken.
De zeilsteen als geneesmiddel beschouwd.
Advocaat.
Baggermolen. (met pl.)

111 スチールチェス『オランダ野戦砲兵の過去と現状』 [鍋 147-St.6]

Stieltjes, G. J.

Omschrijving Van Den Verleden En Tegenwoordigen Toestand Der Nederlandsche Veld-Artillerie, zoo wel hier te lande als in de koloniën; Met Vermelding Der Aanleidingen En Proeven, Die Tot Hare Invoering Hebben Doen Besluiten; Alles Naar Echte Bronnen Verzameld En Bewerkt Door. G. J. Stieltjes, Kapitein der Artillerie en Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

In 's Gravenhage En Te Amsterdam, Bij De Gebroeders Van Cleef. 1848.

XX, 339, (1 blank), 61, (4) pp. 1 folding table. (188x122mm)

標題紙に「小御蔵書」印。

112 ストルム・ファン・スフラーフェサンデ『工兵士官候補生用建築術教程』 [鍋 77-G.78]

Storm van 's Gravesande, Carel Marius (1809-1880)

Bouwkundige Leercursus, Ten Gebruike Der Koninklijke Militaire Akademie. Handleiding Tot De Kennis Der Burgerlijke En Militaire Bouwkunst, Voor De Kadetten Der Genie; Door Jhr. C. M. Storm Van 's Gravesande, Oud-Officier Der Genie, Lid Van De Tweede Kamer Der Staten-Generaal En Van Het Comité Van Defensie. Met LXIII Platen. Tweede Druk.

Te Breda, ter Boekdrukkerij van de Gebroeders Nys, Voor Rekening Van De Koninklijke Militaire Akademie. 1850.

(4), VIII, 658, (2) pp. (188x120mm)

赤通しのあるページ： I-IV, VII, VIII, 509.

表紙の貼紙に「雑書 百十□番 全二」との墨書。p. 263 に墨跡、p. 264 に小木片。

113 オイルケンス『被造物にみる創造主の完全性』

Uilkens, Jacobus Albertus (1772-1825)

De Volmaakteheden Van Den Schepper In Zyne Schepselen Beschouwd, Tot Verheerlyking Van God En Tot Bevordering Van Nuttige Natuurkennis In Redevoeringen Door J. A. Uilkens Art. Lib. Mag. Phil. Doctor, Lid van de Zeeuwsche en Bataafsche Maatschappijen der Wetenschappen te Vlissingen en Haarlem, en Christen Leraar by de Hervormden te Eenrum. Eerste[-etc.] Deel[-etc].

Te Groningen, By J. Oomkens. 1801[-1808].

4 vols. (215x123mm)

Eerste Deel. Behelzende Beschouwingen Van Den Sterrenhemel En Ene Natuurkundige Beschryving Van Onzen Aardbol. 1801. (26), 338 pp. 1 folding plate. [鍋 204-U.56]

- Tweede Deel, Behelzende Beschouwingen Van De Ondruipbare Veerkrachtige Vloeistoffen, En Inzonderheid Van Onzen Dampkring. 1803. (22), 617, (1 blank) pp. [鍋 86-U.56]
 Derden Deels Eerste Stuk. Natuurlyke Geschiedenis. Het Dierenryk. 1805. (20), 488, (1 blank), (1) pp. 5 folding tables. [鍋 56-U.56]
 Derden Deels Tweede Stuk. Natuurlyke Geschiedenis. Het Dierenryk. 1808. (10), 482 pp. [鍋 87-U.56]

各冊巻末に「芙蓉館蔵書」(39x39mm) 印。

第1冊: 海洋に関する pp. 58-77 に赤通し多数。対応する各ページの running title で以下その内容を示す。

Beschouwing der zeeën(pp. 58-59), Grootheid der zeeën(p. 60), Nuttigheid van de grootte der zee(pp. 60-61), Diepte der zee(p. 63), Verdeling der zeeën(pp. 64-65), Middellandsche zee(pp. 66-68), De beweging der zeeën(p. 69), Ebbe en vloed(pp. 70-72), Stromen(p. 73), Steeds voortdurende beweging der zee(p. 74), Wyze schikkingen van God(p.75-77).

第4冊: 表紙欠落。標題紙の著者肩書きは次のように増補されている。「J. A. Uilkens Art. Lib. Mag. Phil. Doctor, Lid van de Zeeuwsche en Hollandsche Maatschappyyen der Wetenschappen te Vlissingen en Haarlem, Lid van verdienste by de twee natuurkundige Genootschappen te Groningen, Correspondierend Lid van de Nation.l Holland. Huishoudk. Maatschappyy, Lid van de Commissie van Landbouw in het Dep. Stad en Landen van Groningen, en Christen Leeraar by de Hervormden te Eenrum.」

- 114 フルダム『応用機械学基礎』第4巻 蒸気機械学 初篇・二篇 [鍋 67-V.61]
Verdam, Gideon Jan (1802-1866)

Gronden Der Toegepaste Werktuigkunst. Vierde Deel, Over De Stoomwerktuigen. Eerste En Tweede Afdeling. Voornamelijk Inhoudende: Algemeene En Bijzondere Beschouwingen Van Het Mechanisch Vermogen Des Stooms Van Kokend Water; Beschrijvingen Der Inrigting Van Verschillende Soorten Van Stoomwerktuigen, Enz. Door G. J. Verdam, gewezen Lector in de Mechanica.

Te Groningen, bij W. van Boekeren. 1837.

4de deel. 1ste en 2de afdeling. XXVIII, 433, (1 blank) pp. 4 folding tables.

p. 334 に挿入紙。

- 115 フルダム『蒸気機械学詳説』第3篇 [鍋 171-V.61]
Verdam, Gideon Jan (1802-1866)

Volledige Verhandeling Over De Stoomwerktuigen. Derde Afdeling, Practisch Gedeelte, Inhoudende De Omstandige Verklaring En Overweging Van De Doelmatige Inrigtingen, Vormen Ehn Afmetingen Der Zamenstellende Deelen Van Stoomwerktuigen. Door G. J. V. Verdam, Math. Mag. et Phil. Nat. Doctor. Lid der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen, en van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam.

Te Groningen, bij W. Van Boekeren. 1837.

XX, 804, XXX pp. (228x132mm)

116 ウェイツェル『携帯火器射撃提要』 [鍋 70-W.55]

Weitzel, August Wilhelm Philip (1816-1896)

Handleiding Bij Het Schieten Met Draagbare Vuurwapenen; Door A. W. P. Weitzel, kapitein der Infanterie, Ridder der Orde van de Eikenkroon en Adjutant van Z. Exc. den luitenant-Generaal, Kommandant van het Leger in Oost-Indië.

Te Breda, Bij Broese & Comp. 1854.

(6), 127, (1 blank) pp. 1 folding plate. (233x145)

表紙貼紙に「小銃放発書」、別の貼紙に「五十一番」との墨書。標題紙に「小御蔵書」印。次のページに赤通し：II, IV, VI, 4, 5, 6, 9, 11, 17, 21, 30, 34, 43, 46, 51, 53, 61, 71, 74, 77, 81, 83, 86, 91, 92, 103, 104, 105, 107, 109, 113, 115, 117, 121-123, 126, 127.

p. 88 に木片挿入。

117 ウォルフ『農業の理学的基礎』 [鍋 53, 54-WL.83]

Wolff, Emil

De Natuurkundige Grondslagen Van Den Akkerbouw, en hunne belangrijkheid voor de praktijk. Door D^r. Emil Wolff. Naar het Hoogduitsch bewerkt en met aantekeningen voorzien Door E. C. Enklaar. Eerste[-Tweede] Deel, [-etc.]

Te Zwolle, bij W. E. J. Tjeenk Willink. 1854[-1856].

2 vols. (230x145mm)

1ste deel. Inhoudende: Het betoog en de ontwikkeling van het noodzakelijk verband der Natuurkundige Wetenschappen met den Akkerbouw. XXVIII, 620 pp.

2de deel. Inhoudende: De waarde der Ntuurkundige Wetenschappen voor de praktijk van den Akkerbouw. XVI, 531, (1 blank) pp.

各冊に「小御蔵書」印あり。

第1冊：表紙貼紙に「□九番 全二冊」との墨書。目次 Inhoud に赤通し多数（土壌、石灰関係）。本文 p. 36(岩石の化学的分解); p. 114, p. 116(植物内の炭酸ガス分解); p. 520(牧草地の施肥); p. 592(石膏), p. 595(石灰) に赤通し。

第2冊：目次 Inhoud に赤通し多数（肥料、排水関係）。p. 96, p. 106, p. 234, p. 236, p. 250, p. 288, p. 302 に赤通し。p. 176, p. 332, p. 458 に挿入紙片。

118 イペイ『大系 化学の理論と実践』 [鍋 176-184-Y.95]

Ypey, Adolphus (1749-1820)

Sijstematisch Handboek Der Beschouwende En Werkdaadige Scheikunde: Ingericht volgens den leidraad der Chemie, Voor Beginnende Liefhebbers; Door W. Henry. Om te dienen, tot opheldering en uitbreiding van gemelde Werkje: Door Adolphus Ypey. A. L. M. Philos. et Med. Doct. voorheen Hoogleeraar in de Genees- Ontleed- en Scheikunde te Franeker. Eerste[-Vijfde] Deel.

Te Amsterdam, Bij Willem Van Vliet. 1804[-1807].

5 vols.

1ste deel. 1804. XXVIII, 580 pp.

[鍋 180-Y.95]

2de deel. 1805. XII, 617 pp.

[鍋 181-Y.95]

3de deel. 1806. XII, 624 pp.

[鍋 182-Y.95]

4de deel. 1807. XII, 612 pp.

[鍋 183-Y.95]

5de deel. 1807. XXIV, 620 pp.

[鍋 184-Y.95]

各冊表紙の貼紙に「分離 三十九番 全九」の墨書。

第1冊裏見返しの挿入紙に以下の墨書あり。

酸化塩酸加里十二分 アムチモニー十二分

硫黄一分

右

酸化塩酸加里十二分 アンチニー十二分

火薬末一分 硫黄一分

右

酸化塩酸加里四十八分 アンチモニー四十八分

火薬末四分 硫黄四分 硝子末十三分

Ditto.

Verbeteringen En Bijvoegsels, Tot Het Systematisch Handboek, Der Beschouwende En Werkdaadige Scheikunde; Ingericht volgens den leiddraad der Chemie, Voor Beginnende Liefhebbers; Van W. Henry. Om te dienen, tot opheldering en uitbreiding van gemelde Werkje: Door Adolphus Ypey. A. L. M. Philos. et Med. Doct. gewoon Hoogleraar in de Geneeskunde, voornaamelijk in de Ziektekunde en Practijk, aan de Hollandsche Hooge Schole, te Franeker. Eerste[-Derde] Deel.

Te Amsterdam, Bij Willem Van Vliet. 1808[-1810].

3 vols. With 1 volume of Bladwijzer.

1ste deel. 1808. XX, 655, (1 blank) pp. 4 plates.

[鍋 176-Y.95]

2de deel. 1809. XII, 652 pp. 4 plates.

[鍋 177-Y.95]

3de deel. 1810. XXXIV, 600, (2) pp. 1 plate.

[鍋 178-Y.95]

Bladwijzer. 1812. (4), 230 pp.

[鍋 179-Y.95]

第3冊を除く各冊表紙の貼紙に「分離 三十九番 全九」の墨書。

119 ジルレーセン 『統一オランダ国史』

[鍋 61-66-Z.4]

Zillesen, Cornelis (1736-1828)

Geschiedenis der Vereenigde Nederlanden, Nevens de voornaamste gebeurtenissen in Europa. door C. Zillesen. Eerste[-Zesde] Deel.

In den Haag, bij J. C. Leeuwestijn. MDCCXVIII[-MDCCCII].

6 vols. (228x142mm)

1ste deel. 1798. (14), 368, (2) pp. 2 plates.

[61-Z.4]

2de deel. 1798. (6), 371, (1) pp. 2 plates. 1 folding map.

[64-Z.4]

3de deel. 1799. (6), 378, (1), (1 blank) pp. 2 plates.

[63-Z.4]

4de deel. 1800. (6), 1-162, 175-372 pp. 1(of 2) plate.

[65-Z.4]

5de deel. 1801. (6), 372 pp. 2 plates.

[62-Z.4]

6de deel. 1802. (6), 413, (1) pp. 3 plates.

[66-Z.4]

各冊標題紙の前葉表に「Geschiedenis Der Vereenigde Nederlanden, Nevens De Voornaamste Gebeurtenissen In Europa. Zedert De Oorlogs-Verklaring Der Franschen Aan Engeland En Willem Den Vijfden, Tot De Vestiging Der Een en Onverdeelde Bataafsche Republiek, In 1798.」との題あり。

第1冊：表紙欠落。p. 64の図版（De Armee weigerd den eed aan La Fayette.）右肩に付箋。p. 72に「和蘭薬鏡 卷五」の題簽挿入あり。p. 174に図版（De Bataafsche gedeputeerden, overhandigen eene memorie aan de Nationaale Conventie te Parijs, den 6^e Febr. 1793.）。

第2冊：p. 108に図版（Maria Antoinette ondergaat het Vonnis des doods, den 16 October, 1793.）。p. 174に地図（De Reede van Toulon, met de naastgelegen Kusten.）。p. 294の肖像図版（Generaal

Daendels) に付箋。

第3冊：表紙欠落。目次の次に図版 (L. Colonel Krayenhoff.)、p. 147 に図版 (Inkomst der Fransche Hussaren te Amsterdam.)。

第5冊：仮綴じ本。

第6冊：p. 3 に肖像図版 (Generaal Buonaparte. Gebooren te Ajaccio in Corsica, den 15 aug. 1769.)。p. 30 の余白に「10/11/1926 武藤」との鉛筆書き。長崎高等商業学校武藤長蔵の書き入れと思われる。

付録 1. 蘭書和刻本

120 蕃語象胥

[鍋 90~91-Kr.1]

Kramers Jz., Jacob (1802-1869)

Kramers' Woordentolk Verkort. Bevattende De Vertaling En Verklarijng Van Vele Duizenden Vreemde Woorden, Waarvan De Kennis Voor Den Ambtenaar, Koopman, Fabrikant, Kunstenaar, Dagbladlezers Enz. Van Dagelyksche Behoeftes Is. Zesde, op nieuw aanzinlijk vermeerderde en verbeterde.

Gouda, G.B. van Goor, 1854.

2 vols. (183x128mm)

Vol. 1. (A-K) : 1, 220 ff.

Vol. 2. (L-Z) : 221-454 ff.

第1冊の見返しに「遠西葛拉黙兒私著 千八百五十四原刻／蕃語象珠／弘前 佐々木元俊藏板／安政丁巳八月稟准翻刻」との扉。

第1冊、第2冊の地の小口に、それぞれ「A」「L」との墨書。

第1冊表紙の題簽欠落。

第2冊表紙の題簽 (52x81mm, 銅版) に「KRAMERS' / WOORDENTOLK. / 1854」と印刷。

121 和蘭文典後編

Maatschappij tot nut van 't Algemeen

Syntaxis, Of Woordvoeging Der Nederduitsche Taal. Uitgegeven Door De Maatschappij: Tot Nut Van 't Algemeen. Tweede Druk.

Te Leiden en Deventer, Bij D. Du Mortier En Zoon En J. De Lange. 1846.

VIII, 95, (1 blank) pp. (201x125mm)

[鍋 172]

和紙に金属活字印刷。洋式装丁。虫損多し。見返しに「Jizmir Sapoiyo」(未詳)との墨書。遊紙表に「精煉」(30.5x25.5mm)、「安政丙辰」(28x27mm)、「長崎官事黜檢之印」(44x42mm)の朱印あり。遊紙裏に「十番 和蘭文典後編」との墨書。標題紙および p. 95 に「海軍局」(33x22mm)の朱印を捺し、×印(墨書)で消去。p. 12 に赤通し。p. 95 に「六番」(墨書)を書き入れ、×印(墨書)で消去。巻末遊紙の表、裏見返しにオランダ語単語とその訳語を書き入れる。巻末遊紙裏に「安政戊午」(23x23mm)、「長崎東衛官許」(36.5x23mm)印あり。

Ditto. (202x125mm)

[鍋 173]

和紙に金属活字印刷。洋式装丁。虫損多し。遊紙表に「精煉」(30.5x25.5mm)、「安政丙辰」

(28x27mm), 「長崎官事黜檢之印」(44x42mm) の朱印あり。遊紙裏に「七番 和蘭文典後編」との墨書。標題紙および p. 95 に「海軍局」(33x22mm) の朱印を捺し、×印(墨書)で消去。p. 27, p. 30, p. 66, p. 75, p. 89 に誤植訂正の書き入れ。p. 62, p. 73, p. 77 に赤通し。p. 95 に「二拾五番」(墨書)を書き入れ、×印(墨書)で消去。巻末遊紙裏に「安政戊午」(23x23mm)、「長崎東衛官許」(36.5x23mm) 印、また「安政辰午」の墨書あり。見返しに「Ooji jetoe zoonzoo 也 Nacano--」(大石越蔵存知也 中野)、「明治三歳」との書き入れ。

Ditto. (203x125mm)

[鍋 174]

和紙に金属活字印刷。洋式装丁。虫損多し。遊紙表に「精煉」(30.5x25.5mm)、「安政丙辰」(28x27mm)、「長崎官事黜檢之印」(44x42mm) の朱印あり。遊紙裏に「八番 和蘭文典後編」との墨書。標題紙および p. 95 に「海軍局」(33x22mm) の朱印を捺し、×印(墨書)で消去。p. 95 に「拾六番」(墨書)を書き入れ、×印(墨書)で消去。

Ditto. (203x125mm)

[鍋 175]

和紙に金属活字印刷。洋式装丁。虫損多し。綴じ目破損。見返しに「大石越蔵 拝領」と墨書し、消去。遊紙表に「精煉」(30.5x25.5mm)、「安政丙辰」(28x27mm)、「長崎官事黜檢之印」(44x42mm) の朱印あり。遊紙裏に「九番 和蘭文典後編」との墨書。標題紙および p. 95 に「海軍局」(33x22mm) の朱印を捺し、×印(墨書)で消去。p. 95 に「三拾一番」(墨書)を書き入れ、×印(墨書)で消去。

122 ステックハルト『無機・有機化学』

[鍋 55-G.94]

Stöckhardt, Julius Adolph

De Scheikunde Van Het Onbewerkte En Bewerkte Rijk, Bevatelijk Voorgesteld En Met Eenvoudige Proeven Opgehelderd. Naar Het Hoogduitsch Van D^r. J. A. Stöckhardt Door J. W. Gunning. Met Eene Voorrede Van Prof. G. J. Mulder. Met Eene Menigte Afbeeldingen. Tweede, herziene en vermeerderde Druk.

Te Schoonhoven, Bij S. E. Van Nooten. 1850. 556p. Schoonhoven, S.E. van Nooten, 1850.

(6), 564 pp. (208x139mm)

和刻本。和紙に金属活字印刷。挿絵は木版。巻末遊紙に「精煉所御蔵書」との墨書。p. 73, p. 78, p. 84, p. 87, p. 89 に赤通し。p. 91 に誤植を墨筆で訂正。

p. 11 に書き入れ墨書 2 種：

エル」ハ三尺二寸九分五厘

センチメートル即チ三分二厘九八又即チドイム立方ノ水重ヲ「ガラム」ト云フ二分六厘三二七七也ポンド」ノ千分ノ一也

pp. 11-12 : Meter of Nederl. el に「尺」、Decimeter of palm に「寸」、Centimeter of duim に「分」、Milimeter of streep に「厘」、Decigram に「二厘七毛」、Centigram 「二毛七□」と墨書書き入れ。

p. 178 の挿入紙片に「辛未九月三日工部省六等出仕拜命其後被名位階 帰り居候 従六位勳工権助 石黒直寛 住所増上寺山内信了寮寓居」、同紙片裏に「平戸町廉屋」との墨書。

ドイツ語原書は、*Die Schule der Chemie, oder erster Unterricht in der Chemie*. Braunschweig, Vieweg und Sohn, 1846.

C 野中家所蔵蘭書

注記：佐賀市材木、野中萬太郎氏所蔵の蘭書を収録するとともに、同氏所蔵の蘭文筆写本、蘭書和刻本、英書、フランス書、ドイツ書、エルンスト・シュミット旧蔵英語医書も付録として記載した。

123 デュフロス『医薬毒薬鑑定論』

Duflos, Adolf

Handleiding Tot De Kennis Der Scheikundige Geneesmiddelen En Vergiften. Gevolgd naar het Hoogduitsch Van Adolf Duflos. Omgewerkt En Met Aanmerkingen, Door P. J. Haaxman, Apotheker Te Leiden. Met Eene Plaat En Vergelijkende Tabelees Over Geneeskundig- Scheikundige Nomenclatuur, Temperatuur-Herleidingen, Gewigten, Oplosbaarheid Van Zouten Enz.

Te Schoonhoven, Bij S. E. Van Nooten. 1841.

(4), VII, (1 blank), IV, VIII, 502, (2) pp. (230x136mm)

表紙貼紙に「デュフロス氏毒薬鑑定論 全一冊 (原書 和蘭 一千八百四十一年板)」との墨書。見返しの小貼紙に「十九番 分析書 一冊」との墨書。

ドイツ語原書は、*Die chemischen Heilmittel und Gifte oder praktische Anleitung zur Erkennung und Prüfung ihrer Eigenschaften mit steter Berücksichtigung der Preussischen Pharmakopoe*. Breslau, Max, 1839.

124 エルドマン『新化学概論』

Erdmann, Otto Linné

Algemeen Overzicht Der Nieuwere Scheikunde met bijzondere aanwijzing Van Derzelve Nuttige Toepassingen Door Otto Linné Erdmann. Hoogleraar der Toegepaste Scheikunde aan de Hoogeschool te Leipzig, Leeraar der Natuur- en Scheikunde aan de openbare inrigting tot onderrigt van den Handelstand, Lid en Lid van eere van onderscheidene geleerde Genootschappen Uit het Hoogduitsch overgezet Met eene voorrede van W. S. Swart, Hoogleraar der Wis-Natuur en Scheikunde aan de Doorluchtige School te Amsterdam. Eerste[-Tweede] Deel.

Te Amsterdam bij R J Berntrop 1836.

2 vols in 1. (213x132mm)

1ste deel. (2), VIII, VIII, [9]-327, (1 blank) pp.

2de deel. (4), 396 pp.

刻版標題紙。

第1冊：見返しの小貼紙に「エルドマン 分離書」の墨書。遊紙裏に「三六番」との墨書。略標題紙に「J.L.C. Pompe van Meerdervoort Kw. Utrecht 1 February 1846」とのペン書き署名。KwはKwekeling (学生) の略。

第2冊：略標題紙に「J.L.C. Pompe van Meerdervoo[---] Utrecht den 1 Febr:[...]」とのペン書き署名。

ドイツ語原書は、*Populäre Darstellung der neueren Chemie mit Berücksichtigung ihrer technischen Anwendung*. Hildesheim, Barth, 1828. (2. Aufl. Leipzig, Hinrichs, 1834.)

125 フレゼニウス『定量分析提要』

Fresenius, Karl Remigius (1818-1897)

Handleiding Bij Quantitative Scheikundige Ontleding, Voor Aanvangers En Meergeoefenden Bearbeid Door D^r. C. Remigius Fresenius, Hoogleraar In De Schei- en Natuurkunde Aan Het Landbouwkundig Instituut Te Wiesbaden, Vroeger Privaat Docent In De Scheikunde Te Giessen En Assistent In Het Scheikundig Laboratorium Aldaar. Uit Het Hoogduitsch Vertaald En Met Aanteekeningen Vermeerderd Door D^r. C. F. Donnadieu, Hoogleraar In De Scheikunde Aan De Koninklijke Akademie Te Delft. Met Houtsnêe Plaatjes.

'S Gravenhage, P. H. Noordendorp. 1847.

VIII, 601, (2), (1 blank) pp. (228x145mm)

標題紙に「小御蔵書」印。表紙貼紙に「フレゼニウス氏定量分析書 全一冊（原書 和蘭一千八百四十七年板）」との墨書。見返しの小貼紙2枚にそれぞれ「〈廿二番〉分析書 一冊」、「分 八番 全一」との墨書。

ドイツ語原書は、*Anleitung zur quantitativen chemischen Analyse oder die Lehre von der Gewichtsbestimmung und Scheidung der in der Pharmacie, den Künsten, Gewerben unde der Landwirtschaft häufiger vorkommenden Körper in einfachen und zusammengesetzten Verbindungen: für Anfänger und Geübtere bearb.* Braunschweig, 1845.

126 ミュルケン『オランダ陸軍歩兵下士官用野戦教練』

Mulken, J. J. van

Velddienst, Ter Dienste Van De Onder-Officieren Der Infanterie Bij Het Nederlandsche Leger; Door J.J. Van Mulken. Kolonel bij het 6e Regiment Infanterie. Zesde Druk.

Leyden, D. Nootheoven Van Goor. 1856.

VI, (2), 149 pp. 4 plates. (188x122mm)

アンカット本。

127 プルーズ、フレミー共著『化学提要』

Pelouze, Jules (1807-1867) & Edmond Frémy (1814-1894)

Handboek Der Scheikunde, Van J. Pelouze, Lid Van Het Instituut, Hoogleraar In De Scheikunde Aan Het Collège De France, President Van De Commissie Voor Het Muntwezen, En E. Frémy, Hoogleraar In De Scheikunde Aan De Ploytechnische School, En Aan Het Collège De France, Voor Nederland Bewerkt Door W.J.N. De Rijk. Tweede Deel. Bewerktguigde Scheikunde.

Utrecht, Ju. H. Siddré. 1855.

(4), XXI, (1 blank), 712, (4) pp. (231x146mm)

表紙貼紙に「ペローズ及フレミー氏化学 第二卷一冊（原書一千八百五十五年板 原板佛蘭西翻訳 和蘭）」との墨書。

見返しの小貼紙に「廿九番 分析書 二冊ノ内一冊 分五番」。標題紙および目次に「小御蔵書」印。

128 シュトルンプ『農芸化学の発展』

Strumpf, Ferdinand Ludwig

De Vorderingen Der Scheikunde, In Hare Toepassing Op Den Landbouw. Door Dr. L. F. Strumpf. Uit Het Hoogduitsch Door J. P. C. Van Tricht, Apotheker. Arnhem, D.A. Thieme. 1854.

VIII, 352 pp. (228x143mm)

表紙貼紙に「ストルンプ氏農芸化学 全一冊 (原書 和蘭 一千八百五十四年板)」との墨書。見返しの小貼紙に「雑 三十七番 全一」との墨書。標題紙および目次に「小御蔵書」印。

ドイツ語原書は、*Die Fortschritte der Chemie in ihrer Anwendung auf Agrikultur und Physiologie*. Berlin, Enslin, 1853.

129 ウィットシュタイン『製薬化学用標本製作研究法』

Wittstein, G. C.

De Bereiding En Onderzoeking Van Schei- En Artsenybereidkundige Praeparaten. Een Practisch Handboek Voor Apothekers, Op Eigenen Waarnemingen Gegrond. Door D^r. G. C. Wittstein, Geëxamineerd Apotheker en Praeparator aan het Pharmaceutisch Instituut der Koninklijke Akademie te Munchen; Corresponderend Lid der Vereeniging voor studerende Pharmaceuten te Munchen en van de Maatschappij voor Pharmacie en Techniek en derzelve grondwetenschappen, in den Pflatz. Met Eene Voorrede Van D^r. J. A. Buchner S^{en}. Uit het Hoogduitsch vertaald Door J. P. C. Van Tricht, Apotheker. Met Twee Platen.

Arnhem, J. G. Stenfert Kroese, 1846.

(4), 1-676, 669(=677), (1) pp. 2 plates. (237x143mm)

表紙裏に「明治四年七月 中村備用」との墨書。よく使用。

表紙に「ウ井ツトステイン氏製薬化学 全一冊 (原書 和蘭 一千八百四十六年板)」

巻末に「ウ井ツテイイン氏合薬舎密目録」(墨書、用箋版心に「精鍊方」)を綴じ込む。

本文の以下の章題(化合物名)に書き入れあり。主なものを以下に抄出する。

- p. [7] : Acidum Aceticum Concentratum. 「強酢酸」(朱書)
- p. 13 : Acidum Aceticum Crystallisatum. 「結晶酢酸」(朱書)
- p. 57 : Acidum 「酸」 Muriaticum. 「塩素」(Acidum 「酸」 hydrochloricum 「水素塩素」, spiritus 「酸精」 salis 「塩」, zeezoutzuur, 「海塩酸」 chloor- 「塩素」 waterstofzuur 「水素酸」.)
- p. 67 : Acidum Nitricum. (Spiritus 「精」 nitri 「硝石」, Salpeterzuur 「硝酸」, Salpetergeest 「硝石精」, Sterk water 「強水」.)
- p. 105 : Acidum 「酸」 Tannicum 「単寧」. (Tanninum 「単寧」, Looistofzuur 「単寧酸」, Looistof 「単寧」.)
- p. 119 : Aether 「アートル」 (Purus 「純粹」) Aether 「アートル」 sulphuricus 「硫酸」, Naphtha 「アートル」 Vitrioli 「硫酸」, zuivere 「純粹」 Aether 「アートル」, Zwaavel-aether 「硫アートル」, Vitriool-Naphtha 「硫酸アートル」.)
- p. 125 : Aether 「アートル」 (Purus 「純粹」) Alcoholatus 「アルコール含有」. Spiritus 「精」 sulphuricus 「硫酸」-aethereus 「アートル」, Aether 「アートル」 sulphuricus- 「硫酸」 alcoholicus 「含アルコール」, Liquor 「液」 anodynus 「鎮痛」 mineralis Hoffmanni. 「ホフマン」 Alcohol-bevattende 「アルコール含有」 Aether 「アートル」, Zwaavel 「硫」-aether 「アートル」-alcohol 「アルコール」, Hoffmann's droppels 「ホフマン液」
- p. 149 : Ammoniacum 「アムモニヤ」 Causticum 「苛性」 Aquosum 「水製」.
- p. 154 : Ammoniacum 「アムモニヤ」 Chloratum 「塩素」 Depuratum 「精製」. 「塩酸アンモニヤ、精製」
- p. 224 : Calcium Oxydatum Carbonicum. 「炭酸加爾基」(朱書)

- p. 225 : Calcium Oxydatum Sulphuricum. 「硫酸石灰 即ギブス」 「塩酸石灰・硫酸曹達～硫酸石灰ギブス・塩酸曹達」
- p. 289 : Ferrum Oxydatum Rubrum. 「赤酸化鉄」 (朱書)
- p. 291 : Ferrum Oxydatum Phosphoricum. 「燐酸酸化鉄」 (朱書)
- p. 292 : Ferrum Oxydatum Sulphuricum. 「硫酸第二酸化鉄」 (朱書および赤通し)
- p. 304 : Ferrum Oxydulatum Sulphuricum. 「硫酸第一酸化鉄」 (朱書および赤通し)
- p. 307 : Ferrum Sulphuratum. 「硫化鉄」 (朱書)
- p. 318 : Hydrargyrum Chloratum 「汞 …… 甘汞 …… 塩素」
- p. 342 : Hydrargyrum Oxydulatum Nitricum Ammoniatum. 「華涅満浴汞散 名」 「華涅満黒酸化汞 窓」
- p. 387 : Kalium Oxydatum Carbonicum. 「次炭酸剥篤亞斯」 (朱書)
- p. 394 : Kalium Oxydatum Bicarbonicum. 「重炭酸剥篤亞斯」 (朱書)
- p. 400 : Kalium Oxydatum Chloricum. 「塩素酸剥篤亞斯」 (朱書)
- p. 446 : Kalium Sulphuratum. 「硫肝」 (朱書)
- p. 477 : Natrium. 「曹胃母 一名 那多留母」 (朱書)
- p. 480 : Natrii Oxydatum Liquidum. 「苛性曹達滷」 (朱書)
- p. 483 : Natrium Oxydatum Carbonicum Depuratum. 「精製炭酸曹達」 (朱書)
- p. 487 : Natrium Oxydatum Bicarbonicum. 「重炭酸曹達」 (朱書)
- p. 571 : Stibium Sulphuratum Aurantiacum. 「金硫黄」
- p. 20 の小貼紙に「硼酸曹達一硼砂 7 水 10 塩酸 3」 {含水硼酸一硼酸結晶体 2 塩酸曹達水} などの書き入れあり。
- p. 58 の挿入紙に「酸化鉄」「硫酸」「曹達」「塩酸」の化合関係を表示 (墨書)。
- p. 193 の挿入紙に、「金片 2 硝酸 4 塩酸 6 水 20」から得られた「渾濁液」を濾過して「芒硝溶液」を加え「金液」を作り、別に「水 72 硫酸鉄 12 温湯 24」を混ぜたものへ「右ノ金液」を加え沈殿させる操作を図示 (墨書)。
- p. 281 : Ferrum Oxydatum Hydraticum. の節に赤通しあり。
- p. 396 : 「potasch 1 water 3 Koolzuur Kalk 1 water 1 zoutzuur 3」との鉛筆書き入れ

付録 1. 蘭文筆写本

130 フーフェランド『医療提要』

Hufeland, C. W.

Enchiridion Medicum. handleiding tot de Geneeskundige praktijk. Erfmaking van eene vijftig jaargang ondervinding door C. W. Hufeland, in leven koninglijk-pruissch staatsraad, lijfarts en hoofleeraar der hoogeschool te berlijn. Naar de laatste vermeerderde en verbeterd hoogduitsche uitgave vertaald, door H.g. Hageman, jr., med. chir. et art. doctor. tweede, met een latijsch en hollandsch register vermeerde uitgave. Eerst stuk. Amsterdam, bij h. d. Santbergen. 1838.

蘭文筆写本、袋綴じ、1冊 (246x167mm)。墨付き 74 丁。用箋 (20 界) の版心に「象先堂蔵」。本文第 1 葉および最終葉に「栄城医官豊方斉正記」との蔵書印。

131 イスフォルディング『医学生用理学提要』

Isfording, J. N.

Natuurkundig handboek voor leerlingen in de Heel- en geneeskunde van j. n. isfording, Naar het

hoogduitsch door g. j. van epen, Heel- en vroedmeester, te amsterdam. Amsterdam, Bij i. g. sulphke. 1826.

蘭文筆写本、袋綴じ、1冊(242x166mm)。墨付き91丁。用箋(20界)の版心に「象先堂蔵」。表紙力紙の裏に「Wakamats」との墨書。

132 クラームル・ホンメス『定性分析化学表』

Kramer Hommes, H.

Systematische handleiding of tafelvormig overgizt tot het doen van en ten gebruike bij qualitative, shemisch[-sic]-analytische onderzoekingen, ter ontdekking van stoffen, bevat in eene zamengestelde onbewerkte verbinding voor Beoefenaren der chemie en pharmacie, volgens H. Rose's handboek der analytische scheikunde, door D[-sic]. Kramer Dommies[-sic].

蘭文筆写本。折本仕立て(646x383mm)。木箱に蓋表の貼紙に「トンメス氏分析表」との墨書。

133 メグリエ『解剖学の理論と実践』

Maygrier, Jacques Pierre (1771-1835)

Handboek voor de praktische en theoretische ontleedkunde; door J. P. Maygrier, hoogleeraar der ontleedkunde aan de hooge school te parijs. naar de vierde-vermeerderde en verbeterde uitgave uit het Fransch vertaald door G. J. van Epen, heel- en vroedmeester te Amsterdam. Met een voorrede van den Heer A. G. van Onsenoort, doctor in de genees- en heelkunde, eerste officier van gezondheid bij de armée en het groot rijks hospitaal ter instructie te Utrecht, lid van verschillende geleerde genootschappen. Eerst deel.

Te Amsterdam, bij O. G. Sulpke. 1824.

蘭文筆写本、袋綴じ、2冊。

第1冊:(237x168mm)122丁。見返しに墨書「Hala Toonai」。巻末は Over het gewrichtvocht の節で終わる。

第2冊:(250x175mm)114丁。巻末は Over de huid の節で終わる。

フランス語原書は、*Manuel de l'anatomiste, ou Traité sur la manière de préparer toutes parties de l'anatomie.* 4e éd. 1818.

134 トロムスドルフ『実践製薬化学教程』

Trommsdorff, J. B.

Leerboek der artsenyumkundige, proefondervindelijke Scheikunde.

Amsterdam, R. J. Berntrop. 1832

篤隆氏合薬舎密 全6冊 蘭文筆写本。

付録 2. 蘭書和刻本

135 挿訳俄蘭磨智科 安政丙辰仲秋新殉 小原竹堂蔵板

(261x182mm) 整版。袋綴じ、(2), 46丁。奥付に「江戸芝神明前 岡田屋嘉七 安政四丁巳

年春 小原亨之輔訳」。

表紙の刷り題簽に「Grammatica. Of Nederuitsch spraakkunst」。序に「□□薬室」印。

136 『人身生理学要綱』

(2), [161]-415, (1 blank) pp. (251x165mm)

和刻本。金属活字版。原書未詳。表紙に「Grondbeginselen der Physiologie van den Mensch, 2.」との題簽あり。Tweede Afdeeling. De Verrigtingen van het Organisme. のみ。袋綴じ。

137. 共益社『窮理教本』

Natuurkundig Schoolboek. 2.

81-174 pp. 4 plates. (240x167mm)

和刻本。袋綴じ。整版。竹口貞齋刻。

付録3. 英 書

138 ビアード『カッセルラテン語辞典』

Beard, J. R. & C. Beard

Cassell's Latin Dictionary. Latin-English and English-Latin. By J. R. Beard, D.D., And C. Beard, B.A. Third Edition.

Cassell, Petter, & Galpin, London, Paris, And New York.

IV, [iii]-xviii, (2), 896, 8 pp. (194x130mm)

標題紙に印文不明印。

139 ボウマン『実践化学入門』

Bowman, John E.

An Introduction To Practical Chemistry; Including Analysis. By John E. Bowman, F.C.S., Late Professor Of Practical Chemistry In King's College, London. Edited By Charles L. Bloxam, F.C.S., Professor Of Chemistry In King's College, London; In The Department Of Artillery Studies, Woolwich; And In The Royal Military Academy, Woolwich. Sixth American from the Sixth and Revises English Edition.

Philadelphia: Henry C. Lea. 1873.

xvi, [25]-339, (1 blank), 12 pp.

表紙貼紙に「ホーマン氏実用化学」との墨書。見返しに「From Z.P.Maruya & Co. 大阪 久宝寺町四丁目丸善」との書店ラベル。標題紙に「西山蔵書」印。

140 フォーセット『経済学入門』

Fawcett, Millicent Garrett

Political Economy For Beginners.

London and Cambridge: Macmillan And Co. 1870.

xii, 200, 54, (1) pp. (160x114mm)

141 フリント『人体生理学』

Flint, Austin

The Physiology Of Man; Designed To Represent The Existing State Of Physiological Science, As Applied To The Functions Of The Human Body. By Austin Flint, Jr., M.D., Professor Of Physiology And Physiological Anatomy In The Bellevue Hospital, Medical College, New York; [...].

New York: A. Appleton And Company, 549 & 551 Broadway. 1873.

4 vols. (242x158mm)

Vol. I. Introduction: The Blood; Circulation; Respiration. (2), 502, (26) pp.

Vol. II. Alimentation; Digestion; Absorption; Lymph And Chyle. (2), 556, (24) pp.

Vol. III. Secretion. (22), 526 pp.

Vol. IV. Nervous System. (2), 470, (24) pp.

各冊の標題紙に「茶□品三記」印あり。

142 ハークネス『ラテン語読本』

Harkness, Albert

A Latin Reader, Intended As A Companion To The Author's Latin Grammar. With References, Suggestions, Notes And Vocabulary. By Albert Harkness, Professor In Brown University. Author Of "A Latin Grammar," "A First Latin Book," "A Second Latin Book," "A First Greek Book," Etc.

New York, D. Appleton And Company, 549 & Broadway. 1873.

viii, (1), 212, (6) pp. (191x125mm)

標題紙に「茶□品三記」印。

143 ヘンリー『性病治療論』

Henry, M.H.

The Treatment Of Venereal Diseases: A Monograph On The Method Pursued In The Vienna Hospital, Under The Direction Of Prof. Von Sigmund; Including All The Formulae. By M.H. Henry, M.D., Surgeon To The New York Dispensary-Department Of Venereal And Skin Diseases; [...]. Adapted And Arranged From The German.

New York: Willam Wood & Co., 27 Great Jones Street. 1872.

49, (1 blank), (1), (1 blank) pp. (230x157mm)

標題紙に「茶□品三記」印あり。遊紙にペン書き献辞 (Xmas 1875 Kanno With his old teachers love --- langs. m.d.)、「汎愛医学校印」あり。

144 鄺全福『字典集成』

Kwong Tsün Fuk

An English and Chinese Lexicon Compiled In Part From Those Of Morrison, Medhurst And Willams, By Kwong Tsün Fuk.

Hongkong. Printed By De Souza & Co. 1868.

(4), 326; (2), 66, (2 blank); (1), 3; (4), 24, 2, 4 pp. (202x135mm)

表紙欠落。標題紙に「茶□品三記」印、「児玉印」。標題紙の次葉の扉に「同治戊辰年鐫／粵東鄺全福著／字典集成」。第1部「第2部「雑字」(華英分類語彙集)、第3部「粵東俗字註解」、第4部「華英句語」(華英例文集)。第4部扉に「同治七年鐫／粵東容階鄺全福輯／南豊呉嘉善題」。

第1部：訳語(華語)を朱書きで多数追加。

第2部：p. 11「荔枝乾 Dried Lychees」、p. 12「海帶, 海菜 See-weed」「椰子 Cocoa-nut」「檳榔 Betelnut」、p. 13「阿膠 Mule's glue」「牛皮膠 Glue or Ox-hide's glue」、「雲母壳 Mother-o'-pearl shell」「黄蠟 Bee's wax」「白蠟 Vegetable's wax」、p. 14「花露水 Eau de cologne」「玫瑰油 Oil of roses」、p. 19「薑酒 Ginger wine」「梳打水 Soda water」「檸檬水 Lemonade」に赤通し。

第4部に赤通し多し。

145 レンニー『英文法原理』

Lennie, William

The Principles Of English Grammar, Comprising The Substance Of All The Most Approved English Grammars Extant, Briefly Defined, And Neatly Arranged; With Copious Exercises In Parsing And Syntax. By William Lennie, Late Teacher of English, Edinburgh, Author of the Child's Ladder, &C. With Extensive Alterations And Improvements, Carefully Revised. Sixty-Seventh Edition.

Edinburgh: Oliver & Boyd, Tweeddale Court. London: Simpkin, Marshall, & Co. MDCCCLXIX [1869].

179, (1), 24 pp. (158x104mm)

副本あり。

146 ルーミス『理学的診断講義』

Loomis, Alfred L.

Lessons In Physical Diagnosis. By Alfred L. Loomis, M.D., Professor Of The Institutes And Practice Of Medicine In The Medical Department Of The University Of New York; [...]. Third Edition-Revised And Enlarged.

New York: Willam Wood & Co., 27 Great Jones Street. 1876.

標題紙に「汎愛医学校印」および「茶□品三記」印あり。

見返しに「From Kelly & Co., Booksellers, Stationers, News Agents, Tobacconists, No. 28, Yokohama」との書店ラベル。遊紙に「Shuuraqu Kanno」とのペン書き署名。

147 ペレイラ『薬剂学要綱』

Pereira, Jonathan

The Elements Of Materia Medica; Comprehending The Natural History, Preparation, Properties, Composition, Effects, And Uses Of Medicines.

Part I. Containing The General Action And Classification Of Medicines, And The Meneral Materaia Medica. [Part II. Containing The Vegetable And Animal Materia Medica.] By Jonathan Pereira, F.R.S. & L.S. Member Of The Royal College Of Surgeons; Fellow Of The Royal Medical And Chirurgical Society; Corresponding Member Of The Society Of Pharmacy Of Paris; And Lecturer In The Medical School Of The London Hospital, And At The Aldersgate School Of Medicine.

London; Longman, Orme, Brown, Green, And Longmans. 1839[-1840].

Part I. xx, 559, (1 blank) pp. (226x148mm)

Part II. (6), xxi-xl, 12, 561-1440 pp.

第1冊：遊紙に「W. Lobscheid」(Wilhelm Lobscheid, 1822-?)のペン書き署名。この署名に重ねて「児玉」印。標題紙に「児玉」および「茶□品三記」との印。表紙の小貼紙に「薬物学 卷一」の墨書。

第2冊：標題紙に「児玉」および「茶□品三記」との印。表紙の小貼紙に「薬物学 卷二」の墨書。

148 【パブリックスクール用ラテン語教本】

The Public School Latin Primer. Edited With The Sanction Of The Head Masters Of The Public Schools Included In Her Majesty's Commission.

London: Longmans, Green, And Co. 1870.

(4), 162, (2) pp.

149 カッケンボス【英文法】

Quackenbos, G. P.

An English Grammar. By G. P. Quackenbos, A.M., Principal Of "The Collegiate School," N.Y.; Author Of "First Lessons In Composition," "Advanced Course Of Composition And Rhetoric," "A Natural Philosophy," "Illustrated School History Of The United States," "Primary History Of The United States," Etc./

New York. D. Appleton And Company, 443 & 445 Broadway. 1864.

288 pp. (193x128mm)

150 カッケンボス【自然哲学】

Quackenbos, G. P.

A Natural Philosophy Embracing The Most Recent Discoveries In The Various Branches Of Physics, And Exhibiting The Application Of Scientific Principles In Every-Day Life. Adapted To Use With Or Without Apparatus, And Accompanied With Full Descriptions Of Experiments, Practical Exercises, And Numerous Illustrations. By G. P. Quackenbos. LL. D., Principal Of "The Collegiate School", N. Y. ; Author Of "First Lessons In Composition", "Advanced Course Of Composition And Rhetoric", "Illustrated School History Of The United States", Etc.

New York; D. Appleton And Company, 549 & 551 Broadway. 1872.

450, (6) pp. (190x135mm)

表紙の貼紙に「コッケンボス氏 物理学」との墨書。虫損多し。

151 リンガー『治療学便覧』

Ringer, Sydney

A Handbook Of Therapeutics. By Sydney Ringer, M.D. Professor Of Therapeutics In University College, Physician To University College Hospital. Fifth Edition.

New York: William Wood & Company. 27 Great Jones Street. 1876.

(8), 597, (1 blank) pp. (220x160mm)

標題紙に「茶□品三記」印アリ。

152 トマス『総合医学事典』

Thomas, J.

A Comprehensive Medical Dictionary: Containing The Pronunciation, Etymology, And Signification Of The Terms Made Use Of In Medicine And The Kindred Sciences With an Appendix, Comprising A Complete List Of All The More Important Articles Of The Materia Medica, Arranged According To Their Medicinal Properties. Also An Explanation Of The Latin Terms And Phrases Occurring In Anatomy, Pharmacy, Etc.; Together With The Necessary Directions For Writing Latin Prescriptions, Etc. Etc. By J. Thomas, M.D. Author Of The System Of Pronunciation In Lippincott's Pronouncing Gazetteer Of The World.

Philadelphia: J. B. Lippincott & Co. 1876.

xii, 9-704 pp. (240x150mm)

標題紙に「茶□品三記」印。

153 ワグナー『一般病理学提要』

Wagner, Ernst

A Manual Of General Pathology. For The Use Of Students And Practitioners Of Medicine. By Ernst Wagner, M.D., Professor Of General Pathology And Pathological Anatomy In The University Of Leipzig; Director Of The Medical Polyclinic Of Leipzig. Translated From The Sixth German Edition By John Van Duyn, A.M., M.D., Professor Of Anatomy And Histology In The Medical School Of Syracuse University, N.Y. And E.C. Seguin, M.D. Clinical Professor Of Diseases Of The Mind And Nervous System In The College Of Physicians And Surgeons, New York.

New York: Willam Wood & Company. 1877.

x, 728 pp. (242x162mm)

見返しに「Kelly & Co., Printers, Publishers, Booksellers, Stationers, Bookbinders, A/c Book Makers, Die Engravers, Colour Stampers, Music Sellers, & News Agents. Yokohama」との書店ラベル。標題紙に「汎愛医学校印」、「茶□品三記」印。

154 ウォールタック『医薬治療学事典』

Wahltech, Adolphe

A Dictionary Of Materia Medica And Therapeutics. By Adolphe Wahltech, M.D., L.R.C.P. Lond., Fellow Of The Obstetrical Society Of London, Honorari Member Of The Medical Society Of Prague, And Member Of Other Scientific Societies.

London: John Churchill & Sons, New Burlington Street. MDCCCLXVIII[1868].

xi, 482, (2), xvi pp.

標題紙に「茶□品三記」印あり。

155 ウェイランド『経済学入門』

Wayland, Francis

Elements Of Political Economy. By Francis Wayland, D.D. President of Brown University, and Professor of Moral Philosophy. Abridged And Adapted To The Use Of Schools And Academies, By The Author. Tenth Thousand.

Boston: Gould And Loncoln. New York: Sheldon And Company. 1873.

x, [11]-252 pp.

遊紙に「Asai Kawakitchi Sinsaibashi Osaka」との印。

156 ウィルソン『無機化学』

Wilson, George

Chambers's Educational Course. Inorganic Chemistry By The Late George Wilson, M.D., FR.S.E. Professor of Technology in the University of Edinburgh. Revised And Enlarged By Stevenson Macadam, Ph.D., FR.S.E., F.C.S. Lecturer on Chemistry in the Medical School, Surgent's Hall, And to the School of Arts, Edinburgh With New Notation added.

W. & R. Chambers London And Edinburgh 1870.

X, 385, (1 blank), 2 pp. (188x134mm)

157 『英語入門』

The Modern Linguist in English. N.p., n.d.

84, (1 blank) pp. (204x146mm)

和刻本。袋綴じ。金属活字。

158 和訳英語辞書（薩摩辞書）

An English-Japanese Dictionary, Together With A Table Of Irregular Verbs, And A List Of English Signs And Abbreviations. Third Editon Revised. Shanghai: American Presbyterian Mission Press. 1869.

(4), (2 blank), 700 pp. (255x180mm)

表紙見返しの扉に「和訳英語辞書 明治二歳 己巳 正月 一千八百六十九年新鑄」。標題紙裏に朱印（印文不明）

付録4. フランス書

159 グレー『応用化学実践教本』

Gray, Samuel Frederick

Traité Pratique De Chimie Appliqué Aux Arts Et Manufactures A L'Hygiène Et A L'Économie Domestique, Par S. F. Gray; Traduit De L'Anglais, Considérablement Augmenté, Et Mis En Harmonie Avec Nos Besoins, Nos Usages, Ou Les Matières Que Nous Pouvons Employer. Par T. Richard. Tome Premier[-Troisième].

Paris, Chez Anselin, Successeur De Magimel, Libraire De La Garde Royale Et Des Troupes De Toutes Armes, Rue Dauphine, N° 9. 1828.

3 vols. (209x137mm)

Tome Premier. 1828. (4), XVIII, 586 pp.

Tome Second. 1828. (4), 470 pp.

Tome Troisième. 1829. (4), 467, (1 blank) pp.

第1冊の表紙貼紙に「グレー氏化学 全三冊 (原書 佛蘭西 一千八百二十八年板)」。第3冊の表紙貼紙に「グレー氏化学 第三巻」との墨書。第3冊の標題紙は「Accompagné De 100 Planches. Par T. Richard.」と追加。

英語原書は、*The Operative Chemist: being a practical display of the arts and manufactures which depend upon chemical principles.* London, 1828.

付録5. ドイツ書

160 プラットナー『吹管分析法』

Plattner, Carl Friedrich (1800-1858)

Die Probirkunst Mit Dem Löthrohre Oder Anleitung: Mineralien, Erze, Hüttenprodukte und verschiedene Metallverbindungen mit Hülfe des Löhrohrs qualitative auf ihre Sämmtlichen Bestandtheile und quantitativ auf Silber, Gold, Kupfer, Blei, Wismuth, Zinn, Kobalt, Nickel und Eisen zu untersuchen. Von Carl Friedrich Plattner, Professor Der Hüttenkunde An Der Königl. Sächs. Bergakademie Und Oberhüttenamts-Assessor Zu Freiberg, Ritter Des Königl. Sächs. Verdienst-Ordens, So Wie Mehrerer Gelehrten Gesellschaften Theils Wirklichem, Theils Correspondirenden Mitglieder. Dritte, grösstentheils umgearbeitete und verbesserte Auflage. Mit 78 in den Text eingedruckten Holzschnitten.

Leipzig, Verlag Von Johann Ambrosius Barth. 1853.

XXII, (2), 716 pp. (234x151mm)

表紙貼紙に「フラット子ル金石吸管〈分析〉術 全一冊 (原書 独逸一千〈八百五〉十三年板)」との墨書。遊紙裏に「Gouvernements bibliothek te Decima n° <147.> 115.」とのペン書き。

付録 6. エルンスト・シュミット旧蔵英語医書

エルンスト・シュミット H. Ernst Schmid は 1860 年 4 月から 1861 年 11 月まで長崎に滞在した米国監
督教会 (Protestant Episcopal Church) の医療宣教師。以下の蔵書票にみえる「P. E. Mission.」は Protestant
Episcopal Mission の略。

161 バッド『肝臓病論』

Budd, George

On Diseases Of The Liver. By George Budd, M.D., FR.S., Professor Of Medicine In King's College,
London; Late Fellow Of Caius College, Cambridg. With Colored Plates and Wood-Cuts. Third
American, From The Third And Revised London Edition.

Philadelphia: Blanchard and Lea. 1857.

xii, [17]-499, (1 blank), 32 pp. 4 plates. (240x162mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 3.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

162 カーペンター『人体生理学原理』

Carpenter, William B.

Principles Of Human Physiology, With Their Chief Applications To Psychology, Pathology,
Therapeutics, Hygiène, And Forensic Medicine. By William B. Carpenter, M.D., FR.S., F.G.S.,
Examiner In Physiology And Comparative Anatomy In The University Of London, Professor Of
Medical Jurisprudence In University College, [...]. A New American From The Last London Edition.
With Two Hundred And Sixty-One Illustrations. Edited, With Additions, By Francis Gurney Smith,
M.D., Professor Of The Institutes Of Medicine In The Medical Department Of Pennsylvania College,
Etc.

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

xxiv, [33]-902, 32 pp. (240x153mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 4.」との蔵書票。

163 カーリング『睾丸精索陰囊の疾病』

Curling, T. B.

A Practical Treatise On The Diseases Of The Testis, And Of The Spermatic Cord And Scrotum. With
Numerous Wood Engravings. By T.B. Curling, FR.S., Surgeon To The London Hospital, Lecturer On
Surgery At The London Hospital Medical College, President Of The Hunterian Society, London, Etc.
Second American, From The Second Revised And Enlarged English Edition.

Philadelphia: Blanchard and Lea. 1856.

(6), [xv]-xxxii, [32]-419, (1 blank), 32 pp. (240x160mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 6.」との蔵書票。

164 エリクセン『外科学の知識と技術』

Erichsen, John

The Science And Art Of Surgery. Being A Treatise On Surgical Injuries, Diseases, And Operations, By John Erichsen, Professor Of Surgery And Of Clinical Surgery In University College, And Surgeon To University College Hospital. An Improved American Edition, From The Second Enlarged And Carefully Revised London Edition. Illustrated By Four Hundred And Seventeen Engravings On Wood.

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

xxiv, [25]-996, 32 pp. (239x155mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 10.」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

165 フリント『心臓病論』

Flint, Austin

A Practical Treatise On The Diagnosis, Pathology, And Treatment Of Diseases Of The Heart. By Austin Flint, M.D., Professor Of Clinical Medicine, Etc., In The New Orleans School Of Medicine; [...].

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

xiv, [15]-473, (1 blank), (2), 32 pp. (240x164mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 7.」との蔵書票。

166 フォーダイス『肝臓病論集』

Fordyce, George

Five Dissertations On Fever. By George Fordyce, M.D., F.R.S., Fellow Of The Royal College Of Physicians, Senior Physician To St. Thomas's Hospital, And Reader On The Practice Of Physic In London. Second American Edition. With An Introduction.

Philadelphia: Ed. Barrigton And Geo. D. Haswell. 1846.

xvii, (1 blank), [15]-403, (1 blank), 16 pp. (235x152mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 8.」との蔵書票。

167 フォーサイス『小児病論』

Forsyth Meigs, J.

A Practical Treatise On The Diseases Of Children. By J. Forsyth Meigs, M.D., Fellow Of The College Of Physicians Of Philadelphia; Member Of The American Philosophical Society, And Of The Academy Of Natural Sciences Of Philadelphia. Third Edition, Carefully Revised.

Philadelphia: Lindsay & Blakiston. 1858.

xvi, [17]-724 pp. (240x156mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 18.」との蔵書票。

168 ハンター『性病論』

Hunter, John

A Treatise On The Venereal Disease. By John Hunter, FR.S. With Copious Additions, By Dr. Philip Ricord, Surgeon Of The Hôpital Du Midi, Paris, Etc. Translated And Edited, With Notes, By Freeman J. Bumstead, M.D., Lecturer On Venereal At The College Of Physicians And Surgeons, N.Y.; [...]. Second Edition, Revised, Containing A Résumé Of Ricord's Recent Lectures On Chancre. Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

xvi, [33]-552 pp. 8 plates. (244x156mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 22.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

169 ラロシュ『黄熱病』

La Roche, R.

Yellow Fever, Considered In Its Historical, Pathological, Etiological, And Therapeutic Relations. Including A Sketch Of The Disease As It Has Occurred In Philadelphia From 1699 To 1854. With An Examination Of The Connections Between It And The Fevers Known Under The Same Name In Other Parts Of Temperate, As Well As In Tropical, Regions. By R. La Roche, M.D., Member Of The American Philosophical Society; [...]. In Two Volumes. Vol. I[-II].

Philadelphia: Blanchard and Lea. 1855.

Vol. I. lxi, [15]-615, 32 pp. (240x155mm)

Vol. II. viii, [17]-813, (1 blank) pp.

第1冊：見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 14.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

第2冊：見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No.[番号欠落]」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。蔵書票の下に、「Dr. H. Ernst Schmid. [Inv]ited missionary physician. October 1859.」との鉛筆書き入れあり。

170 マッケンジー『眼病論』

Mackenzie, William

A Practical Treatise On The Diseases Of The Eye. By William Mackenzie, M.D., Surgeon Oculist In Scotland In Ordinary To Her Majesty; Lecturer On The Eye In The University Of Glasgow, And One Of The Surgeons To The Glasgow Eye Infirmary. To Which Is Prefixed, An Anatomical Introduction Explanatory Of A Horizontal Section Of The Human Eyeball. By Thomas Wharton Jones. FR.S., Professor Of Ophthalmic Medicine And Surgery In University College, London, And Ophthalmic Surgeon To The Hospital. With One Hundred And Seventy-Five Illustrations. From The Fourth Revised And Enlarged London Edition. With Notes And Additions, By Addinell Hewson, A.M., M.D., One Of The Surgeons To Wills Hospital For Diseases Of The Eye; Lecturer On Surgery In The Philadelphia Association For Medical Instruction, Etc. Etc.

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

xliv, [49]-1027, (1), 32 pp. 2 plates. (237x150mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 16.」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

171 メイグス『婦人病とその治療』

Meigs, Charles D.

Woman: Her Diseases And Remedies. A Series Of Letters To His Class. By Charles D. Meigs, M.D., Professor Of Midwifery, And The Diseases Of Women And Children, In The Jefferson Medical College At Philadelphia; [⋯]. Fourth Edition, Revised And Enlarged.

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

xvi, [33]-706, (2), 32 pp. (239x158mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 17.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」との鉛筆書き。

172 ミラー『実践外科学』

Miller, James

The Practice Of Surgery. By James Miller, FR.S.E., FR.C.S.E., Surgeon In Ordinary To The Queen For Scotland; Surgeon In Ordinary To His Royal Highness Prince Albert For Scotland; Professor Of Surgery in The University Of Edinburgh; Consulting Surgeon To The Royal Infirmary; Etc. Etc. Etc. Revised By The American Editor. Fourth American, From The Last Edinburgh Edition. Illustrated By Three Hundred And Sixty-Four Engravings On Wood.

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1857.

xxxi, (1 blank), [33]-682, (2), 32 pp. (237x150mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 19.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

173 全米医学会議編『合衆国薬局方』

National Medical Convention (Authority of the)

The Pharmacopoeia Of The United States Of America. By Authority Of The National Medical Convention, Held At Washington, A.D. 1850. Second Edition.

Philadelphia: J. B. Lippincott & Co. 1855.

xxiii, (1), 317 pp. (191x124mm)

174 ペレイラ『医薬および治療学基礎』

Pereira, Jonathan

The Elements Of Materia Medica And Therapeutics. By Jonathan Pereira, M.D., FR.S., & L.S. Third American Edition, Enlarged And Improved By The Author. Including Notices Of Most Of The Medicinal Substances In Use In The Civilized World, And Forming An Encyclopaedia Of Materia Medica. Edited By Joseph Carson, M.D. Professor Of Materia Medica And Pharmacy In The University Of Pennsylvania; [⋯]. Vol. I[-II].

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1852[-54].

2 vols. (236x153mm)

Vol. I. 1852. liii, (3 blank), [65]-838, 32 pp.

Vol. II. 1854. xxxvi, [49]-1226 pp. 2 plates.

Vol. I. 見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 20.」との蔵書票。
Vol. II. 見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 21.」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

175 ロキタンスキー『病理解剖学必携』

Rokitansky, Carl

A Manual Of Pathological Anatomy, By Carl Rokitansky, M.D., Curator Of The Imperial Pathological Museum, And Professor At The University Of Vienna, Etc. Translated From The Last German Edition By William Edward Swaine, M.D., Charles Hewitt Moore, Edward Sieveking, M.D. George E. Day, M.D., F.R.S. Four Volumes In Two. Vols. I. II. [-Vols. III. IV.]

Philadelphia: Blanchard and Lea. 1855.

Vol. I. II. xvi, [17]-306; xiv, [15]-267, (1 blank), 32 pp. (240x161mm)

Vol. III, IV. xiv, [15]-320 pp.

第1冊：見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 23.」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

第2冊：見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 24.」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

176 シンプソン『産科学論集』

Simpson, James Y.

The Obstetric Memoirs And Contributions Of James Y. Simpson, M.D., F.R.S.E., Professor Of Midwifery In The University Of Edinburgh, Etc. Etc. Edited By W.O. Priestley, M.D., Edinburgh, Formerly Vice-President Of The Parisian Medical Society, And Horatio R. Storer, M.D., Boston, U.S., [...]. Vol. I[-II].

Philadelphia: J. B. Lippincott & Co. 1855[-1856].

Vol. I. xxiii, [17]-756 pp. (240x165mm)

Vol. II. xv, [16]-733, (1 blank) pp.

第1冊：見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 25.」との蔵書票。

第2冊：見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 26.」との蔵書票。

177 ソリー『人間の脳』

Solly, Samuel

The Human Brain: Its Structure, Physiology And Diseases. With A Description Of The Typical Forms Of Brain In The Animal Kingdom. By Samuel Solly, F.R.S., Senior Assistant To St. Thomas's Hospital, And Lecturer On Clinical Surgery, Etc. Etc. From The Second London Edition. With One Hundred And Eighteen Wood-Engravings.

Philadelphia: Lea and Blanchard. 1848.

xix, (1 blank), [33]-496, 32 pp. (235x157mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 28.」との蔵書票。

178 テイラー『医事法学と医学から見た毒物』

Taylor, Alfred Swaine

On Poisons in relation to Medical Jurisprudence and Medicine. By Alfred Swain Taylor, M.D., F.R.S., Fellow Of The Royal College Of Physicians; [...]. Second American From The Second And Revised London Edition.

Philadelphia: Blanchard And Lea. 1859.

[xi]-xiv, (4), 17-755, (1 blank), 32 pp. (240x150mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 29.」との蔵書票。

179 ウィルソン『皮膚病論』

Wilson, Erasmus

On Diseases Of The Skin. By Erasmus Wilson, F.R.S. Fourth American, From The Fourth And Enlarged London Edition.

Philadelphia: Blanchard & Lea. 1857.

xxvi, [33]-649, 32 pp. (238x164mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 33.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

180 ウッド『医療概論』

Wood, George B.

A Treatise On The Practice Of Medicine, By George B. Wood, M.D., Professor Of The Theory And Practice Of Medicine In The University Of Pennsylvania; [...]. Fifth Edition. In Two volumes. Vol. I[-II].

Philadelphia: J. B. Lippincott & Co. 1858.

2 vols. (234x150mm)

Vol. I. xv, (1 blank), 888 pp.

Vol. II. 904 pp.

第1冊。見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 34.」との蔵書票。
遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

第2冊。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

181 ウッド、バチェ共編『アメリカ合衆国医薬品解説書』

Wood, George B. & Franklin Bache

The Dispensary Of The United States Of America. By George B. Wood, M.D., Professor Of The Theory And Practice Of Medicine In The University Of Pennsylvania, [...]., And Franklin Bache, M.D., Profesor Of Chemistry In Jefferson Medical College Of Philadelphia, [...]. Eleventh Edition, Carefully Revised.

Philadelphia: J. B. Lippincott And Co. 1858.

xi, (1), 1583, (1 blank) pp. (235x157mm)

見返しに「American. P. E. Mission. Japan. Dr. H. Ernst Schmid. No. 36.」との蔵書票。遊紙表に「P. E. Mission Japan」とのペン書き。

D 佐賀県立病院好生館所蔵蘭書

182 ベラール『外科診断論』

Bérard, A.

Over De Herkenning Der Heelkundige Ziekten, Derzelver Hulpbronnen, Onzekerheden En Dwalingen, Door A. Bérard. Uit Het Fransch Vertaald En Met Waarnemingen Vermeerderd Door Emmanuel Stein, Heel- En Vroedmeester Te 's Gravenhage.

Te Leiden, Bij D. Noothoven Van Goor. 1852.

(4), 217, (1 blank) pp. (216x141mm)

標題紙に「小御蔵書」印。

183 フォック『理化医学用語語源辞典』

Fock, L.C.E.E.

Natuur-En Geneeskundig Etymologisch Woordenboek, En Verklaring Van Alle Uit Vreemde Talen Ontleende, En Daarmede Zamengestelde Woorden, Voorkomende In De Natuurlijke historie, Plantenkunde, Natuurkunde, Scheikunde, Artsenijbereidkunde, Geneesmiddelleer, Ontleedkunde van den mensch, Vergelijkende ontleedkunde, Physiologie, Ziektekunde, Verloskunde, Heelkunde, Vergiftenleer Geregeltijke geneeskunde, enz. enz. Door L.C.E.E. Fock, Medicinae Doctor.

Te Gorinchem, Bij J. Noorduyn En Zoon. 1855.

VIII, 839, (1 blank) pp. (261x180mm)

見返しに「好生館ゴ蔵本」の朱書、遊紙に「ホック」「定詰食用被差出 榎林拝借中」「榎林」との書き入れ、標題紙に「医局」印あり。裏遊紙に「御蔵書 好生館」「御蔵本 好生館 御蔵書」との朱書あり。裏見返しに「好生館御蔵書 榎林蒼次郎拝借中」の墨書あり。

付 録

184 ジャンソン『袖珍蘭英・英蘭辞典』

Janson, Baldwin

The New Pocket Dictionary Of The Dutch And English Languages. In Towe Parts. I. English and Dutch. II. Dutch and English. Containing All Words of general Use, and authorized by the best Modern Writers. Also The Terms of Commerce, Navigation, Arts, Sciences, &c. &c. By Baldwin Janson, Professor and Translator of the Dutch and French Languages, and Author of the Dutch Grammar, &c.

London: Printed for Vernor and Hood, Birchin-Lane; T. Boosey, Old Broad-Street, near the Royal Exchange; and sold By C. Hake, Rotterdam. MDCCXCIII[1793].

(12) pp. 127 leaves; 117 leaves. (147x145mm)

略標題紙に「L:C:J: Pompe van Meerdervoort 1841」(L:C に消去線)とのペン書き自筆書名、

および「kooseikwan te Saga」との鉛筆書き入れあり。

185 タウシュニッツ『新蘭独・独蘭辞典』

Nieuw Woordenboek Der Nederduitsch En Hoogduitsche Talen In Zak-Formaat. Stereotyp-Uitgave. Nieuw Afdruk. Leipzig, Otto Holtze. 1869. / Neues Taschen-Wörterbuch der holländischen und deutschen Sprache. Karl Tauchnitz'sche Stereotyp-Ausgabe. Neuer Abdruck. Leipzig, Verlag von Otto Holtze. 1869.

(4), 444; (2), [447]-762, (1) pp. (143x100mm)

遊紙に「植てみよ花の育ぬ里も無し心からこそ身は賤しけれ」(良寛の歌)の墨書あり。
第1 標題紙に「辞書」、第2 標題紙に「五冊之内五番」の墨書および「医局」の朱印あり。

E 佐賀県立西高等学校所蔵洋書

186 ベランジェ『現代フランス語会話』

[西高4]

Bellenger, W.A.

Modern French Conversation. Containing Elementary Phrases, And New Easy Dialogues In French And English, On The Most Familiar Subjects; With Peculiar Rules For The Pronunciation Of Consonants At The End Of Words. By W.A. Bellenger, Author Of A Dictionary Of Idioms, &C. New Edition.

London: Simpkin, Marshall, And Co.; Whittaker And Co.; And Dulau And Co. N.d.

(4), 184, (4) pp. (181x112mm)

遊紙裏：「慶応二丙寅二月願請 八部ノ内」「肥州」との墨書、小貼紙に「肥 […] 小出存」との墨書。また「Sns koyede」「The Great Country of Hezen in the Great Nepon」との鉛筆書き入れあり、小出千之助の旧蔵書とわかる。

標題紙：「済美館」の朱印(48x46mm)あり。

標題紙裏：「雑 巻番」の墨書、「蕃学寮蔵書印」あり。

p. [3]：「蕃学寮蔵書印」、墨書「英仏通弁書」あり。

裏見返し：「Koyede Japan」とのペン書き入れ。

裏遊紙に「シャーンスイ、モー、ターシャーニーベパー、ピシャー、チン、コロントンシャ
ンエエヨー、エエヨー、チンコロントン シャーン」「スパニヤ […] 館」「カスチール」「craie
ケレー」「hair cloth」との鉛筆書き入れあり。

本文は仏英対訳。英語部に鉛筆書き入れ多数。

187 ベランジェ『英仏対訳会話案内』

[西高5]

Bellenger, W.A.

New Guide To Modern Conversation In English And French Or Dialogues On Ordinary And Familiar Subjects For The Use Of Travellers And Students Of Either Nation By Bellenger. New Edition With The Figured Pronunciation.

Paris, Baudry's, European Library, Dramard-Baudry and C°, Successors. 12, rue Bonaparte, Près le palais des Beaux-Arts. N.d.

(6), 196 pp. (137x120mm)

略標題紙に「海軍局」の朱印。裏遊紙に「十三番」の墨書。本文 pp. 31-33 (数詞) は特に手垢の汚れが目立つ。背表紙および表紙に「Guide Anglais Avec Prononiation」との型押し書名。本文毎ページ、フランス語について英語式発音表記をしめす。

188 ブランシュ『総合行政用語辞典』

[西高8]

Blanche, Alfred

Dictionnaire Générale D'Administration Publié Sous la direction de M. Alfred Blanche, Conseiller d'Etat, ancien secrétaire du Ministère de l'Intérieur et du Ministère d'Etat, secrétaire général du Ministère de l'Algérie et des Colonies, Contenant La Définition De Tous Les Mots De La Langue Administrative Et Sur Chaque Matière 1° L'Histoire De La Législation, 2° L'Exposé Des Lois, Ordonnances, Règlements Et Instructions, 3° Le Résumé De La Jurisprudence, 4° L'Indication Des

Formalités A Remplir, Des Autorisations A Demander, Des Pièces A Produire, Etc.; Ouvrage Utile Aux Gens Du Monde Et A Toutes Les Classes De Fonctionnaires. Suppléments Pour La Période De 1849 A 1860.

Paris, Imprimerie Et Librairie Administratives De Paul Dupont, Rue De Grenelle-Saint-Honoré, N° 45. 1867.

VIII, 495, (1 blank); (4), 95, (1 blank); (4), 106 pp. (245x168mm)

アンカット本。表紙に「法律字書 下 一番」の墨書、遊紙裏に「法律書貳冊之内 一番下」の墨書。

標題紙に「蕃学寮蔵書印」あり。末尾に、2e Supplément (1856-1859)、および 3e Supplément (1860-1864) を収録。

189 プロニヤール『陶芸概説』

[西高 7]

Brongnard, A.

Traité des arts céramiques. Tome I. Paris, Béchét Jeune, 1854.

[IX]-XXXI, (1), 694, (1), (1 blank), 20, 4 pp. (228x138mm)

表紙、標題紙ともに欠落。アンカット本。背表紙の貼紙に「大焼物書 共二」の墨書。

190 ノエル、シャプサル共編『新フランス語文法』

[西高 1]

Noël & Chapsal

Nouvelle Grammaire Française, Sur Un Plan Très-Méthodique, Avec De Nombreux Exercices D'Orthographe, De Syntaxe Et De Ponctuation, Tirés De Nos Meilleurs Auteurs Et Distribués Dans L'Ordre Des Règles; Par M. Noël, Inspecteur Général De L'Université, Chevalier de la Légion d'honneur; Et M. Chapsal, Professeur De Grammaire Générale, Chevalier de la Légion d'honneur. Ouvrage mis au rang des livres classiques, adopté pour les Écoles primaires supérieures et pour les Écoles militaires. Cinquante-Quatrième Édition, Revue Avec Soins Et Augmentée. Grammaire.

Paris, Maire Nyon, librairie quai Conti, 13. Roret, libraire, rue Hautefeuille, 12. L. Hachette et Cie, boulevard St-Germain, 19. Delalain, libraire, rue des Mathurins St-Jacques, 5. 1870.

220 pp. (179x107mm)

背表紙の貼紙に「文典」との墨書、表紙の貼紙に「仏文典 天印 十六番」との墨書。標題紙に「蕃学寮蔵書印」および墨書「天印 拾六番」あり。p. 220に「瑞穂」との朱印。

191 ポワトヴァン『仏文法入門』

[西高 3]

Poitevin, P.

Éléments De La Grammaire Française De Lhomond, Revus Et Rédigés Conformément Au Programme Du Conseil Supérieur De L'Instruction Publique. Approuvés par le Conseil académique, en date du 15 novembre 1862. Par M. P. Poitevin, Auteur du Cours théorique et pratique de langue française adopté par le Conseil de l'Université, et du Dictionnaire de la langue écrite et parlée.

Paris, Firmin Didot Frères, Fils Et Cie, Éditeurs, Rue Jacob, 56. Jacques Lecoffre Et Cie. Rue Bonaparte, 90. Delagrave Et Cie, Rue des Écoles, 78. Tous les droits de traduction et de reproduction sont réservés. Août 1866.

VII, (1 blank), 119, (1 blank) pp.

標題紙：「蕃学寮蔵書印」「八年亥調」との朱印。「十八番」との朱書。「仏文法書 十八番」との墨書。

本文 pp. 1-7：使用の跡あり。

192 レジヤンボー『新読み方教本』

[西高 2]

Régimbeau, P.

Syllabaire-Régimbeau. Nouvelle Méthode Simplifiant L'Enseignement De La Lecture Par La Décomposition Du Langage En Sons Purs Et En Sons Articulés. Par P. Régimbeau Ancien instituteur primaire, Inspecteur du matériel des écoles communales de la ville de Paris, Officier d'académie, Chevalier de la légion d'honneur. Nouvelle édition.

Paris, Librairie De L. Hachette Et Ce, Boulevard Saint-Germain, N° 77. 1868.

95, (1) pp. (181x135mm)

表紙に「大 仏スペルリンク 十二番」との墨書。標題紙に「蕃学寮蔵書印」。

巻末の紹介記事によれば、この教科書は 1867 年パリ万国博覧会に出品され、「優」の評価を得た。

193 ヴィーニュ『フランス税制概説』

[西高 6]

Vignes, Edouard (1828-?)

Traité Élémentaire Des Impôts En France Comprenant 1° Un aperçu économique et historique; 2° Un exposé méthodique et raisonné de la législation; 3° L'indication, sur chaque point, des lois, ordonnances ou décrets; 4° L'organisation des administrations financières; 5° Les tarifs en vigueur; 6° Les renseignements statistiques les plus récents, Suivi D'Un Appendice Reproduisant Les Modifications Apportées A La Législation Par La Loi Du 2 Juillet 1862. Par Édouard Vignes Licencié en droit, ancien rédacteur à la Direction du contentieux du Ministère des Finances.

Paris, [Imprimerie Et Librairie]Administratives De Paul Dupont [Rue De Grenelle-] Saint-Honoré, 45. [...] Cotillon Libraire Du Conseil D'État Rue St-Hyacinthe-St-Michel. G. 1862.

XIII, 534 pp. (pp. 535ff lacking) (246x160mm)

仮綴本。標題紙の一部欠落。標題紙に「壹番」との墨書および「蕃学寮蔵書印」あり。

参 考

194 テイラー『古代史・近代史提要』

Taylor, W.C.

A Manual Of Ancient And Modern History; Comprising I. Ancient History, Containing The Political History, Geographical Position, And Social State Of The Principal Nations Of Antiquity, Carefully Revised From The Ancient Writers. II.L Modern History, Containing The Rise And Progress Of The Principal European Nations, The Political History, And The Changes In Their Social Condition, With A History Of The Colonies Founded By Europeans. By W.C. Taylor, Ll.D., M.R.A.S., Of Trinity College, Dublin. Revised, With A Chapter On The History Of The United States, By C.S. Henry, D.D.,

Professor Of Philosophy And History In The University Of The City Of New-York. With Questions Adapted For Schools And Colleges. Eleventh Edition. Carefully Revised And Corrected
New York: D. Appleton & Co., 90, 92 & 94 Grand Street. 1870.

XV, (1 blank), 797, (1 blank), 54, 3-8 pp. (237x158mm)

赤通しのあるページ: 116, 329-331, 336, 338, 340, 346, 348, 350, 354, 357, 362, 363, 367, 371, 377, 379, 391, 394, 395, 402, 403, 404, 408, 409, 412, 422, 423, 424.

本書は文部省が刊行した世界史教科書『低洛爾氏万国史』（木村一步訳、明治11年）の原書。表紙に「テール 万国史」との朱書あり。遊紙、標題紙、最終ページ、裏遊紙に「佐賀藩蔵書」、標題紙および序文第1ページに「蕃学寮蔵書」、序文第1ページ、裏遊紙に「三宅氏図書之印」がある。本文全797頁の前半部分（十字軍遠征まで）がよく読まれている。

（武雄市図書館・歴史資料館平成15年度購入本）

付録 佐賀県立博物館寄託金武良哲旧蔵蘭書

195 ファン・デル・ビュルフ『窮理略説』 [金武 25]

Burg, P. van der

Schets Der Natuurkunde, Ten Dienste Der Scholen. Door P. Van Der Burg. Tweede Verbeterde En Vermeerderde Druk. Met 221 tussen den tekst geplaatste houtsnē-figures.

Gouda G. B. Van Goor. 1855.

[V]-XV, (1 blank), 388 pp. (166x110mm)

赤通し p. : 60, 299, 300, 310-313.

見返しに墨書「観養堂」。

196 ダーネ『ベルギー分離後のオランダ人の武勇と高貴』 [金武 100]

Daane, Johannes (?-1836)

Heldendaden En Edele Karaktertrekken Der Hollanders, Sints De Afval Van België In 1830. Met Platen.

Te Amsterdam, bij Schalekamp & Van De Grampel. MDCCCXXXIII[1833].

(6), 118 pp. 2 plates. (163x100mm)

赤通しページ : 2,7,8.

197 ドゥゾンディ『黴毒治療』 [金武 102]

Dzondi, Karel Hendrik

Nieuw Zekere Geneeswijze Der Venusziekte, In Al Hare Verschijnselen Bekend Gemaakt Door D. Karel Hendk. Dzondi, Hoogleraar aan de Universiteit te Halle. Uit het Hoogduitsch vertaald, met bijvoeging eeniger eigen waarnemingen Door B. J. Van Den Kieboom, Heel- En Vroedmeester Te Dordrecht. Met Twee Platen. Nieuwe Uitgave; Met een aanhangsel vermeerderd, bevattende de Veranderingen, Noten, enz., in de (in 1832 verschenen) 2de Hoogduitsche uitgave voorkomende, en van nieuwe Afbeeldingen voorzien, in 't koper gegraveerd naar de verbeterde en vermeerderde Afbeeldingen, in gemelde 2de uitgave te vinden.

Amsterdam, Bij S. De Grebber. 1833.

(6), X, 151, (1 blank), 28 pp. 1 plate[Plaat. II]. (233x140mm)

見返しに「Lange & Co. Batavia」との書店ラベル。

198 共益社『オランダ教師のための教育原論』第2編 [金武 26]

Maatschappij: tot Nut van 't Algemeen.

Handleiding Voor Schoolleraars Ten Platten Lande. Uitgegeven Door De Maatschappij: Tot Nut Van 'T Algemeen. Tweede Stukje.

Te Leyden, Deventer en Groningen, bij D. Du Mortier En Zoon, J.H. De Lange, En J. Oomkens En Zoon. MDCCCIX[1809].

XVI, 162 pp. (220x135mm)

見返しの貼紙に墨書「スコールレールアールス 巻冊 高取子ヨリ金三步ニテ需 観養堂蔵書」。標題紙及び p. 162 に黒丸印 (印文未詳)。

不審紙 p. : [III], 3, 20.

赤通し p. : 12, 25, 26, 98, 124, 128, 139, 141, 146, 160.

蘭文書き入れ p. : 124, 125, 138, 139

p. 12 の挿入紙に以下の墨書あり。

「学校教者代 (偏鄙) [田舎] 手引

千八百九年 和蘭文社合著

循二幼稚ノ智恵記憶一教童善法趣卷第三

着意及ヒ勸考第一訓

我等憶念シテ人ヲ観スレバ第一其形直立シテ天ニ望ム是此ノ世界ノ餘ノ諸々ノ動物ニ格別ナリ其言語利アリテ尊愛賤嫌ヲ明了カニ相通シ其眼ハ知覚ノ中点心口ノ椅衆物ノ椅トシテ殊勝ナリスノ如キ形状ヲ以万物ノ長ト言フコト既ニ久」

199 ウェルトミュラー『眼科学便覧』

[金武 101]

Werdmüller, Johan Georg Otto

Practisch Handboek Der Oogheekunde Van D^r. Otto Werdmüller. In Het Nederduitsch Overgebragt Doopr D^r. P. H. Pool.

Leyden En Amsterdam, Bij J. H. Gebhard & Comp^{te}. 1849.

XV, (1), 247, (1 blank) pp. (222x140mm)

蘭文写本類

注記：オランダ語原書の著者名、書名が未詳のもの数点は省略した。

200 ビシヨフ『治療書』蘭文

[金武 45]

Bischoff, J.R.

[← *Grondbeginsels der parktische geneeskunde, door ziektegeschiedenisse opgehelderd. Uit het Hoogd. vert. door C. van Eldik. Nijmegen, 1826-1828. 2 vols.*]

蘭文写本 1 冊。50 丁。標題紙欠如。遊紙に「ビスコップ治療書」と墨書。序論 Inleiding および初篇 Eerst afdeeling の抄写本。

201 ブルーメンバッハ『人身窮理基礎』

[金武 90]

Blumenbach, J.F.

Grondbeginselen der natuurkunde van den mensch. door blumenbach. MDCCXXXV[sic]. eerste afdeeling. over het levend menschlijk lychaam in het algemeen.

蘭文写本 1 綴じ。本文 16 丁。原著 Amsterdam, H.D. Santbergen, 1835. 版の第 1 篇第 1 小節から第 28 小節を抜書。訳語多数書き入れ。

202 ホウラント『医療提要』

[金武 55]

Choulant, Ludwig, D.

Handleiding tot de geneeskundige praktijk, door d. ludwig choulant, hoogleeraar, enz. enz. uit het hoogduitsch vertaald door J.C. Gude. Utrecht, bij c. van der post, jr. 1837.

蘭文写本 1 綴じ。前書き Vorrede、目次 Inhoud、序論 Inleiding、本文若干のみ抄写。

203 コンラディ『病学通論』

[金武 44] [金武 53]

Conradi, J.W.H.

handboek der algemeene ziektekunde, door j.w.h. conradi, ridder der koninkl. güelf. orde, hofraad en professor in de geneeskunde te Göttingen enz. naar de zesde verbeterde en aanmerkelijk vermeerderde hoogduitsche uitgave op nieuw in het nederduitsch vertaald. te amsterdam, bij s. de grebber. 1842.

蘭文写本 2 冊。

第 1 冊 [金武 44]：標題紙に「金武蔵書」との墨書。第 6 版への著者の序文 voorrede van den schrijver voor deze Zesde uitgave. 目次 inhoud. 序論 inleiding. 第 1 篇 Eerste Afdeeling. から第 2 篇 Tweede Afdeeling 第 2 章までを筆写。訳語多数書き入れ。

第 2 冊 [金武 53]：第 2 篇第 3 章「体液の不足について」derde hoofdstuk, over de gebreken der vochten から第 3 篇第 1 項「病気の素質または宿命について」eerste gedeelte. over den aanleg of voorbeschikyheid まで。訳語多数書き入れ。

204 フーフェランド『自然保育に関する母親への忠告』

[金武 46]

Hufeland, C. W.

Goede raad aan moeders, over de gewigtigste onder werpen van de natuurlijk opvoeding der kinderen, in de eerste jaaren. naar het hoofduitsch van C.W. Hufeland, Hoogleeraar der geneeskunde te Jena. in den Haage, bij j.c. leeuwestyn, 1800.

蘭文写本 1 冊。83 丁。

205 フーフェランド『濟生三方』

[金武 23]

Hufeland, C. W.

De drie hoofdmiddelen der geneeskunde.

蘭文写本 1 冊。

206 ラシユス『外科学』

[金武 50]

Lassus, P.

[← Heelkundige ziektekunde. Uit het Fransch vert. en met aant. verm. door A. van Erpecum. Amsterdam, 1822-1828.]

蘭文写本 1 冊。不明蘭書から下記の 7 章を筆写したあと、ラシユス『外科学』からの抜書を加える。

- I.] Hoofd Stuk. Van de koorts.
- II. Hoofd Stuk. De ongedaanthuit.
- III. Hoofd Stuk. Van de bederving.

- IV. Hoofd Stuk. Van de scheurbuik.
- V. Hoofd Stuk. Van de verkoudheid.
- VI. Hoofd Stuk. Van de zinkigen.
- VII. Hoofd Stuk. Van de jigt.

207 共益社『オランダ語統語論』 [金武 51]

Maatschappij tot nut van 't Algemeen

Syn taxis, of woordvoeging der nederduitsch taal, uitgegeven door de maatschappij: Tot nut van 't algemeen te leyden, deventer en groningen, bij D. du Mortier en Zoon, J. H. De Lange, en J. oomkens. MDCCCX.

蘭文写本 1 冊。裏見返しに「山村」の署名と「観養堂」の朱印あり。

208 プレンク『解剖学略解』ほか抜書 [金武 49]

Plenck, J.J.

[← *Schets der ontleedkunde*. 版種不明]

蘭文写本 1 冊。以下 3 種の抜書からなる。

- 1) Plenck, J.J., *Schets der ontleedkunde* (初版は Amsterdam, 1777) の目次、および第 1 講 Het leerstuk der beenderen. の目次。
- 2) Weiland, P., *Nederduitsche spraakkunst*. の第 1 章、第 2 章 (金武 48 より後の版)。
- 3) Meylink, B., *Allereerste beginselen der scheikunde*. Deventer, 1835-1837. の第 1 講。

209 リース『新家庭医学』 [金武 3] [金武 4]

Reece, Richard (1775-1831)

nieuwe huisselijke Geneeskunde, ter bevordering van langdurige Gezondheid, door levenswijze en eenvoudige Geneesmiddelen, volgens de laatste ontdekkingen in de Geneeskunde. benevens eene schaal, van matigtigheid[sic] en onmatigheid. Gelijk ook eene huis-apotheek met 126 diverse geneesmededelen. door Richard Reece. Med. Doct. Lid van de Faculteit der Natuurkunde en Heelmeesters, en van het Koninklijk Genootschap, te Londen. Naar de zevende Engelsche uitgave vertaald. nieuwe uitgave. I.

Te amsterdam, bij Lodewijk van es, 1819.

蘭文写本 2 冊。原本全 3 冊のうち、第 1 冊の筆写本。「象先堂図書記」、「冲齋書記」との朱印あり。

210 リセランド『人身生理学基礎』序論 [金武 47]

Richerand, Anth.

[← *Nieuwe grondbeginselen der natuurkunde van den mensch*. Naar de 9^e uitg. uit het Fr. vert. door A. van Erpecum. Amsterdam, 1826. 2 vols.]

蘭文写本 1 冊。73 丁。標題紙欠如。遊紙綴じ目に「江口」の墨書。遊紙に蔵書印 3 種 (未詳)。遊紙に「Richerand's Inleiding」との墨書。フランス語版第 9 版前書き Berigt voor de negende en laatste Fransche uitgave. 初版前書き Voorrede voor de eerste uitgaaf. 序論 Inleiding. のみを筆写。

211 セッスレル『重火薬製造提要』

[金武 5] [金武 6]

Sesseler, J.W.

Handboek Ter vervaardiging van ernstvuurwerken, Zo als die bij de nederlandsche land- en zeemagt in gebruik zijn; door J. W. Sesseler, Kapitein der artillerie. Te dlft, bij p. de groot, drukker en boekverkooper van de konigelijke[sic] artillerie en genie school. 1823.

蘭文写本、仮綴じ2冊。第1冊 [金武 5] の表紙に「Ernstvuurwerken. een」、第2冊 [金武 6] の表紙に「Ernstvuurwerken. twee」との墨書。

212 ウエイランド『オランダ語文法』抜書

[金武 48]

Weiland, P.

[← *Nederduitsche spraakkunst*. 版種不明]

蘭文写本1冊。標題紙欠如。第2章品詞論 Tweede hoofdstuk. Over de ondescheidene taaldeelen, of deelen der rede. のみを抜書。

著者索引

蘭 書

- * 蘭文写本類、蘭書和刻本も含む。
- ** 著者名のあとに書誌番号を示した。

- Anonymous 1, 2, 3
Arnott, Neil 4
Béclard, Pierre August 5
Beijer, J.C. 6
Bérard, A. 182
Berzelius, Jöns Jacob 7
Bischoff, J.R. 200
Blankenbijn, D. 8, 67
Blumenbach, J.F. 201
Bruijn, A.W. de 68
Burg, P. van der 9, 195
Buys, Egbert 10, 69
Catz Smalenburg, F. 11
Chalmot, Jacques Alexandre de 12, 70
Chomel, Noël 13, 14, 71
Choulant, Ludwig, D. 202
Conradi, Johann Wilhelm Heinrich 15, 203
Daane, Johannes 196
Delprat, Isaak Paul 73
Decker, Karl von 16
Delaunay, Charles Eugène 17
Doornik, J.E. 18
Dullos, Adolf 123
Dzondi, Karel Hendrik 197
Erdmann, Otto Linné 124
Fischer, Christian August 19
Fock, L.C.E.E. 183
Francoeur, Lous Benjamin 20
Frémy, Edmond 127
Fresenius, Karl Remigius 21, 74, 75, 76, 125
Friesemen, Hendrik 22
Geiger, Philipp Lorenz 23
Gelder, Jacob de 24
Girardin, Jean 25
Goldsmith, Lewis 26
Gottlieb, Johann 77
Hall, Marshall 27
Halma, François 28, 29
Hannot, Samuel 30
Haubner, Gottlieb Carl 78
Hekmeijer, F.C. 79
Herbstädt, Siegimund Friedrich 80, 81
Holtrop, John 82
Houttuyn, Maarten 83
Hübner, Johann 31, 32, 33
Hufeland, C.W. 130, 204, 205
Isfording, J.N. 131
Kärcher, Ernst Friedrich 34
Kempers, A.G. 84
Kerkwijk, Gérard Antony van 85
Kipp, P.J. 86
Knoop, Willem Jan 87
Kramer Hommes, H. 132
Kramers Janszoon, Jakob 88, 120
Lassus, P. 206
Lavoisier, Antoine Laurent 35
Lehmann, Carl Gotthelf 89
Lespinasse, Adolph Frederik Henri de 90
Lipman, S.P. 36
Maatschappij tot nut van 't Algemeen 37, 38, 91, 121, 198, 207
Marchand, L.M. 92
Marin, Pieter 39, 40, 41
Maygrier, Jacques Pierre 42, 133
Meinecke, Johann Ludwig Georg 93
Millard, N.B. 43
Mortgens, Abraham 94
Mulder, Claas 95
Mulder, G.J. 96
Mulken, J.J. van 126
Netten, C.A. Geisweit van der 97
Nieuwenhuis, Gerrit 98, 99
Ontijd, Conrad Gerard 44
Oudemans, Corneille Antoine Jean Abraham 100
Oudshoff, W. 101
Overstraten, J.P.C. van 102
Paixhans, Henri Joseph 45
Pel, C.M.H. 103
Pelouze, Jules 127
Pilaar, Jan Carel 46, 104
Plattner, Carl Friedrich 105
Pijl, Rudolph van der 47
Plenck, J.J. 208
Reece, Richard 209
Richerand, Anth. 210
Savart, Nicolaas Pierre Antoine 106
Scharnhorst, Gerhard Johan David von 48
Schmidt, Gottlob Friedrich 107
Schmoelzl, Joseph 108
Schuurmans Stekhoven, H. 49
Seelig, H.G. 109
Sesseler, J.W. 211

Soetens, Cornelis 110
 Stieltjes, G.J. 111
 Stöckhardt, Julius Adolph
 Storm van 's Gravesande, Carel Marius 112
 Strumph, Ferdinand Ludwig 128
 Swart, Jacob 50
 Teupken, J.F.
 Trommsdorff, Johann Bartholomäus 53, 134
 Uilkens, Jacobus Albertus 55, 113

Verdam, Gideon Jan 114, 115
 Water, Joannes Adrianus van de 56
 Weiland, Petrus 57, 58, 59, 60, 212
 Weitzel, August Wilhelm Philip 116
 Werdmüller, Johan Georg Otto 199
 Wittstein, G.C. 129
 Wolff, Emil 117
 Ypey, Adolphus 61, 118
 Zillesen, Cornelis 119

英 独 仏 書

Bache, Franklin 181
 Beard, J.R. 138
 Beard, C. 138
 Bellenger, W.A. 186, 187
 Blanche, Alfred 188
 Bowman, John E. 139
 Brognard, A.
 Budd, George 161
 Carpenter, William B. 162
 Curling, T.B. 163
 Erichsen, John 164
 Fawcett, Millicent Garret 140
 Flint, Austin 141, 165
 Fordyce, George 166
 Forsyth, Meigs, J. 167
 Gray, Samuel Frederik 159
 Gillespie, William Mitchell 62
 Harkness, Albert 142
 Henry, M.H. 143
 Hunter, John 168
 Janson, Baldwin 184
 Kwong Tsün Fuk 144
 La Roche, R. 169
 Lennie, William 145
 Loomis, Alfred L. 146
 Mackenzie, William 170
 Meigs, Charles D. 171

Miller, James 172
National Medical Convention 173
 Negretti and Zambra 63
 Noël & Chapsal 190
 Pereira, Jonathan 147, 174
 Plattner, Carl Friedrich 160
 Poitevin, P. 191
 Quackenbos 149, 150
 Ravaton, Hugues 66
 Régimbeau, P. 192
 Ringer, Sydney 151
 Rokitansky, Carl 175
 Simpson, James Y. 176
 Solly, Samuel 177
 Taylor, Alfred Swaine 178
 Taylor, W.C. 194
 Thomas, J. 152
United Kingdom, House of Commons 64
United States, Navy Department, Bureau of Ordnance 65
 Vignes, Edouard 193
 Wagner, Ernst 153
 Wahltuch, Adolph 154
 Wayland, Francis 155
 Wilson, Erasmus 179
 Wilson, George 156
 Wood, George B. 180, 181

後 記

本目録作成のための書誌調査は平成14年7月より同16年9月まで数回にわたって実施しました。その都度、所蔵先のご配慮により円滑な調査をすることが出来ました。佐賀市材木の野中萬太郎氏、鍋島報効会の鍋島直晶氏、藤口悦子氏、武雄市図書館・歴史資料館の川副義敦氏、佐賀県文化課の本多美穂氏にはとりわけお世話になりました。記して謝意を表します。

佐賀藩旧蔵蘭書目録

2004（平成16）年9月25日発行

（非売品）

編者 松田 清

発行所 京都大学大学院人間・環境学研究科 松田清研究室
〒606-8501 京都市左京区吉田二本松町
Tel & Fax 075-753-6718
e-mail: o51340@sakura.kudpc.kyoto-u.ac.jp

製作 株式会社 トーヨー企画
〒602-0923 京都市上京区油小路通中立売上る93-7
Tel 075-411-8288 / Fax 075-451-1417
<http://www.talligent.jp> / e-mail: product@talligent.jp

平成16年度文部科学省科学研究費補助金特定領域研究（1）
「蘭学基礎資料の調査・研究」（課題番号：14023102）研究報告書

本書を無断で転載することを禁じます。

